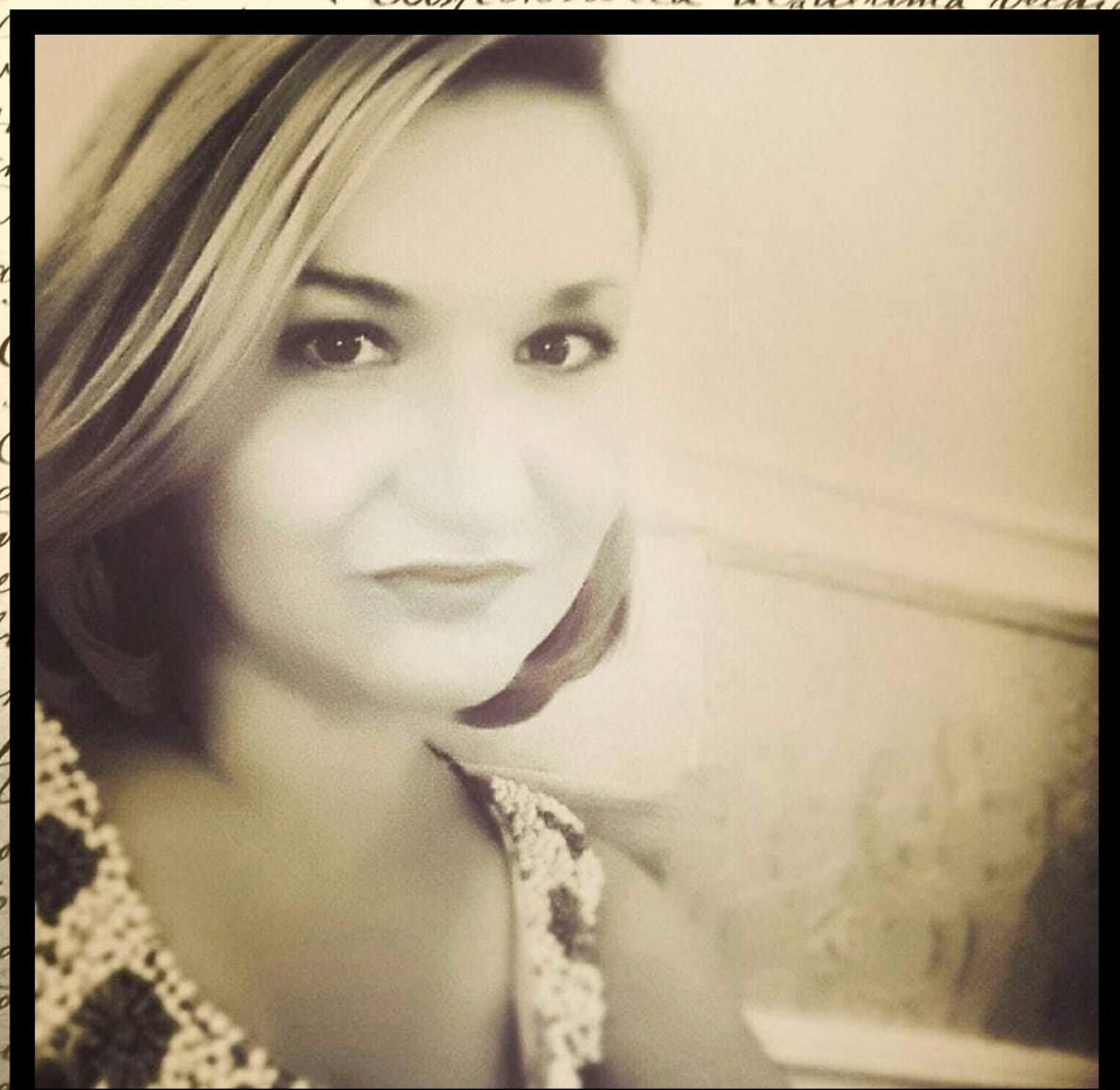

PISANII SÂNGEORZENE

Prof. DANIELA BUIȘEA

**ANUL X, NR. 10(110)
OCTOMBRIE 2021**

PISANII SÂNGEORZENE

- Spiritualitate, Istorie și Tradiție

o înaripată cântătoare, pe acest pământ de-aș fi...
să zbor peste întinsul apei, sau peste verdele împodobit...
frumusețea simplității, seninul cântului, farmecul zborului...
ea nu uimește prin vedere, nu se impune prin putere,
glasul său pe-oricine alină, pe cel ce stă
s-asculte cântul.
chiar de hrană nu găsește, ea din cânt nu se oprește.
nici nu se frământă dacă mâine o s-o mai ducă...
se îngrijește doar de azi. nu uita nici tu... e tot ce ai.
mâine poate fi-va bine, sau nu vei mai fi deloc, însă astăzi mai ai harul ca tu să fii
bucuros.
dacă pasărea micuță zi de zi își ține cântul, de ce în viața ta, adesea, se aude
numai plânsul?

REBECA HOLBURĂ

ANUL X, NR. 10(110), OCTOMBRIE 2021

PISANII SÂNGEORZENE

Revistă de spiritualitate, istorie și tradiție locală

Fondatori: profesor FLORIN HODOROGA
teolog ALEXANDRU DĂRĂBAN

Consultant științific: Dr. Mirela Popa-Andrei, cercetător științific II, Institutul de Istorie „George Barițiu” din Cluj-Napoca al Academiei Române

Colaboratori permanenți: Dr. Elisabeta Scurtu, Preot Dr. Maxim (Iuliu-Marius) Morariu,
Dr. Dorin Dologa, Icu Crăciun, Florin Hodoroga

Editor și redactor responsabil: Alexandru Dărăban

Tehnoredactare: Alexandru Dărăban

REDAȚIA: Casa de Cultură Sângeorz-Băi, str. Republicii nr.33,
jud. Bistrița-Năsăud; E-mail: florin.hodoroga@gmail.com

Jucu, str. Jucu-Herghelie nr. 67, jud. Cluj

aldaraban57@gmail.com

Revista poate fi citită pe rețeaua de internet la adresele:

<https://independent.academia.edu/DarabanAlexandru>

<http://en.calameo.com/accounts/3280504>

<https://pisaniisang.wordpress.com>

COPERTA 1: Fotografii și texte în memoria prof. DANIELA BUIEA

COPERTA 2: Fotografii și texte în memoria prof. DANIELA BUIEA

COPERTA 3: Fotografii și texte în memoria prof. DANIELA BUIEA

COPERTA 4: Fotografii și texte în memoria prof. DANIELA BUIEA

Fotografiile din acest număr provin din cadrul Serviciului Județean al Arhivelor Naționale Bistrița-Năsăud (colecția fotografii), Facebook (Vicariatul greco-catolic Năsăud, Leon Prădan, Cornel Rusan, Iosif Ciunterei, Liceul „Solomon Haliță” Sângeorz-Băi), Centrul Cultural „Justin Sohorca” Sângeorz-Băi, colecția personală a artistului Maxim Dumitraș

Cuprins

<u>CUPRINS</u>	5
<u>IN MEMORIAM – PROF. DANIELA BUIEA</u>	
REBECA HOLBURĂ, <i>Rămân în urmă povește, nu cuvinte sau promisiuni</i>	7
<u>BISERICĂ, ȘCOALĂ, SOCIETATE</u>	
<i>Un testament făcut de o familie din Sângeorgiu Parohiei greco-catolice locale la anul 1861</i>	
	8
ALEXANDRU DĂRĂBAN, <i>Sângeorzeni în anii de zbucium 1848-1849</i>	10
Întâmpinarea făcută de Dr. Laurențiu Oanea în chestiunea Societății „Struniorul”.....	23
Întâmpinarea făcută de Dr. Laurențiu Oanea în chestiunea Societății „Struniorul” către președintele Consiliului de administrație.....	25
<u>DIN GRANITĂ</u>	
<i>Proces verbal de anchetă între românii din ținutul Năsăudului în anul 1849</i>	26
DR. ELISABETA SCURTU, <i>Familia Maiorean din Nepos</i>	36
ALEXANDRU DĂRĂBAN, <i>Locuitorii din comuna Nepos participanți la Primul Război Mondial</i>	40
GAVRIL ISTRATE, <i>Poezii din război scrise de un autor din Nepos în Primul Război Mondial</i>	56

IN MEMORIAM

Prof. DANIELA BUIEA

Rămân în urmă povețe, nu cuvinte sau promisiuni...

REBECA HOLBURĂ

Așa cum și-a intitulat și biografia din mediul online („Ceea ce suntem se vede în ceea ce facem, nu doar în ceea ce spunem”), Daniela Buiea va rămâne în amintirea tuturor ca „doamna profesoară de română” sau „doamna dirigintă”. Deși aceste denumiri pot fi vagi, făcând referire doar la viața profesională, îndrăznesc să spun că aceasta a fost o profesoară și în afara școlii, un dascăl blând, destoinic și atent. Cei care au avut ocazia să o numească astfel, mărturisesc despre aceasta că și-a dat mereu silința ca prin faptele ei să dăruiască povețe, pe care ea însăși le-a acumulat în urma trecerii anilor. Deși tuturor ne este greu să acceptăm că pribegia-i pe Pământ s-a terminat, o pribegie mai efemeră decât a multora, ne bucurăm că faptele dânzei rămân și acum, pentru noi, pilde. Pașii ei, pe Pământ, au format o cărare pe care nimeni nu o va putea șterge și, norocoși sunt cei ce pot umbla pe ea.

Colegii dânzei, alți profesori de care a fost apropiată, mărturisesc cu emoții că vedeau în ea un om tăcut, dar încărcat de învățătură. Mulți au privit-o ca pe „un înger în trup”, așa cum a declarat și doamna profesoară, Elena Jarda. Un om cu valori ca: binele, frumosul și adevărul. Doamna Daniela Niculai, a recunoscut cu emoții că „a fost pentru mine o pildă, am văzut în ea un exemplu de cum să mă port ca profesor”. O prietenă apropiată a dânzei, doamna profesoară Octavia Gușă, cu care se bucura să-și petreacă timpul, vorbește despre aceasta cu emoție, spunând: „A fost om, înainte să fie prietenă, colegă, profesoară. Cred că aceasta a fost cea mai mare calitate a ei. A fost o fire empatică, punând mereu nevoile altora înaintea nevoilor ei, era un om modest, de o simplitate și bunătate cum rar mai întâlnești”. A fost „o fire elegantă, cu mult bun simț, așa cum trebuie să fie un dascăl”, mărturisește prof. Florin Hodoroga. Cei mai mulți putem confirma că și-a îndeplinit bine, atât menirea de dascăl, cât și cea de prietenă, dirigintă, soție, femeie, om, încurajând mereu educația și dezvoltarea continuă.

Am văzut cu toții în dânsa un om delicat, cu o poveste de viață și trăiri ce le lăsa la intrarea liceului, pentru a se putea bucura de prezența noastră, a tuturor elevilor. A oferit tot ce putea să ofere și, mai de preț decât orice, a înțeles că un profesor trebuie să fie mai întâi un prieten. Și-a iubit vocația, tocmai de aceea a dat totul, oricând. Ne-a oferit o lecție chiar prin plecarea ei:

„Bucurați-vă și trăiți-vă viața indiferent de durata acesteia”.

Rămân în urmă sute de elevi care au beneficiat de sprijinul și ajutorul ei și care, printre lacrimi, mărturisesc că se bucură că au avut șansa de a o cunoaște.

Aș vrea să închei cu o poezie a autorului pe care aceasta l-a îndrăgit și a cărui viață a studiat-o minuțios, Lucian Blaga:

Încheiere

Frate, o boală învinsă ți se pare orice carte.

Dar cel ce ți-a vorbit e în pământ.

E în apă. E în vânt.

Sau mai departe.

Cu foaia această închid porțile și trag cheile.

Sunt undeva jos sau undeva sus.

Tu stinge-ți lumânarea și-ntreabă-te:

taina trăită unde s-a dus?

Ți-a mai rămas în urechi vreun cuvânt?

De la basmul sângelui spus

întoarce-ți sufletul către perete și lacrima către apus.

BISERICĂ, ȘCOALĂ, SOCIETATE

UN TESTAMENT FĂCUT DE O FAMILIE DIN SÂNGEORGIU PAROHIEI GREC-CATOLICE LOCALE LA ANUL 1861

CONTRACT TESTAMENTAL

Care s-a încheiat între Sfânta Biserică greco-catolică din Sângeorgiu dimpreună și curatoria ei de o parte, și între proprietarul de posesiune Leonte Pop, locuitor în mai susnumita comună, de altă parte, în ziua de astăzi, după cum urmează, adică:

1. Proprietarul de posesiune Leonte Pop atestază după trecerea sa, cât și a soției sale, locul din posesiunea așa numită Lazuri, ce se află sub nr. topografic 4657, de clasa a doua, fânaț, în mărime de una falce¹ (iugăr)² și 614 stânjeni³ pătrați care dă un venit anual de 3 florini⁴ 19 cruceri⁵ monedă nouă, Sfintei biserici greco-catolice parohiale în Sângeorgiu cu drept nerevenitor pentru totdeauna.

2. Sfânta biserică susnumită primește și ea în a ei proprietate această prezisă atestare și se obligă la toate condițiile de mai jos însemnate din partea atestatorului, adică:

3. Eu, Leonte Pop și Gacea, soția mea legitimă, conștienți la minte sănătoasă și întreagă, ne-am învoit asupra pământului, pământ din posesiune după trecerea noastră din viață Sfintei biserici și parohiei locale, cu acea condiție ca venind locul în posesiunea lor și arendându-se anual, din venitul curat aceleia să ni se servească întru pomenire veșnică a ambilor soți anume pe tot anul de către respectivul paroh local trei Sfinte Liturghii, în trei zile ale anului care în urmă se vor hotărî, prețul unei Sfinte Liturghii se defige⁶ cu toate cele necesare la servirea preotului, pentru preot 1 florin v. a., pentru cantor 33 cruceri și pentru făt 17 cruceri, în total, adică una Sfântă Liturghie, să aibă preț 1 florin 50 cruceri v. a. și așa ar trebui pentru trei Sfinte Liturghii ce se poftesc din partea atestatorilor a se plăti pe tot anul din venitul curat a suspomenitului pământ 4 florini 50 cruceri v. a. a servitorilor acestei parohii. Iară restul s-ar suporta amu din această plătire, adică celălalt câștig anual al acestui loc îl atestăm Sfintei biserici, ca să se primească din taxa aceea, să se ia în rațiunile/sămădașul⁷ bisericesc pe tot anul, orișicât va fi acea sumă.

Dorim însă și poftim ca această a noastră atestare, pentru totdeauna să fie validă, nesmintită, neschimbată și de orice următori neprefăcută în alt mod să se susțină în forma sa după

¹ Unitate de măsură pentru suprafețe agricole.

² A fost folosit ca unitate de măsură și în Transilvania, un iugăr transilvănean era egal cu 0,5775 de hectare.

³ În Transilvania au circulat mai multe standarde ale stânjenului, dintre care se disting în principal stânjenul vechi regal maghiar de 10 picioare și stânjenul imperial austriac de șase picioare. Stânjenul austriac a fost introdus după ocuparea Transilvaniei de către Imperiul Habsburgic în 1685, înlocuindu-l pe cel medieval maghiar. Cei doi stânjeni au circulat o bună vreme paralel, cel nou în practica oficială, iar cel vechi împreună cu unele forme regionale și locale în cotidian.

⁴ Austro-Ungaria avea drept monedă florinul austro-ungar (Gulden) de la constituirea sa, în 1867, până la înlocuirea acestei monede, în 1892, prin coroana austro-ungară.

⁵ Creițar; bănuț, gologan.

⁶ A hotărî, a stabili, a statornici.

⁷ Calcul, socoteală. – Din magh. számadás „socoteală”.

UN TESTAMENT FĂCUT DE O FAMILIE DIN SÂNGEORGIU PAROHIEI GREC-CATOLICE LOCALE LA ANUL 1861

cum dorim, numai atunci să se împuțineze numărul acelor Sfinte Liturghii când prețul arendării nu ar răspunde speselor recerute pentru ele, atunci cedăm a se suplini cu două Sfinte Liturghii fără a se sminti din prețul lor.

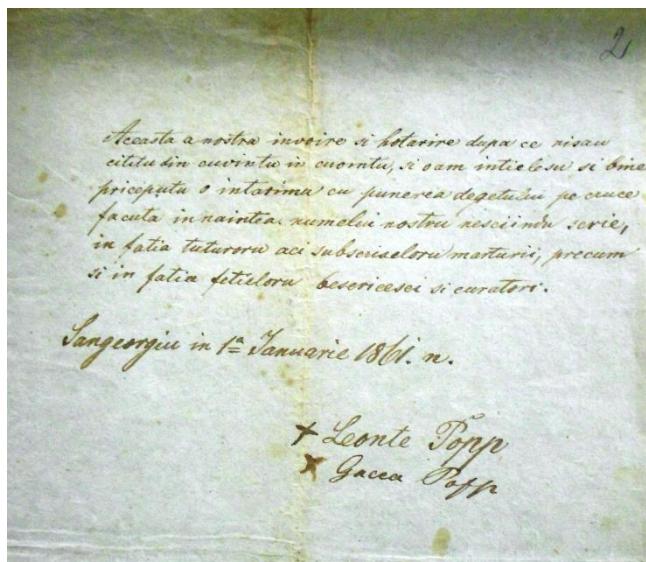
Mai încolo dorirea și voința noastră este pentru totdeauna ca acest loc niciodată și de către nimenea să se înșchimbe sau să se prefacă în altă moștenire sau spre alt sfârșit decât mai sus am hotărât, am învoit și am lăsat pentru totdeauna.

În urmă hotărâm ca acele suspomenite trei Sfinte Liturghii să ni se servească de către parohul locului întru veșnica pomenire pe tot anul în zilele următoare, adică: cea dintâi în Sâmbăta după Duminica Tomii sau înaintea de Duminica Mironosiștelor; iar a doua Sfântă Liturghie în Sâmbăta înainte de Înălțarea la Cer (Ispasul) sau după Duminica Samarinencii; iar a treia Sfântă Liturghie să se servească în 30/18 iunie în ziua de Sfântul Mucenic Leontie și acestea să se servească în pomenitele zile singuratice fără alte adausuri de serviciu, pomenindu-se ambii atestatori cu litere mari și binefăcătorii acestei Sfinte case dumnezeiești, fără de a rămâne vreodată neîmplinite și neservite, peste care doar lenevirea sufletului păstorului are de a da seamă înaintea Atotputernicului Judecător, ba pe lângă aceasta hotărâsc ca în caz de lenevire beneficiul prezentului să se incurgă¹ în casa sfintei biserici.

Această a noastră învoire și hotărâre, după ce ni s-au citit din cuvânt în cuvânt și o am înțeles și bine priceput, o întărim cu punerea degetului pe cruce făcută înaintea numelui nostru, neștiind scrie, în fața tuturor aci subscrișelor mărturii, precum și în fața fețelor bisericesti și curatori.

Sângeorgiu în 1 februarie 1861 n.

Leonte Pop
Gacea Pop².

¹ A intra, a include.

² Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Bistrița-Năsăud, Fond *Oficiul parohial greco-catolic Sângeorz-Băi, dosar nr. 24 – Corespondență cu Vicariatul privind administrarea averii bisericesti și probleme financiare*, ff. 1 (f-v)-2.

SÂNGEORZENI ÎN ANII DE ZBUCIUM 1849-1849

ALEXANDRU DĂRĂBAN

Revoluția din anii 1848-1849, a fost unul din cele mai importante momente ale istoriei moderne pe tot continentul european. Cunoscând evenimentele revoluției am putea spune că nu s-a desfășurat uniform peste tot, fiecare zonă marcată de luptele și spiritul revoluției, a avut specificitatea ei. De cele mai multe ori, în discursul istoriografic spiritul revoluției din Franța este preluat ca model și pentru celelalte revoluții europene. Dacă privim lucrurile din punct de vedere istoric, aceasta pare a fi ipoteza cea mai corectă, dar pentru marile mase de țărani implicați în evenimentele revoluției și pentru mentalitatea colectivă, în urmă rămâne fie o personalitate marcantă (exemplul cel mai elocvent pentru spațiul transilvănean este Avram Iancu) sau fie o anumită bătălie care a rămas în memoria colectivă, o adunare, toate acestea ținând de un anume specific local caracteristic în mare parte și spațiului românesc¹.

În cele ce urmează voi încerca să prezint evenimentele de la 1848-1849 din zona mea natală, implicarea unor consăteni, unele personalități marcante ale vremii, mai exact din actuala localitate Sângeorz-Băi. În urma parcurgerii unei minime bibliografii, am rămas plăcut surprins să aflu că sângeorzienii a jucat un rol important în desfășurarea revoluției de la 1848-1849, amintindu-i pe Macedon Pop – vicarul Năsăudului, sublocotenentul George Lica, sergentul Ștefan Borgovan, precum și soldatul Scridon Hâruița.

Vicarul Macedon Pop

Născut în comuna Sângeorz-Băi în anul 1809, ca fiu al parohului local, Iacob Pop (trecut la cele veșnice în 1856, în al 75-lea an al vieții sale și al 45 al preoției), Macedon a urmat școala trivială din satul său natal, norma la Năsăud, gimnaziul latino-catolic din Bistrița) iar studiile liceale și teologice la Blaj. Terminând teologia fu numit profesor, în 1834, la liceul din Blaj, în 1835 fiind ordonat de preot de episcopul Lemeni, funcționând ca profesor până la finele anului 1838. În acel an fu chemat de vicarul Marian și de Comandantul Regimentului grăniceresc la Năsăud, pentru a fi numit catihet la normă și la institutul militar și însărcinat să predea religia și istoria în clasa a IV-a. Tot în același timp ocupă și postul de capelan al parohiei Năsăud până în anul 1846 când, murind vicarul Marian, fu numit paroh și administrator al vicariatului, iar în anul următor, prin decretul episcopului de la 2 mai 1847 a fost numit titular².

Anul 1848 găsea Europa în plină efervescentă revoluționară, la care a fost angrenat și poporul român, fiind de o însemnătate deosebită.

În luna mai 1848 episcopii români, de amândouă confesiunile, cerură guvernului aprobarea ținerii unui Congres național la Blaj, cerere ce fuse admisă. La adunarea românilor ardeleni de la 15 Mai, de pe Câmpul Libertății de lângă Blaj, a luat parte și vicarul Macedon Pop³.

După înapoierea de la Blaj, vicarul printr-o circulară, comunică preoților săi „cum că Congresul românilor s-a încheiat în cel mai bun rând și liniște spre gloria eternă a poporului, măcar

¹ Andrei Păvălean, *Aspecte ale revoluției de la 1848/1849 pe Valea Bârgăului*, în „Astra Salvensis”, Salva, 2014, p. 55.

² Iuliu Moisiu, *Vicarul și prepozitul Macedon Pop, 1809-1873*, în „Arhiva Someșană”, Năsăud, 1936, nr. 19, pp. 158-159.

³ *Ibidem*, p. 159.

ALEXANDRU DĂRĂBAN

că au fost la 50.000”. Dezbaterele s-au ținut în 14-17 Mai, când s-a citit petiția către împăratul. Punctele petiției cele mai de frunte au fost următoarele:

„1. Nația românească să fie receptă, prin urmare să aibă toate acele drepturi, de care se bucură cea ungară, săsească și secuiască.

2. Să aibă deputați la dietă a proporțiune.

3. Românii să poată vorbi și scrie în limba lor la orice dicasteriu sau oficiolat.

4. Încetarea robotelor fără despăgubire, adică prostimea în provincie să nu mai lucre la domnii proprietari.

5. În privința unirii Ardealului cu Ungaria s-au poftit, ca obiect acest momentos să nu se ia la dezbateri de către Staturi până când nația românească nu va fi reprezentată.

Pentru militarii români din Regimentele de margine (grănicere) încă s-au poftit unele îmbunătățiri, precum și în privința lucrurilor bisericești încă s-au făcut unii pași. Acestea și altele compuse în două suplice s-au așternut Maiestății și la dietă.

Rezultatul îl vom vedea, de vom trăi, care spre cunoștință scriindu-vă rămân al frațiilor Voastre în Hs. frate Macedon Pop vicar”¹.

În 24 iunie tot vicarul, adresează comandantului companiei din Mocod, căpitanului Leon Pop, care tocmai atunci se vede că substituia pe comandantul regimentului, următoarea remarcabilă scrisoare informativă în nemțește, ca să fie citită și bine înțeleasă și de ceilalți ofițeri streini ai regimentului².

Ungurii se mișcau și se ridicară contra Casei domnitoare. Generalii austrieci primiseră ordine să vegheze ca românii să nu fie trași în mrejele ungurești și mai ales să nu piardă pe vitejii grăniceri, care se bucurau de un frumos trecut și de un tratament mai favorabil de Curtea împărătească. De aceea vicarul și comandantul regimentului privegheau și arătau grănicerilor pericolele ce-i așteptau din partea maghiarilor și, în general, planurile dușmanilor seculari. O vie mișcare începu și între grăniceri, care cereau de la preoți și de la vicar să-i convoace la un sfat comun, în care să-și exprime dorințele și postulatele lor. Atunci vicarul interveni la colonelul regimentului, Al. Iovici, și la comandamentul armatei din Sibiu cerându-i în două rânduri și cu toată insistența, în numele preoților și a grănicerilor, să le permită a ține o mare adunare la Năsăud. În fine permițându-li-se, grănicerii au trimis din fiecare comună câte doi delegați și preotul.

În ziua de 10 Iulie adunarea se deschise, la orele 8 dimineața, sub cerul liber, în grădina vechii biserici. Această măreață manifestare națională grănicerească a rămas neuitată în viața acestui ținut. Colonelul Iovici citi mai întâi poruncile sosite și după ce recomandă ordinea la dezbateri se retrase, grănicerii încredințându-l că și în viitor vor servi cu credință Împăratului și Patriei. Apoi în bună înțelegere și cu mult cumpăt își fixară dorințele într-o petiție către împăratul, compusă de vicarul Macedon Pop și de aghiotantul regimentului Leontin Luchi³, care cuprindea următoarele puncte:

1. Conform manifestului împărătesc din 10 iunie grănicerii să-și poată conserva naționalitatea, religia și limba. Dacă s-ar introduce și la alte regimente maghiare și slavo-croate limba națională ca limbă de serviciu, atunci să se facă tot așa și în regimentul năsăudean. Orice petiție scrisă în limba română să fie primită de autorități;

2. În înțelesul articolelor dietale sancționate grănicerii să poată dispune liber de pământurile lor cu dreptul de cedare tot numai în favorul grănicerilor;

3. Pădurile, pășunile și munții, cu observarea legilor silvice, să rămână proprietate comună;

4. Venitele proventelor (cârciumă, măcelării etc.) să între cu începere din 1849 în casele comunale;

5. Averile comunale și bisericești să fie administrate de grăniceri sub controlul unei comi-

¹ *Ibidem*, pp. 161-162; A se vedea și Virgil Șotropa, *Pagini memorabile de la 1848*, în „Arhiva Someșană”, Năsăud, 1925, nr. 3, pp. 1-20.

² *Ibidem*, pp. 162-163; Virgil Șotropa, *op. cit.*

³ *Ibidem*, pp. 163-164; *Ibidem*.

SÂNGEORZENII ÎN ANII DE ZBUCIUM 1849-1849

siuni instituite în Năsăud și prezidate de colonelul regimentului;

6. Venitele fondului de monedă (haine militare) să se dea ca ajutoare copiilor de grăniceri care vor vrea să facă studii mai înalte sau vor îmbrățișa meseriile. Grănicerii vor face serviciile militare pe teritoriul regimentului în hainele proprii, iar afară de districtul militar în uniforma primită de la stat;

7. În interesul serviciului să fie numiți în regiment numai acei ofițeri și funcționari străini, care posedă limba românească;

8. La școlile existente să se mai înființeze două catedre: pentru instrucția în matematică și în limba maghiară;

9. Să se suprimă orice monopol;

10. Să înceteze întreținerea gării la izvorul de apă minerală de la Anieș și la vama din Borgo-Tiha și Joseni. Soldații în calitate de ordonanțe să facă numai serviciile strict oficiale și nu și particulare;

11. Primarii comunali să poată judeca în cauze civile conform legilor țării. Procedura să fie publică și accelerată;

12. Certele de granițe cu comunele învecinate provinciale să se rezolve prin o comisie streină imparțială;

13. Populația de peste 40.000 a regimentului să aibă dreptul să trimită la dietele viitoare câte doi deputați;

14. Să înceteze robotele și furnizarea de lemne pentru ofițeri și slujbași;

15. Preoții să fie plătiți din visteria statului și învățătorii de la școlile grănicerești să primească leafă mai mare;

16. Grănicerii să nu fie împiedecați în folosirea fântânilor de saramură (slatină) din apropiere;

17. În listele de conscriere să se accentueze condiția „liberă” de până acum a locuitorilor;

18. Constituția pe care grănicerii vor avea să jure să li se comunice și explice în limba românească;

19. De acum înainte să nu se mai numească regimentul „valah”, ci „a doilea regiment românesc grăniceresc”¹.

Se alese apoi o deputațiune de trei sub conducerea vicarului ca să plece cu petiția la împăratul. Dar trebuia mai întâi se plece la Sibiu, ca să obțină de la comanda generală permisiune și pașaport, fără care nu puteau călători la Viena.

În lunile iulie și august situația se agrava. Proclamații, porunci, provocări, amenințări soseau de la Curtea din Viena, de la comanda militară din Sibiu, de la episcopul din Blaj, de la guvernul unguresc din Pesta și de la guvernul ardelean din Cluj - care se contraziceau, - și haosul creștea. Un batalion (I) al regimentului năsăudean primi ordin să plece în Banat (și apoi la Seghedin) cu scopul tănuit deocamdată, ca să lupte acolo contra sârbilor și croaților - și aceștia credincioși împăratului. Dar ajuns acolo batalionul năsăudean refuză porunca ungurească a se bate contra acelor. Înțeleptul vicar nici în aceste grele împrejurări nu-și pierde cumpătul, ci după trebuință, odată cu blândețe, altădată cu energie, căuta în tot felul să calmeze spiritele agitate ale grănicerilor. Astfel într-o circulară scrie preoților să le spună Duminica poporenilor că: „cei mai mari ai națiunii române se ostenesc întru tot chipul a lucra pentru fericirea lor și Maiestatea Sa împăratul pe români în viitor îi va socoti ca și pe celelalte conlocuitoare nații, va înălța pe cei vrednici și învățați la cele mai înalte deregătorii”².

Situația se complica din ce în ce mai mult și se semnalau în multe părți ale Ardealului mișcări revoluționare. Vicarul raporta atunci, printr-o adresă, la 16 Septembrie 1848, Episcopului despre adunarea ținută la 10 iulie.

În 13-14 septembrie avuse loc o nouă mare adunare, circa 300 de delegați din toate satele și s-au rugat de comandantul regimentului să binevoiască a scrie la Maiestate, cum că „ei nu voiesc

¹ *Ibidem*, pp. 164-165; *Ibidem*.

² *Ibidem*, pp. 165-166; *Ibidem*.

ALEXANDRU DĂRĂBAN

a ști despre Ministeriu unguresc, despre făcuta unire. Batalionul (cel plecat din Năsăud) să se strămute din Ungaria în provinciile austriece, și acolo să se judece de a greșit, și Maiestatea Sa să se îndure a convoca dieta aici în patrie, în care având și românii, <<a proportione>> reprezentanții lor, a două oară să se ia la dezbatere obiectul unirii. Aceasta petiție s-a luat în scris de o comisie spre acest scop orânduită și fuse așternută și expediată Maiestății prin curier, făcându-se totodată relație atât înaltului General Comando, cât și Ministerului¹.

Adunarea hotărâ următoarele:

- Grănicerii rup orice contact cu ministerul maghiar, care salută republica franceză, primește soli străini ostili monarhiei și deneagă ajutorul contra Italiei; cu un cuvânt pregătește trădarea și dezbinarea Ungariei de Austria.

- Introduce cu sila limba maghiară în școlile și bisericile celorlalte popoare, prigonește cu starea de asediu pe români, îi arestează fără judecată, presa maghiară îi clevețește, așa că o teroare desăvârșită e îndreptată contra poporului român.

- Unirea Transilvaniei cu Ungaria s-a făcut fără ascultarea românilor, care sunt aici în majoritate. Grănicerii protestează contra unirii, cer revocarea ei și instituirea unui guvern provizoriu constatator din membri maghiari, secui, sași și români.

- Batalionul să fie scos din Ungaria și pus la dispoziția ministerului austriac. Cele trei batalioane ale regimentului să se întrebuițeze împotriva dușmanilor externi și interni ai monarhiei, iar pentru apărarea teritoriului grăniceresc ușor se mai pot forma încă două batalioane cu arme proprii².

La 20 octombrie primiră răspuns la petiția dată Maiestății Sale, de care nefiind mulțumiți, se adresară din nou cu petiție la arhiducele Francisc și la 26 octombrie primiră rezoluția finală. Răspunsul de la 20 octombrie era: „Rugarea înaintată de delegații Regimentului II grăniceresc pentru ușurarea raporturilor, care le apasă starea, am primit-o cu afecțiune, și cu plăcere m-am convins de sentimentele de credință și alipire, care îi însuflețește atât pe mandatar, cât și pe mandanți. Dar sunt nevoit să-mi exprim regretul, că împrejurările actuale îmi fac imposibilă examinarea singuraticelor puncte ale petiției, cum și luarea măsurilor corespunzătoare. Intenția mea nestrămutată însă este să iau în considerare cât de în grabă și cu proximalul prilej amintitele rugări și expuneri, și spre acest scop se fac pregătirile trebuincioase”³.

De la plecarea până la întoarcerea deputațiunii la împăratul, mișcările revoluționare se lătiră peste întreaga țară. În decembrie 1848 ungurii revoluționari ocupară tot Nordul Ardealului atacă și Ținutul Năsăudului și după mai multe lupte, revoluționarii fiind în mare număr, regimentul s-a retras în Bucovina și cu dânsul a plecat și vicarul Macedon Pop care era foarte tare amenințat de maghiari. Atașat ca preot de Regiment, pribegind cu regimentul prin Câmpulung, Cernăuți, apoi prin Przemysl, Cracovia și Bochnia până la finele lui noiembrie 1849, când se înapoie acasă, după ce interveni pe lângă colonelul Urban să permită tuturor soldaților bătrâni și slăbiți, precum și capilor de familie și celor ale căror case fură arse și jefuite de unguri, să se întoarcă acasă. Sosit în Năsăud, vicarul găsi biserica arsă, casa vicarială, grajdurile, etc. în ruină, nici urmă de mobile și din bogata lui bibliotecă nici o carte. De asemenea frumoasa grădină vicarială, fără garduri și fără altoaiele, pe care le pusese în anul precedent. Firește că și casele locuitorilor au fost arse de unguri, și bieții oameni abia își făcură colibe de locuit în pripă. Incendiind biserica, revoluționarii au prădat și ars și arhiva vicariatului, pe care Macedon Pop o păstra în biserică, în speranța că maghiarii, cel puțin, de biserică vor avea respect. Toate acestea vicarul le-a reparat, biserica a acoperit-o și grădina a plantat-o din nou cu altoaie de cele mai nobile varietăți. Asemenea au fost arse și casele autorităților militare, a colonelului și ofițerilor. La 23 martie 1849 ungurii au ars și distrus și clădirea institutului militar, care de mult le era un spin în ochii lor răutăcioși. Nu puteau tolera acești descreierați să mai existe școala din care au ieșit nenumărați cărturari și mai ales ofițeri români. Cu prilejul revoluției au ars toate actele și documen-

¹ *Ibidem*, p.168; *Ibidem*.

² *Ibidem*, pp.169-170; *Ibidem*.

³ *Ibidem*, pp.170-171; *Ibidem*.

SÂNGEORZENII ÎN ANII DE ZBUCIUM 1849-1849

tele privitoare la viața și la trecutul grănicerilor năsăudeni - o pierdere incalculabilă și ireparabilă pentru posteritate și pentru istoria noastră. Colonelul rebelilor, Ritzko, ce se stabilise pentru un timp în Bistrița, într-o proclamație, de la 14 Ianuarie 1849, numește Năsăudul, cuibul tuturor crimelor și răutăților - acel Ritzko, care fu bătut și rănit apoi în lupta dată de colonelul Urban, la 17 februarie, între satele Crainimăt și Măgheruș, murind după două zile și fiind înmormântat în Bistrița. Firește, că ungurii în ura lor fără seamăn ce întotdeauna au arătat-o contra românilor, au aprins și satele Mocod, Rebrisoara, Feldru ș. a., prefăcând totul în cenușă, jefuind, împușcând și ucigând oameni nevinovați¹.

Odată cu întoarcerea la demnitatea vicarială a suferit un șoc și a fost cuprins de o mare dezamăgire și tristețe la vederea suferințelor pricinuite de maghiari populației grănicerești. Și de această dată Macedon Pop a reprezentat inițiatorul acțiunii de refacere materială și spirituală a ținutului năsăudean, făcând în permanență apel la unitate și fraternitate între locuitorii din partea superioară a Someșului Mare.

Soldatul Scridon Hâruța

Pe la mijlocul lunii iulie 1848 sosi de la ministerul maghiar de război la comanda regimentului din Năsăud ordinul ca din regimentul grăniceresc român năsăudean să plece imediat un batalion spre Ungaria la Seghedin, unde va avea să facă serviciu de garnizoană. Intenția deghizată însă era să fie mânat la luptă.

Batalionul fu format din cadrele tuturor celor 12 companii ale regimentului, primind numirea de batalionul I și stând sub comanda maiorului grănicer Leon Pop. Ofițerii batalionului erau un amestec de români, maghiari, germani, sași, poloni, boemi ș. a. Toți aceștia împreună cu ceilalți subofițeri și cu soldații de rând ai batalionului formau o trupă de 847 inși².

În componența regimentului găsim și numele sângeorzenilor, sublocotenentului George Lica, plutonier Oproaie, sergentului Ștefan Borgovan și al soldatului Scridon Hâruța. ne vom opri asupra faptelor de bravură săvârșite de soldatul Scridon Hâruța, fapte relatate de brigadierul silvic Nicolae Cioaca din Tiha Bârgăului trimise directorul „Arhivei Someșene” spre publicare. Una dintre faptele relatate este despre salvarea steagului de luptă al batalionului.

Privitor la steagul batalionului nu se știe cu siguranță că cine l-a adus acasă la Năsăud. Erau unii care afirmau că steagul a fost salvat și adus acasă de către Scridon Hâruța din Sângeorz³.

„Văzând ofițerii și soldații în vara anului 1848 tratarea și amenințarea lor din toate părțile și temându-se ca nu cumva să-și piardă peste voia lor drapelul pe care juraseră credință și supunere împăratului, se sfătuiră în taină locotenentii Lica din Sângeorz și Rainer din Zagra cu soldații Scridon Hâruța din Sângeorz, Toma Cionca numit a Brăduțului și Maftei Frunzilă din Tiha că ce să facă. Atunci îi plezni prin cap lui Rainer zicând: <<Eu fac una pe răspunderea și norocul meu, cu voia lui Dumnezeu; mai întâi luăm jos pânza steagului de pe botă dimpreună cu crucea și fug cu ele în Galiția la Urban; care dintre voi mă însoțește? Hâruța și răspunde: Eu>>. Atunci Rainer și face planul de pregătire ca în timp bine venit, fără multă întârziere să o ia la picior. Lasă ca Hâruța să ia jos pânza steagului de pe botă, precum și crucea din vârful botei. Toma Cionca să se-ngrijească de pânza albă, subțire atât de lungă cât să-i cuprindă trupul cel puțin de trei ori; până când înțelegând Frunzilă și răspunde: <<Acți și ață de cusut am eu>>. La aceste Rainer le zice: <<Atunci e bine, toate celea de lipsă le avem>>. Și așa într-o noapte din postul Crăciunului când dormea și apa, zice Rainer către Hâruța: <<Scridoane, nu-i de pierdut vreme>>, și țipând de pe sine bluza, laibărul și cămașa, continuă: <<Te apucă de lucru, învește-mi trupul pe pielea goală, mai întâi cu un rând de

¹ *Ibidem*, pp.172-173; *Ibidem*.

² Virgil Șotropa, *Pășaniile Batalionului I năsăudean în 1848-49*, în „Arhiva someșană”, Năsăud, 1931, nr. 14, p. 381.

³ *Ibidem*, p. 410.

ALEXANDRU DĂRĂBAN

pânză, capetele pânzei le coasă strâns, peste pânza asta învelește iarăși în jurul trupului pânza steagului ale cărui capete iarăși le coasă laolaltă odată, apoi coasă pânza steagului de pânza cea albă de pe piele și deasupra și dedesubt. Coasă acum crucea, mai întâi într-un petec de pânză albă deosebit, apoi așa cusută o coasă în spate pe spinare de pânza steagului, și acum pe deasupra, peste toate acestea iarăși coasă un rând de pânză albă și peste această uniformă îmbracă haine civile mai rele, ca de cerșitor>>. Hăruța încă ia asemenea haine, apoi cu puțină merinde și cu bote de cerșetor, luându-și rămas bun, porniră la drum însoțindu-și cei dintâi pași cu cuvintele <<Doamne ajută-ne!>>, cu ochii scăldați în lacrimi, atât cei doi drumari, cât și cei rămași din acest batalion în Țara Ungurească; nu atât pentru despărțirea unuia de cellalt, ci mai mult pentru grija că oare ce soartă poate să ajungă steagul cel renumit al grănicerilor de la Năsăud în drumul cel necunoscut, pe unde va merge. Între astfel de împrejurări va ajunge oare să vadă fața colonelului lor iubit¹?

Ajunși acum pe pământul Galiciiei nu mai aveau frică de moarte, ci câștigându-și întâi uniforma militară după rangul lor, mereu întrebau că unde se află colonelul austriac Carol Urban cu grănicerii români de la Năsăud? Dar în ce loc a găsit Rainer de Urban, precum și locul, orașul din Ungaria de unde a pornit, nici unul nici altul nu mi-1 spuse. Destul că Rainer cu soțul său de drum aflând pe Urban într-o zi, la ora 9, se prezentă în cancelaria colonelului, îl salută militărește și zice: <<înștiințez Domnule Colonel c-am venit>>; Urban: <<Cum ai venit?>>, știind că Rainer e la batalionul I unde a rămas și drapelul: <<Ai lăsat steagul și ți-ai călcat jurământul pus pe steag?>> Rainer: <<Da toate câte le-am putut le-am făcut numai și numai ca să-mi pot împlini dorința sufletului meu, adică să mai văd o dată fața iubitului meu stăpân, să mulțumesc lui Dumnezeu că ne-am întâlnit și încă amândoi sănătoși>>. Urban: <<Dacă ai părăsit steagul și ai călcat jurământul îți știi pedeapsa: moarte cu glonț fără nici un pardon, care se va și executa mâine după masă la ora 3>>².

Când s-a prezentat Rainer în cancelaria colonelului, erau acolo căpitanul Kohl, vreo doi locotenenți, precum și un soldat care știa vorbi limba germană și era servitor pentru a fi trimis încoace și încolo. Ca atare înțelegea tot cuvântul zis de unul ori de altul și acel soldat chiar era iubitul meu tată Ilie Cionca. Urban ca să nu calce legea lăsă pe cei doi drumari în cancelarie, lângă ei un ofițer cu ordinul de a nu-i lăsa să vorbească nici un cuvânt între ei; iar Urban cu ceilalți ofițeri în altă cameră ținu sfat asupra faptei lui Rainer, dacă în adevăr e vrednic de moarte. După mai bine de o oră de consultare Urban în fruntea consiliului de război, care a întărit sentința, intră în cancelarie și-n numele Majestății Sale publică oficios sentința de moarte. La publicarea acestei sentințe văzând căpitanul Kohl, care era față în față cu Rainer, că acesta în loc să fie supărat că va fi împușcat, e vesel și încă râde, îi zise: <<Cum e asta de Dumneata în loc să-ți pară rău de ce-ai făcut, ești vesel?>> Rainer: <<Cum să nu fiu vesel când în astfel de împrejurări, din întreagă armata a Majestății Sale, nime dar nime, n-a făcut ce-am făcut eu și cu toate acestea sunt osândit la moarte, căci și Majestatea Sa e om cu greșeli>>. La aceste vorbe Urban se gândi că omul acesta are ceva pe inimă ce nu-1 lasă să-i pară rău de moarte și-1 întrebă: <<Dacă nu te înfricoșezi de moarte, spune-ne care-ți e dorința din urmă?>> Rainer: <<La întrebarea aceasta, Domnule Colonel, voi răspunde numai mâine după amiază, cu 5 minute înainte de a fi executat>>. Nemaiavând acum ce-i întreba, amândoi fură întemnițați însă separat.

Toți așteptau cu nerăbdare ziua următoare. La ora fixată se adunară toți la locul de pierzare, 12 soldați cu puștile încărcate dintre care, mai întâi 6 aveau să deie foc asupra lor, după ce alți doi soldați aveau să le lege ochii cu batiste negre. Cu 5 minute înainte de ora fixată, Rainer mai fu provocat încă o dată să-și spună dorința din urmă. Rainer zise: <<Dorința-mi din urmă îmi este să mă lăsați să mai dau odată mâna cu Hăruța, cu soțul meu de drum, cu care am comis la aparență acel păcat mare care mi-se impută>>. Urban: <<Ți se permite>>. Atunci Rainer, scoțând un cuțit din buzunar, îl dete lui Hăruța dându-i acestuia și mâna și, dezbrăcându-se ca la comandă de toate hainele zise: <<Scridoane, întâi taie nodul care l-ai făcut mai pe urmă în „Țara Ungurească, apoi descoase totul cu băgare de seamă să nu strici nimic>>. Auzindu-se aceste vorbe urmă o tăcere ca

¹ *Spicuri istorice grănicerești*, în „Arhiva Someșană”, Năsăud, nr. 20, pp. 352-353.

² *Ibidem*, pp. 354-355.

SÂNGEORZENII ÎN ANII DE ZBUCIUM 1849-1849

în mormânt. Descosând Hâruga pânza cea deasupra și dezvelindu-o de pe lângă trup se văzu (apăru) pânza steagului. Atunci toți încremeniră la aceea ce le vedeau ochii, fără a mișca sau a murmura vreun cuvânt. Hâruga descusu apoi giulgiu în care era învelită crucea și o dete lui Rainer, descusu apoi pânza steagului, i-o dete și aceasta lui Rainer care în mână cu ele apoi se adresă către Urban cu cuvintele: <<Dorința mea cea mai fierbinte Domnule Colonel, a fost de-a vedea mântuite aceste două lucruri, știind că dacă aceasta ne va succede, mulți se vor bucura. Te rog primește semnul de biruință al bravului regiment grăniceresc din Năsăud, al cărui comandant te-a învrednicit Dumnezeu să fii>>. Urban întinzând mâna după steag zise: <<Pentru ce nu ne-ai spus mai întâi ce ne-ai adus din Ungaria?>> Rainer: <<Da, nu v-am spus, voind să dau învățătură tuturor judecătorilor, ca la pronunțarea sentințelor în orice cauză să nu se grăbească, ci se examineze lucrul mai cu de amănuntul și sentința să nu cadă asupra unui om nevinovat>>. Atunci Urban, cu steagul în mână, îmbrățișa pe Rainer, îl sărută pe frunte, iar cu Hâruga dete mâna zicând: <<În numele acelui regiment al cărui steag l-ați mântuit de la pieire, vă mulțumesc. Fapta voastră o voi aduce la cunoștința Excelenței Sale D-lui Comandant de corp, în raionul căruia petrecem, cu propunerea ca D-nul căpitan Kohl, ca mai bătrân să fie pensionat, iar în locul lui în rang de căpitan activ să fie numit locotenentul Francisc Rainer>>. A patra zi și sosi răspunsul de la comandantul de corp din Tarnow, oraș în Galiția estică, cu ordin de mulțumită la adresa regimentului care posedă soldați așa bravi și credincioși, cu adausul că această întâmplare o va raporta și Majestății Sale în Insbruck (Tirol). Poate că și peregrinajul acesta a lui Rainer cu soțul său Hâruga, cu averea cea mai scumpă a oricărui regiment, până la locul unde a găsit pe Urban, a contribuit la înălțarea sărbătorii, când steagul batalionului 1 a regimentului năsăudean a primit medalia de aur (unica decorațiune în felul său din întreaga armată austro-ungară) cu chipul împăratului și cu emblema <<Pentru eroica constanță în credința jurată la anul 1848>>¹.

Căpitanul Ștefan Borgovan

Printre cei care au urmat și absolvit Institutul militar de la Năsăud a fost Ștefan Borgovan din Sângeorgiu-Român². Câteva date despre biografia lui le găsim într-o lucrare îngrijită de dr. Adrian Onofreiu și Virgil Rus, intitulată „Personalități din granița năsăudeană”. Se menționează că a absolvit Institutul militar „în anul 1846 ca subofițer, avansând rapid la gradul de plutonier. A mărșăluit în anul 1848 ca militar al batalionului de câmp spre Ungaria. S-a întors din Ungaria și a fost repartizat la Compania a 8-a – Brigada Wardener din Cluj. În rândurile acestei unități militare a luptat la 9 februarie 1849 la Simeria, evidențiindu-se prin prezență de spirit și dispreț față de moarte. În urma acestei isprăvi a fost lăudat în ordinul general de zi și decorat cu Medalia de Argint pentru Vitejie, clasa I.

În anul 1850 a fost avansat la gradul de locotenent și i s-a încredințat comanda Companiei I de casă, calitate în care a îndeplinit servicii deosebite.

După transformarea Regimentului Grăniceresc al II-lea român în Regimentul de Infanterie 50 – luna aprilie 1851 – a servit aici, avansând până la gradul de căpitan, calitate în care a îndeplinit servicii importante la comandamentul regimentului, merite recunoscute de către înaltele autorități militare ale vremii³.

Date despre Ștefan Borgovan le găsim publicate de dr. Artemiu Publiu Alexi în „Transilvania” și „Observatoriul” din Sibiu, în anul 1884, în care se menționează că <<Borgovan Ștefan [era] căpitan la regimentul 17 de margine și 50 de linie, decorat cu „Crucea pentru merite militare”, „Medalia de argint pentru bravură, clasa I”, „Medalia pentru război”, „Crucea pentru serviciu”, s-a distins la puntea de la Piski (Simeria, s. n.) în 7 faur 1849, născut în Sângeorgiu>>⁴.

¹ pp. 355-357

²Sângeorz-Băi.

³Personalități din granița năsăudeană, ediție îngrijită de dr. Adrian Onofreiu și Virgil Rus, Cluj-Napoca, Editura Argonaut, 2009, p. 85.

⁴Transilvania, Sibiu, Anul XV, 1884, nr. 3-4, pp. 24-25; Observatoriul, Sibiu, Anul VII, 1884, nr. 27, p. 27.

ALEXANDRU DĂRĂBAN

Alte date despre participarea lui Ștefan Borgovan la evenimentele din 1848-1949 le găsim precizate de Virgil Șotropa¹ și Iustin Sohorca.

În ceea ce privește date despre ultima parte a vieții sale le-am găsit menționate atunci când a trecut acele veșnice, date menționate în „Gazeta Transilvaniei”, precum și în „Observatoriul”. Mergând pe urmele acestor informații s-a putut afla că a fost înmormântat în Roșia Montană în cimitirul parohiei greco-catolice, lângă biserica cu hramul „Adormirea maicii Domnului”. Mulțumim pe această cale părintelui paroh Georgel Manea pentru ajutorul dat în aflarea mormântului bravului căpitan sângeorzan Ștefan Borgovan.

În cele ce urmează vom da publicității aceste articole tipărite în periodicele menționate mai sus, articole care scot în evidență activitatea căpitanului Ștefan Borgovan.

Înmormântarea căpitanului Borgovan

Un asistent la această înmormântare ne scrie din Roșia de Munte cu data de 20 aprilie a. c. următoarele:

Patria bravilor luptători pentru dreptate, munții noștri românești au îmbrăcat doliul în ziua de 19 l. c. alergând din toate părțile ca să dea ultima onoare iubitului și de toți stimatului căpitan Borgovan care, venind la noi, a căzut victimă zelului ce-l avea în împlinirea serviciului său. Dintre românii mai de frunte ardeleni puțini vor fi care să nu fi avut ceva atingere cu acest vrednic Român și brav oștean, care a servit 39 de ani în armată cu o fidelitate și un devotament de toți admirat și mai puțin aceia căroro numele lui să le fie necunoscut. Afle, dar, toți aceștia și întreg publicul român că înmormântarea decedatului căpitan a fost demnă de trecutul lui onorific. Ea a oferit o rară priveliște, pe cât de dureroasă, pe atât și de importantă și maiestuoasă. Onoare bravului corp ofițeresc al regimentului „Baden” care a dispus ca nimic să nu se cruțe pentru ca să dea cuvenitul ultim onor acestui meritat camarad de arme al lor; onoare bravilor Roșieni fără distincțiune de confesiune și naționalitate și Românilor ce veneau în masă din toate părțile și în prima linie onoare stimatului domn Iosif Giurca din Roșia și stimatei sale soții în a căror casă el a gustat până în cele din urmă o îngrijire adevărat mărinimoasă. Piscurile vechilor munți minerali acoperiți de cete ce nu aveau speranța a putea privi conductul precedat de vreo 200 băieși împărătești în uniformă și cu lămpioanele aprinse, răsunau miile de salve ce se dădură neconținut în tot decursul căii ce a parcurs cortegiul funebru, compus din peste 5000 persoane, de la locuința sus-numitului domn și până la biserica greco-catolică din loc. Aici se făcuseră pregătiri frumoase pentru serviciul funebru, dar la rugărilor și reclamările mai multor asistenți, acesta se ținu sub cerul liber în cimitirul bisericii. Cu această ocaziune rosti parohul local greco-catolic Ioan Păcurariu o frumoasă cuvântare pe care, cum sunt informat, mai mulți camarazi de arme de-ai decedatului au cerut-o pentru a o conserva de suvenir. Sperăm că, nu mai puțin splendid, va fi parastasul ce se va ține în 30 al l. c. pentru repausul nobilului și eroicului suflet al răposatului².

Sângeorgiul Năsăudului, 30 aprilie 1882

Vestea despre moartea neașteptată a bravului căpitan Ștefan Borgovan a ajuns și aici în comuna sa natală la 19 aprilie a. c. și a umplut de durere adâncă pe rudele sale, pe numeroșii săi amici și cunoscuți și pe toți aceia căroro, el, le-a fost ca un adevărat părinte și patron. Ca unul, care cunoscându-l am simțit a adâncă durere pentru această pierdere mare, mi-am zis. Cât e de frumos a fi omul om de omenie cât trăiește! Cât e de frumos a fi condus de un simț nobil! Iată virtutea, care adesea în lume nu se prețuiește, cum te petrece ca o mândră mireasă până la mormânt!

Dar nu! Omul nostru n-a murit, el trăiește prin faptele sale! Nu numai, că în timpul din

¹Virgil Șotropa, *Pagini memorabile din 1848-1849*, în „Arhiva Someșană”, Năsăud, nr. 4; Iustin Sohorca, *Restituiri*, Cluj-Napoca, Editura Mega, 2009.

²*Gazeta Transilvaniei*, Brașov, Anul XLV, 1882, nr. 43 (14/26 aprilie), p. 4.

SÂNGEORZENII ÎN ANII DE ZBUCIUM 1849-1849

urmă a ținut la școli pe spesele sale câțiva nepoți orfani, dar câți sunt, care mai înainte s-au bucurat de sprijinul lui și care, de n-ar fi fost mâna lui cu ei, ar fi astăzi foarte jos!... O mulțime de episoade mai cu seamă din revoluția din 1848 s-au reîmprospătat acuma prin numeroșii săi camarazi de arme, pe care i-a ajutat într-un fel sau altul, cum o știe face omul bun, episoade, care aproape date uitării așa și se descriu astăzi, încât și se pare că le ai înaintea ochilor, multe pe cât de triste, pe atât de interesante în felul lor. Ce material pentru cel ce s-ar îndemna a scrie biografia acestui bărbat!

Durerea te face adeseori a păcătui fără voie și a te întreba, cum Dumnezeu îți aduce în lume înainte de timp pe unul care era fala comunei sale, fala semenilor săi, părintele atâtor necăjiți, pe omul care, deși avea făcuți în serviciul statului și al țării sale aproape 40 ani totuși, abia de 54 ani bătrân bine conservat era încă verde, voinic și aproape a se pune în retragere și liniște? Și cum așteptam noi aceste zile, pentru a-l vedea aproape de noi și a ne mângâia prin el în zile grele!

... Moartea, încât știm a trebuit să-i fie grabnică și dacă – pe lângă toate suferințele – a putut totuși face dispozițiuni ultime, atunci nu ne îndoim că a pus o parte din averea sa – destul de frumușică – și pe altarul națiunii, căci această bunătate și dorința nu-i lipsea.

Îndată după vestea tristă despre apunerea acestui brav fiu din comuna noastră s-au și ținut în biserica de aici la 23 l. c. un parastas potrivit pe meritele repauzatului. Zelosul preot local, Silviu Sohorca, care știe prețui îndeajuns virtutea și faptele demne, a știut prin o cuvântare foarte potrivită să dea defunctului tributul de recunoștință și ceremoniei bisericești adevărata însemnătate în fața unui public atât de numeros, încât abia-l cuprindea biserica cea nouă, și atât de pompoasă și spațioasă.

Nu pot încheia aceste șiruri fără a mulțumi în numele rudelor și a numeroșilor amici și cunoscuți de pe aici tuturor acelor domni stimați din corpul ofițerilor, din Roșia de Munte și jur., care ca adevărați frați cu atâta iubire și interes au luat parte la așezarea rămășițelor pământene a repausatului și i-au făcut o înmormântare atât de demnă cum o descrie bunul corespondent în „Gazeta” nr. 43, căruia, în special, îi mulțumim¹.

Necrolog din cel mai întristător

Corpul ofițerilor din regimentul de infanterie Friederic Wilhelm Ludovic, marele duce de Baden nr. 50, cu inima înfrântă aduce la cunoștință decedarea onorabilului camarad, al Domnului căpitan c. reg.

Ștefan Borgovan

Decorat cu Crucea Militară pentru Merite, cu Medalia de Argint clasa I, cu Medalia de Război și cu Insigna de Serviciu clasa I, care în 17 ale lunii curente, în etate de 54 de ani, după un morb scurt, a repausat în Roșia Montană, unde se depune azi spre repausul etern. Rugăciunile parastas se vor celebra vineri în 21 al lunii curente la ora 10 a. m. în biserica catedrală din loc.

Alba Iulia, în 19 aprilie 1882.

Mult onorate d-le redactor!

Momentul care mă îndatorește a vă înșira aceste litere, e unul dintre cele mai triste, nu numai din viața mea, fără poate din viața fiecărui român. Bravul nostru căpitan Ștefan Borgovan născut în St.- Georgiul Năsăudului, în 1 martie a. c. fu onorat prima oară cu denumirea de președinte la comisiunea de înrolare a recruților.

Succesul acestui serviciu până în 16 l. c. raportat a fost foarte lăudabil; dar când s-a apropiat de finirea lui, chiar cu ocaziunea plecării din Roșia Montană (Verespatak) către ultimul cerc Câmpeni, cruda moarte, fără de a-l lăsa ca să se reîntoarcă și să-și primească atât lauda, cât și mulțămita cuvenită pentru îndeplinirea acestui serviciu și succesului său eminent, l-a mutat la cele eterne, lă-

¹Idem, nr. 49 (29 aprilie/11 mai), pp. 2-3.

ALEXANDRU DĂRĂBAN

sându-și ultima suveniră în Roșia Montană din Munții Apuseni.

Cu ziua de 16 aprilie a. c. bravul regiment de infanterie „Marele Principe de Baden nr.50” și-a pierdut cea mai veche frunză a coroanei format din corpul ofițeresc, și-a pierdut pe preadiligentul „Comandant al batalionului de întregire”, și-a pierdut pe ultimul martor al Medaliei de Aur ale cărei raze, din fruntea stindardului batalionului I, revocă memoria luptelor eroice făcute în anul 1848-49 de fiii săi; și-a pierdut un proprietar al decorațiilor „Medalia de Argint” pentru bravură, „Medalia Războiului”, „Crucea de Serviciu” și „Crucea de Argint de Demnitate”; iar națiunea română, numai drept zicând, și-a pierdut una din acele persoane cu care s-a putut totdeauna mândri.

Fie-i țărâna ușoară și memoria-i eternă!

J. Z.

Mulțumim d-lui corespondent în numele consângenilor și în al numeroșilor amici ai repausatului în Domnul pentru informațiile date; sperăm însă că se va afla cineva dintre bravii și generoșii camarazi de arme, contemporani ai veteranului căpitan Ștefan Borgovan, care nu-și va pregeta a comunica lectorilor din viața lui mai multe momente prea demne de a fi transmise la posteritate.

Redacția¹.

Căpitanul Ștefan Borgovan și generalul Bem

Tristul anunț despre prea timpuria părăsire a luptei pământene și mutarea la păciuita eternitate a căpitanului Borgovan, precum a săgetat inima fiecărui fiu al națiunii române din această patrie, întocmai și eu care am avut ocaziune a-l cunoaște, l-am primit cu atare simț de durere cât nu încerc a-l descrie. Sunt convins că nu vor lipsi între amicii și soții lui de arme care vor împlini durerosul oficiu de a-i da posterității meritata lui biografie; totuși ca unul ce-mi sunt cunoscute unele incidente din anii primi ai serviciului său militar, după cum mi le-a narat el însuși, fără a mă întinde la cele cunoscute altora mai bine, voiesc a le adnota în aceste puține șiruri.

Ștefan Borgovan a fost unul dintre eroii batalionului al II-lea al regimentului năsăudean de graniță, care batalion sub comanda fericitului în Domnul, maior Leon Pop, cu începutul anului 1848 pe cât de memorabil, întocmai atâtă și fatal, a fost trimis a se lupta în contra sârbilor bănățeni. Istoria fatalităților prin care a trecut acest batalion, de la primii pași când a purces în Năsăud, până când s-a pus capăt revoluției, ar prea merita a se compune de unul ca acela care a luat parte la acelea, despre ce eu ca unul care încâtva am fost la acel obiect ceva interesat, am făcut mai de multe ori amintire, că adică precum s-a descris și editat peste tot Istoria întregului Regiment de la înființarea lui până la desfacere, așa în special să se descrie ținuta și fatalitățile numitului batalion, cu fidelitate demnă de el. mi s-a zis că despre aceasta este îngrijit și dar tocmai repausatul Ștefan Borgovan este acela care va suplini acea lacună. Încât cele auzite au fost adevăr, vor arăta rămasele scrise.

Eu, pe lângă toate că încă am unele adnotări în acest obiect, depus în un pro memoria, departe de a mă putea întinde la atare descriere istorică, mă mărginesc a însemna numai unele întâmplări și altcum dureroase, atingătoare de repausatul întru fericire căpitan Ștefan Borgovan, întâmplate după depunerea armelor în cazarma din strada Ullo în Pesta. După ce s-a văzut că toate încercările ca să plece pe bravii militari a depune jurământul pe constituția maghiară au fost în deșert, mai pe urmă li s-a făcut promisiune și afidare că dacă vor jura vor fi trimiși pe spesele statului în Transilvania și la vetrele părintești. Asta fiindu-le partea debilă, pe lângă o bună porțiune de înșelăciune și așezarea înaintea cazarmii a unor batalioane, unul de secui cu baterii, mai pe urmă fiind decimați parte de holeră, parte de astfel de morburi și două companii duse la armata principelui Windschgratz în contra Vienei revoltate, cu dorul de a se reîntoarce în patrie, au depus

¹Observatoriulu, Sibiu, Anul V, 1882, nr. 28, p. 111.

SÂNGEORZENII ÎN ANII DE ZBUCIUM 1849-1849

armele. Într-aceea treaba n-a urmat așa, după cum bazați pe acea promisiune dată, avea drept a aștepta. Kossuth nu mai voi să audă de cuvântul dat sau cel puțin îl amâna de pe o zi pe alta și numai după multă alergare a maiorului Pop, s-a dat facultate de a se întoarce în Transilvania, însă și aceasta după cum a arătat experiența, pe lângă cugete rezervate, va să zică, s-au dimis din Pesta, dar nu ca să ajungă în Transilvania, căci după ce ajunseră pe calea ferată până la Solnoc, până unde se întindea aceea în acea epocă, de aici batalionul fu comandat a merge pedestru mai departe. Iaca însă că la cea mai aproape stațiune îi ajunge contraordinul că batalionul să se întoarcă la Pesta. Deși feciorii erau acum dezarmați, ei totuși n-au voit să se întoarcă, atât că erau prea decisi a ținea neclintit la jurământul pus în Năsăud sub drapel împărătesc, cât și pentru că-i iritase călcarea parolei date lor în Pesta, că dacă vor depune armele vor fi lăsați în pace ca să ajungă la familiile lor. Maiorul Leon Pop a reușit cu mare greutate că batalionul să rămână acolo unde-i ajunge contraordinul.

În acel timp polonul Bem, scăpat în mod extraordinar după căderea Vienei și totodată de asasinatul unui tânăr polon în hotelul Emerling, voind a-și încerca norocul în Transilvania, însărcinatul de regimul pestan, în călătoria sa către Oradea Mare a dat de nefericiții și înșelații grăniceri, și voind a lua cu sine pe un tânăr subofițer, care având cunoștințele geografice după exigențele militare să-i fie într-ajutor la intrarea în Transilvania, pentru a cărei reocupare era destinat. Spre acel scop după făcuta examinare, Bem a ales pe tânărul subofițer Ștefan Borgovan care l-a și însoțit, până când i s-a dat ocaziune de a trece la castrele împărătești, ce nu după mult timp ia și succes. Mai înainte de toate s-a prezentat la colonelul Urban, sub a cărui comandă se afla regimentul al II-lea grănicer român. Borgovan făcu lui Urban raport despre cele întâmplate cu batalionul și cu persoana lui. E de observat că Urban era în Cluj. Aici la început fu primit Borgovan cu multă grație; asta însă n-a fost statornică, căci lângă comandantul Urban era ca adlatus căpitanul Luchi, acesta ca om foarte prepuitor, pe lângă toate că și el era fiu de grănicer, mergând la Urban îi zise: Nu e de crezut lui Borgovan ca unui tânăr ambițios; poate a venit ca spion trimis de inamic, poate dându-i-se ocaziune să ne vândă. Vorba cea rea intra cu înlesnire în inima străinului adeseori și perfid și ce a fost urmarea? Iaca ce: Borgovan care liberat de unghiile contrariului, însetat de ai săi, a alergat în patria sa, fu trimis la Alba Iulia ca arestat în fortăreață. Cu asta însă s-a gătat pentru că venind știrea că insurgenții sub comanda generalului Steiu vor să înceapă opugnarea fortăreței, comandantul fortăreței îndată și-a adus aminte de arestatul cel periculos trimis de la Cluj; deci pe cum a fost periculos acolo, așa poate și aici a vinde inamicului fortăreața; așa bietul tânăr ferecat în lanțuri cătănești, fără nici o investigație ulterioară, fu trimis la Sibiu cu raport către comanda generală. Aici aflându-se ofițeri care îl cunoșteau mai de aproape, liberându-l îndată de legături, fu înrolat tot ca subofițer, de unde apoi fu înaintat în rang de locotenant.

Acestea le-am însemnat după cum însuși de la dânsul le-am auzit, despre o parte pentru o parte pentru ca să se cunoască, cât de lesne poate suferi și cel mai inocent și credincios de la cei răi și nerecunoscători. Lui Belisariu salvatorul patriei și al împărăției, întru mulțumită i s-au scos ochii. Undank ist derWelt Lohn. Iar eu bravul soldat, - adevăratul patriot și până la ultima sa răsufare celui mai credincios fiu al națiunii române îi zic: Fie-ți țărâna ușoară și sufletul în etern fericit! – Dea cerul națiunii mulți bravi și credincioși fii, după cum a fost acum fericitul Ștefan Borgovan¹.

P².

¹Mulțumim din suflet venerabilului septuagenar pentru publicarea acestor reminiscențe triste. Căci nu fac și alții asemenea! – Redacția.

²Idem, 1882, nr. 32, p. 127.

ALEXANDRU DĂRĂBAN

Ștefan Borgovan
Căpitan c. reg. În regimentul 50 de infanterie
+ în Roșia Montană în 16 aprilie 1882

Borgovan, cine nu a cunoscut numele acesta și cine nu a auzit de el?

Persoana acestuia, cunoscută demult la toată inteligența română, a prezentat pe cel mai vechi ofițer din regimentul de infanterie „Marele Duce de Baden nr. 50”.

El s-a născut la anul 1828 în Sântu-Georgiul Năsăudului din Transilvania. În 15 septembrie 1846, adică în etate de 18 ani alegându-și cariera militară, fu azântat în regimentul al II-lea româno-grăniceresc nr. 17 pe un timp nedeterminat, unde ca elev al școlii acestui regiment, terminându-și studiile, conform statutelor, a fost înaintat la „conducător de santinelă”, iar în 21 septembrie 1846 ca „corporal”.

Pe timpul revoluției din anul 1848-49 și mai ales atunci când regimentul amintit a primit ordin ca din companiile de acasă, locali¹, să compună un batalion de câmp, sub căpitanul Anton Petrivevich în rang de qua-sergente² (13 iulie 1848). Cu chargea aceasta a avut onoare de a intra prima oară în război și a da piept cu inamicii.

Primul pas făcut pe sângerosul teren a fost nefericit pentru junele Borgovan, căci el, în 15 noiembrie anul numit a și căzut în captivitate, aceea însă nu a durat mult timp, căci în 10 decembrie iar s-a raționat în Transilvania³. În anul 1849, 21 februarie, a câștigat chargea de „sergent” fără de a se mai putea uita în ochii inamicului.

Ziua de 9 februarie a fost acea sfântă zi în care veteranul a avut onoare a arăta patriei și împăratului, atât îndeplinirea datorințelor, cât și bravurile militare care se recer de la fieștecare soldat, iar națiunii române a-i documenta dreapta întrebuițare a mândrului ei nume de „român”. Ziua de 9 februarie i-a deschis în istoria regimentului nr. 50 un aliniat cuprins numai în 10 rânduri, acela face cât o istorie; căci în această zi alăturându-se brigada generalului Kalliani de a lui Stutterheim, la ora 6 dimineața, a plecat din Orăștie spre satul Spini, unde după un timp de 3 ore sosind, s-a și dat ordin de atac.

Inamicul avea o poziție foarte favorabilă, căci în front era apărat cu râul Strei, iar în flanc cu Mureșul.

Amândouă fluviile acoperite cu gheață groasă de un policariu, le puteau trece numai pedestrii singuratici fără pericol, fiind pe mai multe locuri gheața spartă. Podul Streiului, ca ultim punct de trecere, de la care o parte se văzu deja stricat, era bine apărat de artileria inamicului, care era acoperită și prin infanteria aflătoare și asigurată în ospătăria de lângă pod.

Lupta se începu; 18 tunuri vărsau minele lor de foc și gloanțe, dar din cauza distanței prea mari, lupta prima oară era fără rezultat și așa numai cu înaintarea din ce în ce au silit pe inamic a-și retrage tunurile din poziția lor. După aceea un batalion al regimentului nr. 63 și vânătorii au cuprins cu asalt atât ospătăria, cât și podul. Batalionul cu vânătorii s-au mutat pe celălalt țărm; podul s-a reparat așa încât amândouă brigăzi au trecut peste el.

În momentul acesta a sosit o brigadă a inamicului de la Deva care, deloc, a și înaintat spre Piski. Un batalion din această brigadă se apropie cu pași iuți de trupele împărătești și prin ridicarea batistelor le dădeau semn de pace și capitulare. Din această cauză focul fu sistat pe toată linia, ba se începură și trecerile, pe când, dintr-o dată, începură să zboare din partea inamicului gloanțele și o baterie a lor apropiindu-se începu să tragă în trupele împărătești.

Din cauza acestei surprinderi s-a născut o dezordine foarte mare, toți se împingeau către pod care numai cu pierderi colosale s-ar fi putut trece.

Sergentul Borgovan de la compania a opta a dat aici proba de prezența spiritului și dispre-

¹Hauscompagnie.

²Regimentsgeschichte des Infanterie – Regiments Friederich Wilhelm Ludwig Grossherzog von Baden nr. 50, pag. 256 și Istoria regimentului alu II romanescu de G. B. 1874, anexa nr. 1.

³A se vedea aici cele publicate de dr. P. despre căpitanul Borgovan, Bem, Urban, Luchi în „Observatoriulu” nr. 32 pe col. 3 și a împlini lacuna. – Redacția.

SÂNGEORZENII ÎN ANII DE ZBUCIUM 1849-1849

țuirea morții prin aceea că văzând el dezordinea, s-a aruncat prin ploaia de gloanțe la pod și a început a-l risipi, cu care faptă așa a conturbat trupa inamică, încât fără nici o urmărire mai departe, trupele cezare și-au putut câștiga poziția de mai înainte, fără nici o urmărire ulterioară din partea oastei lui Bem¹.

Pentru acea bravură frumoasă sergentului Borgovan i s-a dat „Medalia de Argint pentru bravură clasa I”. Înainte de aceea, Borgovan în 1 decembrie fu înaintat la rang de sublocotenent clasa a II-a și numai din 9 martie 1851 prin înaltul ordin din 15 mai 1850 P. nr. 1568 și din 27 ianuarie 1851 P. nr. 683 a devenit la „dreptul la proprietar” medaliei amintite.

În 2 mai 1852 Borgovan fu înaintat de „sublocotenent clasa I”, și în 24 noiembrie 1854 „prim locotenent”, iar pe lângă chargea aceasta în anul 1855 fu denumit și ca adjutant² și în 1 mai 1859 transferat la regimentul de câmp, iar în 1 iunie reîntors în rezervă.

Cu înaltul ordin ministerial dtto. Visovitz 26 decembrie 1862 nr. 6900, Borgovan fu înaintat la rang de „căpitan clasa a II-a” (rang 25 decembrie 1862), iar în 3 mai 1866 a avut onoare a primi telegrafic denumirea de „căpitan clasa I” pe lângă rangul avut de mai înainte.

În anul 1866 îl vedem și ca „comandant al companiei 16”, iar mai târziu ca „controlor de vipte”, Legnayo de la începutul până la finea războiului.

În 28 martie 1867 căpitanul Borgovan a primit „decretul de laudă” trimis cu prea înalt rescript din 28 martie 1867 P. nr. 1201 pentru diligența sa extraordinară pusă și documentată exclusiv în serviciul său militar și pentru bravurile sale numeroase. Tot în acest an a fost onorat și cu denumirea de „comandant al batalionului de întregire”.

Sunt 15 ani de când bravul căpitan a intrat în serviciul amintitului batalion.

Manipularea acestuia, unde e de tratat cu mii și mii de soldați în rezervă, a corespunde cu toate autoritățile cercurilor și cu toată armata, spre a putea câștiga evidența corectă, etc., este un serviciu foarte greu chiar pentru o persoană mai jună, cu atât mai greu însă pentru om înaintat în ani; Borgovan însă și în acest serviciu ca totdeauna a arătat numai succese demne de laudă.

Mâna-i era „Exhibitul”, degetele „Indexul”, iar capul „Protocolul de evidență”.

În anul 1874 i s-a decorat pieptul cu „Medalia de război” și în 30 noiembrie 1875 prin rescriptul ministerial P. nr. 5057 (foaia ordinațiilor personale nr. 50 ex 1875) primi desemnarea unei „stațiuni locale de maior”.

Luna lui mai 1868 a decorat pe căpitanul Borgovan cu „Crucea de serviciu clasa I”, iar în 12 februarie 1880 prin rescriptul P. nr. 729 (foaia ordinațiilor personale nr. 7) pentru neobosita sa diligență pusă întru împlinirea oficiului său militar în mai mulți ani trecuți și a succesului său favoritoriu, în semn de recunoștință fu decorat cu „Crucea de argint pentru merite”.

Se vede că toate decorațiile și denumirile lui de până acuma n-au fost destule, căci în 1 martie a.c. prin ordinațiuneacomandei militare, a avut onoare prima oară a primi și denumirea de „președinte” al comisiei ambulante pentru înrolarea recruților.

Rezultatul oricărui serviciu unde căpitanul se vedea în frunte, se înțelege de sine că era cel mai favoritoriu și lăudabil. El și acum ca totdeauna a arătat că Borgovan e președintele; din mare nefericire însă cruda moarte îl răpi în mijlocul activității sale, care i s-a fost prefăcut cum am zice, în altă natură. El a repausat cu totul pe neașteptate în Roșia Montană din Munții Apuseni.

Oare cu trecerea din viață a acestui brav căpitan a încetat și suvenirea lui? Niciodată, deoarece bravurile lui numeroase și purtarea lui, atât în viața militară, cât și în societatea civilă, au gravat în fiecare inimă românească cuvântul „suvenire”, și acest sfânt cuvânt sunt sigur că va fi păstrat și dincolo de mormânt.

I. Strajanu³.

¹Regimentsgeschichte des Infanterie – Regiment Friederich Wilhelm Ludwig Grossherzog von Baden nr. 50 vom Jahre 1882, pag. 294, alineat 3, 4, 5 și pag. 295 aliniat 6 și 7.

²Istoria de sus, pag. 338.

³Observatoriulu, Sibiu, Anul V, 1882, nr. 37, pp. 147-148.

ÎNTÂMPINAREA FĂCUTĂ DE DR. LAURENȚIU OANEA ÎN CHESTIUNEA SOCIETĂȚII „STRUNIORUL”

Subsemnatul Dr. Laurențiu Oanea, avocat, domiciliat în București, str. General Berthelot, nr. 5, fost cenzor al societății și unul dintre principalii acționari, fiind proprietarul unui stoc de 100 (una sută) acții, privind convocarea pentru adunarea generală care se va ține în 26 noiembrie 1927 pentru al VI-lea an de gestiune.

Văzând conturile încheiate de Consiliul de administrație și raportul către adunarea generală,

în năzuința cea mai curată de a ajuta acționarilor societății noastre, spre a se mai salva ce se poate din capitalul nostru, în cea mai profundă convingere, că în gestiunea societății au fost și sunt acte care trebuiesc cercetate înainte de a da absolutoriul cerut de Consiliu, îmi permit a vă aduce la cunoștință că cercetând cifrele conturilor prezentate și văzând rezultatele, ce consiliul de administrație ne prezintă, spre a face deplină lumină și a se verifica prin justiție această gestiune, am reclamat cazul parchetului tribunalului și am sesizat și secția firmelor a tribunalului spre a se vedea dacă nu este cazul a se deschide imediat falimentul contra societății, pentru care motive vă rog:

să binevoiți a respinge raportul consiliului de administrație, a refuza votarea absolutoriului cerut de consiliu, a nu admite lichidarea averii sociale fără intermediul justiției, stăruind și din partea d-voastră pentru a se amâna hotărârea adunării generale până după cercetările justiției.

Motive:

I. Cele arătate în raportul Consiliului de administrație sunt o slabă încercare de diversiune, cu care nu trebuie să lăsăm să se ascundă adevărul. Este adevărat că am încercat vânzarea fabricii noastre către societatea „Regna”, dar aceasta numai în anul 1926, căci mai înainte „Regna” nici nu exista. Nu ni se poate arunca cenușa în ochi că înființarea societății „Regna” a fost cauza dezastrului societății „Struniorul”. Acest dezastru era complet în momentul când „Regna” a luat ființă.

Statutele societății „Regna” s-au aprobat prin Înaltul Decret Regal cu nr. 3845 din 21 decembrie 1925, iar societatea a fost constituită numai la 2 martie 1926 prin jurnalul Consiliului de Miniștri cu nr. 523-1926, publicat în Monitorul Oficial nr. 62 din 16 martie 1926.

Ori la aceste date dezastrul „Struniorului” era evident.

Cauza acestor pierderi enorme, atât materiale, cât și morale, dar mai cu seamă compromiterea ideii inițiativei românești, trebuie să o căutăm în conducerea efectivă a societății care a fost, ori de rea credință, în care caz trebuie pedepsită, ori nepriștă și atunci aceasta să se constate și recunoască.

Sub conducerea efectivă, nu înțeleg întreg consiliul de administrație, ci pe gestionarul efectiv, care este dl. Eugen Keresztes, poate împreună cu celelalte organe ale băncii centrale și comerciale, principala noastră creditoare.

Dacă în anul 1923 gestiunea s-a încheiat cu un profit de 91.000 lei, care sunt motivele că în anul 1924 s-a ajuns la o pierdere efectivă de 497.000 lei?

Pentru care motiv administrația societății nu a luat măsuri de a lichida societatea, potrivit hotărârii adunării generale din 1925?

Pierderea anului 1925, soldându-se cu o pierdere de 1.834.000 lei, de ce nu s-a cerut imediat falimentul legal, căci legea este categorică: activul social ne mai acoperind pasivul și mistuit fiind întreg capitalul social, era cazul a se cere acest faliment.

Motivul îl găsesc numai în gestiunea periculoasă a organelor Băncii centrale și a societății în comandită „Molidul”, care s-a instalat în fabrica noastră și până la proba contrară susțin, că această imixtiune ne-a fost păgubitoare, aceasta ne-a dus la dezastrul în care am ajuns.

ÎNTÂMPINAREA FĂCUTĂ DE DR. LAURENȚIU OANEA ÎN CHESTIUNEA SOCIETĂȚII „STRUNIORUL”

Să se cerceteze registrele societății „Molidul” și registrele băncii și se va vedea că pe când societatea noastră mergea spre faliment, „Molidul” d-lui Eugen Keresztes nu se resimțea nici de criza financiară, nici de cea de pe piață, care de altcun în anul 1924 și 1925 nu a existat.

Cele mai frumoase afaceri cu comerțul de lemn s-au făcut în anii aceștia.

Să se arate cu a cui hotărâre s-a instalat circularul în fabrica noastră și ce folos a avut societatea noastră din aceasta?

Să se arate cu registrele noastre și ale „Molidului” cât am suportat noi și cât „Molidul” din cheltuielile de administrare în regie? Să se arate dacă și „Molidul” d-lui Keresztes este în aceeași situație ca „Struniorul” sau în una ceva mai bună?

Să se demonstreze Adunării generale cât este datoria noastră originală către Banca Centrală și Comercială?

Să ne arate banca cât a socotit sub titlul de dobânzi în anii 1924, 1925 și 1926 față de societatea noastră?

În special să ni se arate dobânzile din anii 1925 și 1926, când societatea „Struniorul” era virtual în faliment latent, deci nu se mai puteau face operațiuni și calcula dobânzi peste lei 1.500.000 cât era întreg capitalul nostru?

Să ni se arate în mod detaliat că în gestiunea anului 1925 pe ale cui lefuri și pe ce spese de exploatare s-a cheltuit suma de 1.061.139 lei, pe care o vedem fără contravaloare în bilanțul celui an și echilibrată numai cu suma pierderilor efective?

Să se arate că materialul de cherestea și trunci din bilanțul de la finea anului 1926 unde sunt și dacă s-au valorizat până azi, care este valoarea celui material?

În fine, să ni se răspundă în mod curajos și curat, dacă din prețul de vânzare de 4.500.000 lei s-a detras suma de 484.000 lei, cum se va acoperi suma de datorie de 4.930.000 lei și ce mai rămâne acționarilor, căci altă avere societatea nu mai are?

Pentru toate aceste considerațiuni rog pe domnii acționari ai „Struniorului” să refuze aprobarea solicitată de Consiliu și să defere cazul Justiției, singura cale pe care se pot anula actele ilegale și se mai poate salva pentru acționari, ce mai este de salvat.

Eu îmi susțin propunerea cu convingerea și presimțirea că odată justiția făcându-și datoria, pretențiile Băncii Centrale vor scădea, soldurile bilanțului se vor modifica în favoarea acționarilor și voi avea mulțumirea de a fi făcut un act de curaj, fără a mă intimida de oful câtorva cărora nu le voi fi pe plac.

București, la 8 noiembrie 1927.

Cu toată stima:

Dr. Laurențiu Oanea,

Acționar al societății „Struniorul” și fost cenzor¹.

¹ *Gazeta Bistriței*, Bistrița, Anul VII, 1927, nr. 25, p. 5.

ÎNTÂMPINAREA FĂCUTĂ DE DR. LAURENȚIU OANEA ÎN CHESTIUNEA SOCIETĂȚII „STRUNIORUL” CĂTRE PREȘEDINTELE CONSILIULUI DE ADMINISTRAȚIE

D-sale Domnului Dr. Vasile Pahone, avocat,
președintele Consiliului de administrație a societății „Struniorul”

Stimate prietene,

Îți trimit direct întâmpinarea mea către adunarea generală a „Struniorului”, convocată de tine pe 28 noiembrie.

Deoarece tu mi-ai ascuns situația adevărată la „Struniorul”, care pentru noi acționarii este o catastrofă, fiind și răspunzător, ca fost cenzor, eu nu pot sta impasibil în fața situației și am făcut reclamațiune la Parchet, cerere la Tribunal și acest memoriu Adunării generale, căci eu nu pot participa.

Ca posesor alor 100 acțiuni, am dreptul să apăr interesele acționarilor. Acțiunile, - de cumva le-ați tipărit – nu mi le-ați trimis, acele trebuie să fie la societate sau la bancă. Titlul provizoriu îl voi trimite domnului Bejan.

Să nu mă înțelegi rău, căci eu pe tine nu te țin vinovat, nu te-aș putea considera vinovat de dezastrul societății noastre.

Cred vinovat în mare parte de mersul rău al afacerilor societății pe d-l Eugen Keresztes, căci acum mi s-a întărit convingerea că susținerea multora, că tu ești păpușă în mâna acestui domn, este în mare parte adevărată.

Fără să te gândești serios și departe la eventualele consecințe,, acceți și aprobi tot ce acest prieten al tău îți propune și face.

Să înțelegi că, în primul rând, te privește pe tine aceasta, dar eu ca un prieten sincer și franc ce ți-am fost și vreau să-ți rămân, nu pot să nu îți spun aceasta în modul cel mai deschis.

Până la proba contrarie rămân în părerea mea că „Molidul” d-lui Keresztes și banca voastră, cu dobânzile mari, ne-au mâncat „Struniorul”. Nu ai luat măsuri ca gestiunile acestor trei instituții să fie bine separate și fiecare să poarte riscul său. Mi se pare că „Struniorul” a purtat numai riscurile tuturor, dar la beneficiu nu a participat. Altcum nu putea ajunge în situația de azi.

Înțelegem, ca banca ta să ia dobânzi mari și provizii de la „Struniorul” atunci când făcea afaceri bune și avea rentabilitate, dar nu să călăriți pe societatea noastră doi ani cu dobânzi de 24 când după gestiunea din 1924 societatea era în lichidare și în stare de faliment.

Regret, de asemenea, că la „Regna” am stăruit alături de tine pentru perfectarea vânzării, căci mă doare să văd trecând de la averile grănicerești 4.500.000 lei numai în casa Băncii Centrale și Comerciale, pe care să o țină în picioare, să îi ajute la progresare, să se îngrașe prin dezastrul capitalului românesc, iar tu să patronezi aceasta.

Cred că nu ți se ascunde că la această bancă se menține un cuib de iredentă maghiară, că totul se operează și acum în ungurește, atât în registre, cât și în corespondență, iar eventualele riscuri le acoperi tu, cu prestigiul tău.

Aș fi fericit ca în scurt timp să îmi poți proba contrariul celor susținute de mine și reclamate instanțelor judiciare, când aș vedea asigurate și deplin achitate drepturile acționarilor „Struniorului”, în care caz aș face o retractare publică și aș da orice satisfacție.

În așteptarea unei categorice acțiuni din partea ta în această direcțiune, te rog stimată prietene să primești expresiunea celei mai deosebite considerațiuni.

Dr. Laurențiu Oanea,

Acționar al societății „Struniorul” și fost cenzor¹.

¹ *Gazeta Bistriței*, Bistrița, Anul VII, 1927, nr. 25, pp. 5-6.

DIN GRANIȚĂ

PROCES VERBAL DE ANCHETĂ ÎNTRE ROMÂNII DIN ȚINUTUL NĂSĂUDULUI ÎN ANUL 1849

În anii 1944-1946 Academia Română a publicat trei volume care cuprindeau studii și documente privitoare la revoluția românilor din Transilvania în anii 1848-1849 sub coordonarea profesorului Silviu Dragomir.

Al doilea volum cuprinde materialul propriu zis al mișcării, păstrat în bibliotecile și arhivele publice, și oferă informațiile documentare culese și publicate de generațiile trecute ale istoricilor ardeleni. În acest demers Silviu Dragomir a fost sprijinit de profesorii Eugen Hulea și Lazăr Nichi. Tipărit în toiul unui năprasnic război el aduna la un loc materialul ce ar fi trebuit să fie de mult cunoscut istoriografiei române, dacă evenimentele și-ar fi urmat cursul normal. Cele mai multe piese documentare publicate aici pentru întâia dată privesc „Comitetul Națiunii Române” și activitatea prefecturilor și tribunilor. Ele stau mărturie la o pagină glorioasă, scrisă cu o neasemuită risipă de sânge și cu încredere neclintită în destinul neamului.

În cele ce urmează vă vom prezenta interogatoriul unor români din ținutul Năsăudului asupra unor pretinse agitații pe care le-ar fi săvârșit Florian Porcius, Alexandru Șotropa, Avram Anca și Iacob Moisil. Comisia de anchetă a fost compusă din deputatul Alexandru Bohățel și locotenentul Imre Nagy. Documentele prezentate de Eugen Hulea sunt scrise în limba maghiară, apelând pentru traducerea lor la bunăvoința domnului Imre-Károly-Tar, aducându-i pe această cele mai sincere mulțumiri.

Proces verbal

Prima ședință a acestui comitet de anchetă a avut loc la Rodna în 15 iunie 1849, de față erau anchetatorii Alexandru Bohățel și Nagy Imre.

Pentru prima dată a fost citit decretul comisarului St. Iványi Károly:

Conform acestui raport al procurorului, ancheta împotriva lui Porcius Florian, Șotropa Alexandru, Avram Anca și Iacob Moisil este urgentă și să se ia măsuri pentru a-l implementa urgent; Alexandru Bohățel să efectueze această anchetă împreună cu reprezentanții comandantului militar din raioanele respective. Prin prezenta îi desemnez pe domnii la transmiterea documentelor necesare, angajându-i în această misiune cât mai curând posibil, să acționeze cu precizie, opiniile asupra lucrării să-mi fie predate.

Datat Cluj-Napoca 12 iunie 1849. Szent Iványi Károly.

Decretul de mai sus, ca urmare a faptului că sunt foarte ocupat cu biroul meu, l-am detașat pe Bohățel în locul meu pentru a efectua această investigație alături de Nagy Imre.

Rodna, iunie 1849.

Maiorul Klement.

În al doilea rând au fost citite de către acest comitet de anchetă documentele din care, după cum vede, Florian Porcius, Alexandru Șotropa, Anca Avram și Iacob Moisil au fost capturați de maiorul Damaschin la avertizarea unui individ care cunoștea perfect condițiile locale, trăia la fața locului și a urmărit toate faptele insidioase, a fost cerut oficial maiorului Damaschin pentru a-l nominaliza și a-l chema ca martor, să poată depune mărturie împotriva deținuților. A fost trimis prin curierul militar obișnuit, maiorului Damaschin la Borgo-Prund.

**PROCES VERBAL DE ANCHETĂ ÎNTRE ROMÂNII DIN ȚINUTUL
NĂSĂUDULUI ÎN ANUL 1849**

O a doua ședință a acestui comitet de anchetă a avut loc la Maieru, cu comisarii de anchetă menționați mai sus.

În al treilea rând, acest comitet de anchetă nu primise niciun raport de la maiorul Damaschin în trei zile, din afirmațiile consemnate în documentele comunicate acestei comisii de anchetă și din experiența de pe fața locului în cele 3 zile, a constatat următoarele întrebări:

1. Martorul îl cunoaște pe Florian Porcius, Alexandru Șotropa, Avram Anca și Iacob Moisil din Cluj? Dacă da, ce fel de caracter și poziție au oamenii? Când? De cine? Unde? Și de ce au fost arestați?

2. A fost cineva din această regiune de frontieră împotriva constituției maghiare din martie anul trecut? Dacă da, cine? Când? În ce mod și mai ales respondenții? A avut loc o adunare aici în zona grănicerilor, dacă da, unde? Câți și când? Au participat respondenții la ei? Acolo, ce petiții au fost editate și acele petiții au fost aceste rezultate ale liberului arbitru al oamenilor sau au fost construite de unii oameni, dacă da, cine sunt ei? De cine? Cui i s-a dat petiția?

3. Decretele și contestațiile trimise de guvernul maghiar au fost anunțate, da? Sau nu dacă da cine? Unde? Nu au existat provocări? Entuziasm? Și dacă da, de cine? Și anume respondenții nu au fost încântați de acestea? Dacă da, când? Și în ce fel?

4. A fost vreunul dintre acești respondenți în contact strâns cu Urban, înainte și după expulzarea sa? Dacă da cine? În ianuarie a încercat vreunul dintre ei să-i convingă grănicerii să se alăture lui Urban?

Ce poate spune martorul despre toate acestea?

Primul martor Grigore Hangea, de 40 de ani, maior în rezervă, locuitor din Maieru, depune mărturie după ce a jurat.

1. Cunosc pe Florian Porcius, Alexandru Șotropa, Avram Anca și Iacob Moisil, primul a fost învățător german din Zagra, de acolo a fost transferat la Năsăud ca învățător normal, iar după desființarea școlii, s-a dus la Rodna să locuiască în propria lui casă.

Al doilea, Șotropa Alexandru, a locuit aici ca elev, la casa tatălui său - preot, al treilea Avram Anca a locuit în Rodna ca învățător la școala românească, al 4-lea Iacob Moisil a locuit în Rodna ca învățător la școala poporală. Pe toți patru i-am cunoscut ca fiind onorabili, le cunoșteam caracterul, îmi amintesc că au fost arestați în martie a.c. de un căpitan, dar nu știu la ordinul cui, și de ce.

2. În această regiune, anul trecut a agitat locotenent-colonelul Urban, dar doar prin trimiterea ordinelor militare de a lua soldați în tabăra lui, dar dacă a agitat acolo și cum a făcut nu știu, deoarece eu nu eram în tabără. Mai târziu ne-a trimis de la Cluj și Bistrița proclamații. Pe 30 iulie, anul trecut, la Năsăud, a avut loc o adunare populară, cu doi trimiși din fiecare dintre regimente și printre ei unii erau preoți. Principalele puncte ale acestei cereri au fost:

a) practicarea religiei în mod liber;

b) să ne fie recunoscute proprietatea asupra bunurilor noastre;

c) ca sarcinile care nu aparțin serviciului militar să fie ușurate etc.,

dar nu s-a făcut nici cea mai mică mențiune împotriva acestei uniuni, știu asta cu siguranță, pentru că am fost prezent ca trimis al localității Maieru. Această cerere i-a fost dusă ulterior regelui de atunci de către Florian Porcius, Gavril Pop învățător din Feldru și un învățător pe nume Nașcu, toți aleși de către popor. În plus, o altă petiție a fost editată în Năsăud, în octombrie, dar știu despre asta atât cât am citit din Wiener și din Kronstädter Zeitung. Aceasta a cerut dizolvarea uniunii și independența față de maghiari, care, după cum am auzit, a fost adusă regelui de un căpitan pe nume Luchi. Din câte am auzit a avut succes, au primit înțelegere și li s-a cerut așteptare pașnică. Tot ce știu despre faptul că respondenții au exercitat această influență în editarea petițiilor este că Florian Porcius a fost ales de oameni din rândul respondenților pentru a duce prima cerere.

3. Toate ordinele ministerului maghiar au venit aici prin intermediul guvernului militar și au fost anunțate aici în biserica noastră, parțial de Alexandru Șotropa și parțial de către mine, iar nu au fost voci împotriva, deoarece a existat un ordin de la regele de atunci că orice hotărâște ministerul maghiar este ca și venit de la el. Am primit și decrete ministeriale, în timp ce după ce

**PROCES VERBAL DE ANCHETĂ ÎNTRE ROMÂNII DIN ȚINUTUL
NĂSĂUDULUI ÎN ANUL 1849**

Lámberg a fost ucis, am primit ordine de la președinția militară să nu ne mai supunem ministerului și apoi mai multe decrete către minister nici măcar nu a venit la noi.

4. După ce Urban a fost alungat, nu știu dacă cineva a intrat în contact cu el, nu am observat că cineva i-ar fi agitat pe oameni să-l urmeze pe el și că cineva ar fi încercat să se întoarcă cei care au venit acasă de la el după ce Urban a fost alungat. Florian Porcius însăși a fugit când a sosit prima oară tabăra maghiară, dar mai târziu s-a întors și nu a plecat nici după sosirea lui Urban.

Un al doilea martor, Dănilă Ilieș, un cetățean liber în vârstă de 40 de ani, domiciliat în Maieru, depune mărturie după credința sa.

1. Îi cunosc pe fiecare dintre respondenți, cu caracter un, nu știu în ce lună au fost arestați și nici la porunca cui, dar îmi amintesc că a fost un căpitan care a înconjurat casa preotului, dar nu l-a găsit pe Alexandru Șotropa și s-a dus la Rodna. Unde Alexandru Șotropa a apărut în mod voluntar în fața lui, pot mărturisi că nu cunosc nici cel mai mic motiv pentru arestarea lor.

2. Nimeni dintre noi nu a fost agitator, doar locotenent-colonelul Urban a trimis ordine militare - după câte știu acum un an în iunie avea loc o întâlnire populară la Năsăud, în care am fost prezent cu Grigore Hangea ca trimisul satului Maieru. În acea adunare a fost întocmită o petiție către regele de atunci din libera voință a poporului, iar cele mai notabile puncte ne-au fost citite:

a) practicarea liberă a religiei;

b) dobândirea drepturilor asupra proprietăților;

c) abolirea poverilor care nu au legătură cu serviciul militar și gestionarea anumitor fonduri publice să ni se dea nouă.

Nu s-a menționat dizolvarea uniunii și nici un cuvânt împotriva constituției maghiare, Florian Porcius, învățătorul din Feldru pe nume Nașcu și Gavril Pop au fost aleși ulterior pentru a duce această cerere. Care a fost rezultatul, nu știu. Știu, de asemenea, că a mai fost o întâlnire în Năsăud mai târziu, dar, din moment ce nu am fost prezent, nu știu care ar fi putut fi obiectele.

3. Toate ordinele primite de la minister au fost trimise de către guvernul militar, unul sau două dintre aceste ordine au fost anunțate de preotul nostru, dar mai ales de fiul său, Alexandru Șotropa, fără obiecții.

4. Nu știu dacă cineva ar fi fost în contact cu locotenent-colonelul Urban, dar pot chiar să mărturisesc, că nici în timpul existenței lui Urban aici, nici după expulzarea sa, nimeni dintre noi nu a fost incitat să țină pasul cu el. Porcius Flora a dispărut când a sosit armata ungară, dar unde nu știu și, după ce a văzut că nimeni nu a fost rănit, s-a întors și a trăit liniștit până la capturare.

Un al treilea martor, Gherasim Pop, un cetățean de 37 de ani din Maieru, un bătrân din sat, mărturisește după credința sa.

1. Îi cunosc pe respondenții unul câte unul, oameni buni și cinstiți, nu știu nimic rău despre ei, întrucât îmi amintesc că au fost luați în marele post din acest an, nu cunosc de către cine, atât doar că un căpitan a înconjurat casa lui Șotropa, dar Alexandru nu a fost acasă, căpitanul s-a dus la Rodna, unde, apoi, a apărut însuși Alexandru Șotropa, de ce s-au întâmplat toate acestea, nu știu, am fost cu toții uimiți de capturarea lui.

2. Nimeni dintre noi nu a agitat. Ordinele militare au venit de la Urban, cei aflați sub arme a trebuit să se supună. A fost o întâlnire la Năsăud vara trecută, dar nu am fost prezent, așa că nu știu ce s-a discutat în ea. Mai târziu, după cum îmi amintesc că a existat o altă întâlnire în octombrie, am fost prezent, dar acolo nu a fost vorba despre nesupunere, ce a fost făcut acolo era de către ofițeri, iar petiția pe care l-au făcut a fost dus de un căpitan pe nume Luchi - iar cererea făcută la adunarea din vară a fost dus de Florian Porcius, Nașcu și Pop Gavril.

3. Decretele provenite din ministerul maghiar, pe care preotul și fiul său Alexandru Șotropa au anunțat, au fost publicate în biserica noastră și le-am ascultat conform poruncii.

4. Nici deținuții și nici altcineva nu erau în contact strâns cu Urban, Porcius Florian a fugit când au sosit maghiarii, unde nu știu, dar, după ce a văzut că nu a fost rănit nimeni, s-a întors acasă și s-a comportat liniștit până la arestare. Nu s-a făcut nici o încercare de a convinge pe nimeni, de a reveni la Urban.

Al patrulea martor, Simon Pop, 36 de ani. Domiciliat în Maieru, a slujit ca caporal.

**PROCES VERBAL DE ANCHETĂ ÎNTRE ROMÂNII DIN ȚINUTUL
NĂSĂUDULUI ÎN ANUL 1849**

1. Îi cunosc personal pe toți respondenții, erau oameni cu bună reputație, au fost arestați la postul Paștelui, nu îi cunosc prin ce decret și de către cine nu am fost aici, nu ne gândim la niciun alt motiv pentru arestarea lor, dacă nu pentru că Alexandru Șotropa și Florian Porcius au fugit împreună cu ceilalți, au fost acolo trei sau patru zile, dar după ce au văzut că nimeni nu a fost rănit, au venit acasă.

2. Aici, nici deținuții și nici altcineva nu a agitat împotriva guvernului maghiar, tot ce știu despre întâlniri a fost că au fost doi sau trei la Năsăud anul trecut, dar în lipsa mea, nu știu nimic despre ce s-a întâmplat acolo sau rezultatele lor. Dintre cei care au fost arestați, nu știu că vreunul dintre ei ar fi influențat ceea ce s-a întâmplat la întâlniri, dar că Alexandru Șotropa nu a fost prezent în niciunul dintre ei.

3. Toate decretul guvernului maghiar au fost anunțate aici în localitatea noastră, de către preotul și fiul său Alexandru Șotropa parțial în biserică și parțial în adunările generale și au explicat, dar împotriva lor nici captivii, nici alții nu au incitat, noi am ascultat poruncile.

4. Deținuții nu au avut niciun contact cu Urban, dar, așa cum am spus mai devreme, după fuga lui, Porcius Florian și Alexandru Șotropa au dispărut timp de trei până la patru zile, nu știm unde.

Al cincilea martor, Ion Sângeorzan, 38 de ani, domiciliat în Maieru.

1. Cunosc personal persoanele arestate, sunt oameni cinstiți, nimeni nu a vorbit rău despre ei, au fost capturați în postul mare, nu cunosc prin ce decret, un căpitan a înconjurat casa preotului cu câțiva soldați să-l aresteze pe Alexandru Șotropa, dar s-a dus la Rodna pentru a-i captura pe ceilalți, unde a mers a doua zi cu mama lui Alexandru Șotropa.

2. Nimeni nu a incitat împotriva guvernului maghiar, dar militanților li s-a ordonat să se răzvrătească. Știu, de asemenea, că a avut loc o întâlnire la Năsăud vara trecută și tot timpul, dar știu cu siguranță că nici Florian Porcius și Alexandru Șotropa nu au fost prezenți la întâlnire, nu îi cunosc pe ceilalți doi. Acasă, Porcius Florian a aflat că a fost ales ca unul dintre comisarii care să ducă punctele expuse acolo, nu am auzit nimic la întâlniri împotriva ministerului, dar dacă au făcut-o, nu oamenii, ci ofițerii militari au făcut-o.

3. Decretul guvernului maghiar au fost anunțate poporului de către preot și fiul său Alexandru Șotropa în biserică noastră, dar nimeni nu a incitat împotriva conținutul lor din contră ni s-a poruncit să le ascultăm.

4. Nu am observat despre nimeni, în special unul dintre deținuți, să aibă relații cu Urban, sau că cei care au venit de la el ar trebui să se întoarcă, dar a venit de la Guvernul maghiar un decret, pe care Alexandru Șotropa a anunțat în biserică, a explicat că toți au fost iertați și că sunt liberi să se întoarcă.

Cel de-al șaselea martor, Lazăr Coruț, un rezident în vârstă de 67 de ani și cantor din Maieru, depune mărturie după credința sa.

1. Îi cunosc pe toți respondenții și sunt oameni cinstiți. Am slujit cu tatăl lui Alexandru Șotropa câțiva ani în biserică - respondenții au fost arestați în timpul postului, nu cunosc din decretul cui, nici motivul arestării lor, Alexandru Șotropa nu era acasă, la casa tatălui său, unde a locuit, apoi el însuși s-a dus de bunăvoie la Rodna.

2. Nimeni nu a incitat împotriva guvernului maghiar de aici, dar au venit ordine de la guvernul militar către forțele armate să intre sub arme. Anul trecut au fost două întâlniri în Năsăud, dar nu am fost prezent în niciuna dintre ele, nu pot spune nimic despre cele întâmplate acolo. Am auzit că s-au făcut unele cereri, dar nu știu ce li s-a întâmplat.

3. Decretul din ministerul maghiar au fost anunțate de preot și fiul său în biserică și nu le știu la ședințe pentru că nu apar de obicei acolo.

4. Nici cel mai mic contact nu am observat că au existat între deținuți și Urban, nici că cineva a încercat să-i convingă pe cei care au venit acasă să se întoarcă.

Al șaptelea martor, Leon Coruț, 56 de ani din satul Maieru, este judecătorul satului, după credința sa.

1. Persoanele arestate sunt cele mai importante și mai oneste persoane. În postul Paștelui

**PROCES VERBAL DE ANCHETĂ ÎNTRE ROMÂNII DIN ȚINUTUL
NĂSĂUDULUI ÎN ANUL 1849**

a apărut aici o armată, nu m-i s-a spus nimic ca judecător, casa preotului a fost înconjurată, doi ofițeri au intrat în casă, au căutat acolo pe Alexandru Șotropa, dar el a mers la unul dintre frații săi în sat înainte sau cu o oră în urmă, acolo a aflat că vor să captureze. Apoi nu a îndrăznit să meargă acasă, dar a doua zi el însuși a mers la Rodna cu mama sa la căpitan, nu știu pentru ce a fost căutat.

2. Nimeni de aici nu incitat împotriva constituției maghiare, pentru că nu era nevoie de ea, întrucât noi, fiind obișnuiți cu ascultarea și din moment ce maghiarii noștri sunt aici, am ascultat orbește poruncile. În Năsăud, după cum îmi amintesc, au fost două adunări, poate trei, eu nu am fost prezent în primele două, așa că nu știu nimic despre obiectele lor, am fost prezent la a treia, dar acolo ofițerii au vorbit mai mult, fără a ne fi întrebat despre nimic. Niciunul dintre cei arestați nu a fost prezent la acea întâlnire.

3. Decretele de la minister au fost anunțate de Alexandru Șotropa în biserică, iar mai târziu au ajuns ordinele militare din partea guvernului militar care au fost contrare celui de dinainte. Acestea au fost anunțate de ofițer, iar Alexandru Șotropa nu a participat la nici o incitare.

4. Niciunul dintre respondenți nu a avut cel mai mic contact cu Urban și nu au ascuns pe nimeni, dar Alexandru Șotropa și Florian Porcius, auzind că se întâmplă multe lucruri, s-au ascuns de frică, dar nu știu unde. Dar după câteva zile văzând că nimeni nu a fost rănit, s-au întors și nu numai că nu au incitat, ba chiar ordonanțele emise de guvern pentru returnare și iertare au fost anunțate în biserică de Alexandru Șotropa.

Al 8-lea martor Grigore Ureche, un tânăr de 42 de ani, jurat în Maieru, își mărturisește credința.

1. Cunosc toate cele patru persoane arestate, au caracter onest și bun, pe care nu știu din ce decret și de ce au fost luați, pentru că nu eram acasă aici, eram pe hotar.

2. Între noi că s-ar fi întâmplat ceva agitare nu știu, nu am auzit, dar odată a venit printre noi un locotenent pe nume Ferenczi, care în fața bisericii ne-a chemat să jurăm pe constituție. Noi am cerut să ne explice ce este constituția, dar el a răspuns doar constituție, constituție. Cu siguranță nu știa nici el, a plecat și nu am jurat până nu au venit maghiarii aici. Ei au explicat și constituția, pe care o iubim, pentru că vedem că este utilă și pentru noi, iar dacă ne-ar fi fost explicată vara, am fi fost frați cu ungurii, dar când Urban a venit de la Viena el a emis un ordin ca să-l apere pe împărat, despre care pretinde că a fost atacat de guvernul maghiar. Au fost câteva întâlniri în Năsăud, dar eu am auzit ceva despre asta și eu, nu știu nimic despre lucrurile mai notabile care s-au întâmplat acolo, pentru că nu eram acolo.

3. Decretele de la minister au fost anunțate toate în adunări de către un administrator numit de judecătorul satului, iar parțial în biserică de Alexandru Șotropa.

4. Deținuții nu avuseseră contact cu Urban, știu că Urban i-a chemat pe tineri să slujească în armată pentru că îi angajează în birouri, iar Alexandru Șotropa a fost reticent pentru că intenționa să servească în biserică, și nici cei care erau acasă, nici cei care veneau de la Urban, nu au fost incitați să se retragă.

Al 9-lea martor Ion Berende, 42 de ani, din Maieru, care își mărturisește credința.

1. De când cunosc persoanele arestate, le-am știut întotdeauna că se comportă bine, nu știu motivul arestării lor, dar bănuiesc că am auzit că cei mai învățați sunt capturați și chiar uciși. După asemenea știri Florian Porcius și Alexandru Șotropa s-au speriat și au fugit, dar ulterior auzind că nu s-a întâmplat nimic, s-au întors și au fost acasă până au fost capturați.

2. Nu a existat nici o incitare între noi, cu excepția ordinelor militare ale lui Urban. Au fost două adunări în Năsăud, dar nu am fost prezentă la niciuna dintre ele, deoarece nu mă aflam printre bătrânii satului la acea vreme și nu știu nimic despre obiectele lor. Niciunul dintre cei capturați nu a fost prezent, iar Alexandru Șotropa știe cu siguranță că nici el nu a fost acolo, au vrut să fie angajați în armată, dar, fiind singurul fiu al tatălui său, nu avea cum pentru că era destinat slujirii preoțești.

3. Alexandru Șotropa a anunțat oamenilor din biserică decretul din partea guvernului maghiar și a explicat conținutul acestora.

4. Nu știu ca vreunul dintre respondenți a fost în contact de Urban și nici că această per-

**PROCES VERBAL DE ANCHETĂ ÎNTRE ROMÂNII DIN ȚINUTUL
NĂSĂUDULUI ÎN ANUL 1849**

soană i-a incitat pe cei care au venit acasă să se întoarcă la el.

Al 10-lea martor Maftai Hodoroga, 60 de ani, din satul Maieru, își mărturisește credința.

1. Cunosc respondenții și știu că sunt oameni buni, au fost capturați în perioada postului, nu cunosc decretul, nu știu de ce, dar bănuiesc că cineva i-a denunțat că sunt cu Urban, dar nu știu nimic despre asta.

2. Nu a existat altă incitare printre noi, dar Urban a trimis decrete lui pentru a-l asculta pe el și nu pe guvernul maghiar. Dar decretul din ministerul maghiar au fost anunțate de Alexandru Șotropa în biserică și a explicat, știu sigur, că Alexandru Șotropa nu a incitat niciodată împotriva guvernului maghiar. Întâlnirile au avut loc la Năsăud vara trecută, dar fiind în munți nu știu nimic despre ele.

3. Mărturisit mai sus.

4. Că Alexandru Șotropa nu a incitat să țină cu Urbanul, nu am observat că altcineva ar fi făcut-o, știu sigur.

După ce cei 10 martori de mai sus au fost interogați în Maieru, iar mărturiile lor au fost înregistrate textual, văzând din mărturia tuturor martorilor că toate decretul trimise aici de guvernul maghiar au fost anunțate oamenilor, am vrut să ne convingem, am adus în fața noastră procesele verbale ale bisericii din Maieru, unde am găsit toate decretul introduse

Printre cele mai notabile proclamații se numără proclamarea locotenentului general Bem din Oradea din 6 decembrie 1848 și din Cluj-Napoca din 27 decembrie și proclamarea comisarului național László Csányi din 2 martie 1849.

Am continuat interogatoriul în Rodna în 19 iunie 1849, după cum urmează:

Al 11-lea martor, Toader Știopan Pop, cetățean de 64 de ani, din Rodna, mărturisește după credința sa.

1. Pe cei arestați îi cunosc personal și pe fiecare îl cunosc ca fiind onest. Florian Porcius a fost mai întâi învățător la școala populară aici, în Rodna, de aici a mers învățător german și s-a întors să locuiască în propria casă după dizolvarea școlii. Șotropa este elev-preot, locuia la casa tatălui său, Avram Anca era învățător la școala populară și cantor aici, Iacob Moșil era învățător și cantor în Rodna și a fost arestat în martie anul acesta. Au fost capturați în casele lor de către un căpitan militar.

2. Nimeni dintre noi nu a fost agitat împotriva guvernului maghiar, doar ordinele militare au venit aici mai târziu împotriva guvernului, la început s-au citit toate decretul care au venit de la guvernul maghiar și Florian Porcius nu s-a oprit niciodată în astfel de ocazii pentru a îndemna oamenii să-l asculte, și a prezentat unirea celor două lumi maghiare într-o culoare frumoasă. Până când Urban a preluat puterea asupra noastră, știu că două adunări s-au ținut în Năsăud vara, dar nu eram prezent, așa că nu știu deloc despre ce fel de obiecte au fost discutate acolo. Din auzite știu că obiectivul principal era editarea unei petiții, care a fost apoi dus de Florian Porcius, sergentul Gavril Pop și un ofițer al cărui nume nu îl cunosc. Ofițerul a plecat primul, dar că a predat petiția nu știu, nici care a fost rezultatul.

3. Decretul guvernului maghiar au fost anunțate în biserică parțial de preot și parțial de către ofițerul în cauză, nu a existat nici o incitare împotriva acestora de către respondenți și de către alții.

4. Nu știu ce au făcut ceilalți doi, dar Florian Porcius și Avram Anca știu că nu au fost în contact cu Urban și nici după șederea lui Urban, nici după expulzarea lui, nu au incitat pe cei rămași acasă sau au solicitat întoarcerea lor, Florian Porcius s-a ascuns după ce tabăra maghiară a venit aici, dar unde nu știu, iar după ce Urban a venit la Bistrița, a venit acasă, apoi a fost acasă până la capturare.

Al 12-lea martor Horváth Ferencz, 33 de ani, preot romano-catolic din Rodna, fac următoarea mărturisire credinței mele preoțești.

1. Îi cunosc, dar despre personalitatea lor nu știu nimic, deoarece nu am avut nici o conversație, au fost capturați la casele lor de forța armată.

2. Tot ce s-a putut observa despre incitare a fost că s-a întâmplat în mare măsură, dar cine

**PROCES VERBAL DE ANCHETĂ ÎNTRE ROMÂNII DIN ȚINUTUL
NĂSĂUDULUI ÎN ANUL 1849**

și când, nu știu nimic, pentru că nu am fost în cel mai mic contact cu niciunul dintre ei. Am auzit și știrile întâlnirii de la Năsăud, dar nu știu rezultatul, deoarece nu am fost prezent.

3. Decretele emise de guvernul maghiar au fost anunțate și la început au fost primite cu cel mai bun spirit, în timp ce când Urban s-a întors acasă din călătoria sa din luna august, s-au schimbat spiritele, dar despre incitare, nu știu nimic.

4. Dintre cei patru indivizi capturați, Florian Porcius era departe de casa lui, dar unde, nu știu, nici măcar că ar fi fost în contact cu Urban, nu știu ceva despre celelalte trei persoane.

Al 13-lea martor, Károly Mohr, 35 de ani, inspector de stat Rodna, ofițer.

1. Cunosc, despre personalitatea lor știu, că Florian Porcius a respectat cu fidelitate decretul Regatului, că el a fost capturat la casa sa de căpitanul Károly Sik și oamenii săi, trupe de vânatoare libere.

2. Tot ceea ce se poate spune despre incitare a fost continuat aici în mare măsură, dar de către cine nu știu. Nu știu nimic despre întâlnirea Năsăud, tot ce am auzit a fost că Florian Porcius a călătorit la Olmúcz ca trimis.

3. Cunosc decretul emise de guvernul maghiar, care le-au fost citite foștilor polițiști de frontieră de aici, dar nu pot spune nimic despre semnificația și voința lor de arestare, deoarece nu mă interesează treburile armatei locale, iar mai târziu, după cum se știe, militarii au fost de partea imperială, dar cine i-a incitat, nu știu.

4. Dintre cei patru indivizi capturați, Florian Porcius a părăsit Rodna când Urban a fost expulzat pentru prima dată din țara noastră și s-a întors când Urban a fost lovit a doua oară și din această cauză era suspectat ca fiind omul lui Urban. Nu pot dovedi această suspiciune. Nu pot depune mărturie despre celorlalte trei persoane că au plecat sau că au fost agitat spiritele.

Al 14-lea martor, Pecher Ferencz, 48 de ani, doctor adjunct al minei, pot mărturisi.

1. Cunosc încă din copilărie toate cele patru persoane arestate, persoane oneste, care au fost arestat din ce decret, nici nu știu motivul. Știu că au fost capturați de un căpitan.

2. Nu a existat nici o incitare printre noi, mai ales nu de la Porcius Florian, care l-a lăudat întotdeauna pe Kossuth. Nu știu nimic mai mult despre întâlnirea de la Năsăud, Porcius Florian este adevărat că a fost trimisă la Viena, dar nu știu la ce s-a dus.

3. Decretele proveneau de la misterul maghiar, pe vremuri erau citite întotdeauna de preot în biserică, iar în ședințe erau citite de un ofițer, nimeni nu a incitat împotriva lor.

4. Că nimeni dintre arestați, și mai ales locuitorii de acasă, nu au incitat vreodată pe nimeni, nimeni nu a fost încercat să se întoarcă la Urban. Porcius Florian a dispărut după câteva zile după ce Urban a fost alungat, deoarece a venit un ordin de la Năsăud, a existat un preț de arestare, dar după ce Urban s-a întors, el s-a întors și el.

Al 15-lea martor Márx József, 43 de ani, romano-catolic, în calitate de oficial jurat al Rodnei, voi răspunde la întrebări după cum urmează:

1. Florian Porcius și Avram Anca au fost arestați în luna martie a acestui an de căpitanul Sik din casele lor, din a cui ordin și de ce nu știu. Alexandru Șotropa a fost adus într-o căruță chiar de mama sa.

2. Nu a existat nici o agitație împotriva constituției maghiare la Rodna vara trecută, am observat ceva nemulțumiri doar în toamnă. Această nemulțumire nu știu de unde vine. Aici, din câte știu, adunările populare ale Rodnei nu au avut loc, au fost adunări în Năsăud, câte și despre ce au fost deliberările și la ce au luat parte acești respondenți, nu știu.

3. Decretele guvernului maghiar au fost anunțate de către preotul greco-catolic în biserică și de către comandantul militar aici în paradă, agitații împotriva lor de către Florian Porcius și Avram Anca, din câte știu că nu s-au întâmplat, nu știu nimic despre ceilalți doi.

4. Dacă Florian Porcius și Avram Anca au avut o legătură strânsă cu Urban sau au încurajat oamenii să se alăture lui Urban după ce au fost expulzați în Bucovina, nu știu, este sigur doar că Florian Porcius, după ordinul căpitanului Banfi de a servi Rodna, a dispărut la Năsăud, la Rodna și nu s-a întors decât după ce Urban ocupase Bistrița pentru a doua oară. Nu știu nimic despre ceilalți trei.

**PROCES VERBAL DE ANCHETĂ ÎNTRE ROMÂNII DIN ȚINUTUL
NĂSĂUDULUI ÎN ANUL 1849**

Al 16-lea martor Ilie Domide, aproximativ 75 de ani, cetățean din Rodna, mărturisește după credința sa.

1. Cunosc toți respondenții, nu am auzit niciodată nimic rău despre ei, au fost arestați imediat după fărșang, dar nu știu de ce și de către cine.

2. Nu a existat nici o agitație împotriva constituției maghiare, au fost două adunări la Năsăud, am fost prezent la ambele ca trimis al Rodnei. Într-una dintre ele însăși Florian Porcius era prezent, acolo nu a discutat altceva decât nemulțumirile oamenilor și i s-a făcut o cerere pe care Florian Porcius, și Gavril Pop din Feldru au dus-o regelui de atunci.

3. Au existat mai multe decrete de la ministerul maghiar, care au fost anunțate în biserică de către preot și nimeni nu a fost împotriva lor.

4. Cu Urban, că ar fi fost în contact cu unul dintre cei capturați, nu am observat, dar pot spune că nu au fost. Când armata maghiară a intrat în hotar, ne-am temut cu toții că armata maghiară va încerca să ne nimicească, și mulți erau gata să se ascundă, dar i-am avertizat pe toți să rămână aici, dacă e să ni se întâmple ceva să fie la noi acasă, au rămas cu toții. Mai târziu, s-a răspândit vestea că Florian Porcius va fi capturat, a dispărut, a plecat la acest Urban sau s-a ascuns aici în casa lui de la graniță, nu știu, dar după câteva zile a reapărut. Pot, de asemenea, să susțin cu încredere că Florian Porcius și Avram Anca nu a incitat pe nimeni să se întoarcă la Urban, nu știu nimic despre ceilalți doi, deoarece nu sunt localnici.

Cel de-al 17-lea martor, Ion Gușă, 47 de ani, caporal pensionar local, mărturisește după credința sa pusă.

1. Eu, personal, cunosc respondenții și știu că sunt oameni cinștiți, au fost capturați în Postul Mare de către un căpitan, nu numai că nu știu motivul arestării lor și am fost cu toții uimiți de asta.

2. Aici nu a existat nici o agitație, dar ordinele militare au venit ca cei aflați sub armată să meargă în tabără. Au fost două adunări în Năsăud, poverile noastre au fost discutate și s-a făcut o cerere regelui din acel moment, cu ducerea căreia Florian Porcius a fost numit. Nici înainte, nici după nu a incitat împotriva guvernului, ba chiar a făcut o declarație în susținerea lui.

3. Decretele de la guvernul maghiar au fost anunțate și nu au fost incitare împotriva lor.

4. Pot spune conștiincios că nu a existat niciun contact între cei capturați și Urban și știu sigur că niciunul dintre cei capturați nu a fost stimulat să se întoarcă în Urban. Oamenii care veneau oricum de la el erau liniștiți și evlavioși din fire.

Al 18-lea martor, Larion Gușă, în vârstă de aproximativ 44 de ani, este un locuitor al satului Rodna

1. Îi cunosc pe respondenți și toți sunt sinceri. Dacă îmi amintesc bine, a fost capturat la sfârșitul fărșangului de către un căpitan, așa cum spunea el din decretul colonelului din Bistrița.

2. Aici nu a existat niciodată vre o incitare împotriva ungarilor și guvernului, dar în ordinele locotenent-colonelului de atunci, Urban, a ordonat celor de sub armată facă tabără. Au existat două adunări în Năsăud, primul a editat o petiție pentru a recunoaște proprietatea noastră asupra terenurilor, pentru a da jos anumite taxe și pentru a elimina unele poveri militare. Această ședință, după cum îmi amintesc, a fost în iulie, deoarece cu două săptămâni mai târziu a avut loc o altă întâlnire, iar Florian Porcius, un bărbat din Feldru, a fost ales pentru a duce cererea menționată mai sus. Mai târziu, după cum am auzit, un căpitan pe nume Luchi a fost trimis la regele de atunci, dar cu o cerere făcută de ofițeri, despre care nu știu.

3. Decretele venite de la guvernul maghiar au fost anunțate aici și parțial în biserică de către preot și parțial către ofițer, dar nu a existat nici o agitație împotriva lor, dovadă fiind faptul că localitatea noastră este plină de maghiari rezidenți și nu li s-a întâmplat niciodată ceva rău. Mai mult, pastorul greco-catolic local și Florian Porcius au dat întotdeauna mâna cu ungarii și i-au încurajat pe oameni să facă la fel.

4. Știm sigur că niciunul dintre respondenți nu a avut vreodată vreun contact cu Urban și nimeni nu a agitat și nimeni nu a plecat la Urban în afară de oamenii înarmați care erau cu el. După prima sosire a taberei maghiare, mai mulți oameni s-au ascuns din sat, la oile lor, sau la casa lor de

**PROCES VERBAL DE ANCHETĂ ÎNTRE ROMÂNII DIN ȚINUTUL
NĂSĂUDULUI ÎN ANUL 1849**

la graniță. La fel și Florian Porcius, care, după ce a văzut că nu au făcut niciun rău, a venit acasă, și Florian Porcius a venit acasă.

Cel de-al 19-lea martor, Ioachim Filipoi, 50 de ani, din Rodna, mărturisește după credința sa pusă.

1. Cunosc fiecare din ei și sunt oameni cinstiți. Au fost arestați în timpul Postului nu știu de cine și din decretul cui, nici măcar motivul.

2. Nu au existat incitații împotriva guvernului maghiar, nici de către arestați, nici de nimeni altcineva, au venit ordine militare de la Urban, pentru recrutări, pentru care au fost obligați să se supună. A fost la Năsăud, din câte știu eu, două adunări, în jurul primei zile a Sfântului Petru, în care am fost prezent și ca delegat de Rodna. Florian Porcius era prezent, dar nimeni altcineva nu era prezent. În acea adunare, s-a redactat o petiție către regele de atunci, principalele puncte ale acesteia fiind: dobândirea drepturilor de proprietate, abolirea anumitor taxe și alte sarcini militare care nu aparțineau armatei. Florian Porcius și colaboratorii săi au fost încurajați să facă aceste cereri, dar nu știu nimic despre rezultat. Mai târziu a avut loc o altă întâlnire, la Năsăud, dar nu știu nimic despre ceea ce s-a discutat acolo. Iacob Moșil nu a participat la niciuna dintre întâlniri, nu știu despre celelalte, deoarece nu am fost prezent la a doua. Împotriva Constituției maghiare nu am auzit ca cineva să incite, de fapt știu despre Porcius Florian că era mai apropiat de unguri.

3. Au venit mai multe decrete de la minister, care au fost anunțate de preot în biserică, dar nu s-a făcut nici o incitare împotriva lor.

4. Pot mărturisi că deținuții nu s-au amestecat cu Urban în nici un fel și nici nu i-au încurajat pe cei care au venit acasă sau pe alții să se întoarcă.

Al 20-lea martor, Gavril Pop, în vârstă de 60 de ani, din Rodna, mărturisește după credința sa pusă.

1. Îi cunosc bine pe arestați, îi cunosc ca oameni cinstiți. În Postul Mare, îmi amintesc că au fost capturați în aprilie de un căpitan după ce decret și de ce, nu știu.

2 și 3. Nu a existat nici o agitație noi împotriva guvernului maghiar, în special arestații nu au făcut acest lucru și chiar Iacob Moșil, în calitate de cantor al satului, a citit decretele ministeriale și le-a explicat că sunt favorabile pentru noi. Cu toții le-am ascultat, cu excepția celui în care Urban porunciseră tinerilor să meargă în armata lui, la care fuseseră obligați. Au fost două adunări în Năsăud, dar eu nu am fost prezent în niciuna dintre ele, dar am instruit trimișii noștri la Năsăud să solicite livrarea de sare, dobândirea proprietății, abolirea anumitor impozite și taxe, și așa mai departe. Florian Porcius, Gavril Pop din Feldru, un al treilea al cărui nume nu îl cunosc, au fost cei trimiși să ducă cererea. Florian Porcius împreună cu noi și cu ceilalți arestați, am fost mai degrabă de partea guvernului maghiar și o preferăm și acum, dar Urban a tratat după bunul lui plac.

4. Pot mărturisi că deținuții nu au fost în cel mai mic acord cu Urban. Iacob Moșil, în calitate de cantor, nu a plecat, Alexandru Șotropa se pregătea pentru preoție, a vrut să slujească în locul tatălui său neajutorat, nu s-a amestecat cu armata. Știu asta, pentru că eu m-am născut în Maieru, am fost acolo de mai multe ori. Avram Anca, are puțină învățătură, dar din fire este un om naiv încât nu ar fi putut face nici dacă ar fi vrut. Tot ce știu despre Porcius Florian a fost că a plecat la Viena cu o cerere și a dispărut când au sosit pentru prima dată ungerii, dar nu știu unde. Nu știu dacă arestații ar fi incitat oamenii de acasă sau pe cei care s-au întors din Bucovina pentru a se întoarce, dar nu cred, pentru că există în localitatea noastră trei care au venit acasă de la Urban și au vorbit despre cât de nenorociți sunt acolo și dacă ar putea ar veni cu toții acasă într-o oră.

Al 21-lea martor Ion Cotu, 36 ani, din Rodna, mărturisește după credința sa.

1. Îi cunosc pe arestați ca pe mine, erau oameni cu școală, oameni buni și cinstiți. Au fost arestat pe la jumătatea Postului Paștelui. Iacob Moșil a fost arestat în drum spre Feldru mergând la soacra lui.

2 și 3. Nu au existat incitări împotriva guvernului maghiar de către cei prinși aici sau de către alții. La Năsăud a avut loc o adunare, subiectele sale fiind: drepturilor de proprietate, abolirea anumitor taxe, etc. Apoi au venit decretele ministeriale care spuneau că poruncile vor veni de la guvernul maghiar condus de prințul Ștefan. Ne-am supus, și mai târziu batalioanele 2 și 3 au fost

**PROCES VERBAL DE ANCHETĂ ÎNTRE ROMÂNII DIN ȚINUTUL
NĂSĂUDULUI ÎN ANUL 1849**

scoase din zona noastră liniștită de către Urban. Decretele ministeriale au fost anunțate printre noi, lucru de care ne-am bucurat și ne-am dorit, că lucrurile vor fi cât mai curând posibile, nu a existat nici o incitare împotriva lor.

4. Dacă deținuții au fost în contact cu Urban sau în corespondența cu el la plecare - nu știu și așa fi putut ști acest lucru ca judecător al satului. Dar printre deținuți, Porcius Florian, după prima sosire ale maghiarilor, nu știu de ce a fugit undeva, știu asta, pentru că judecătorul satului din Rodna îl căuta în sat, spunând că el este responsabil să facă acest lucru. Câteva zile mai târziu a venit acasă, a fost acasă până la arestare, timp în care nu a incitat pe nimeni să se întoarcă la Urban și știu, de asemenea, că reglementările care anunțau egalitatea au venit de la minister și au fost anunțate. Unii se întrebau dacă chiar va fi așa, iar Iacob Moisil a afirmat și a încurajat poporul că va fi cu siguranță și putem păstra legătura mai degrabă cu ungurii decât cu nemții, care trag în toate direcțiile.

La Rodna Veche, 20 iunie 1849.

Alexandru Bohățel și Imre Nagy, locotenent detectiv detașat¹.

¹ Silviu Dragomir, *Studii și documente privitoare la revoluția românilor din Transilvania în anii 1848-49, vol. II*, Sibiu, 1944, pp. 270-286.

FAMILIA MAIOREAN DIN NEPOS

DR. ELISABETA SCURTU¹

În grafia matricolelor de stare civilă ale localității Nepos, numele acestei familii apare sub forma Majorean, dar spre sfârșitul secolului al XIX-lea apare scris Maiorean. Primul preot din această familie este Iacob Maiorean. S-a născut în 9 octombrie 1790 și a murit, conform grănicerului Vasile Crăciun, joi în 23 decembrie 1847, la 10 noaptea, fiind înmormântat sâmbătă în 25 decembrie², deși matricola morților amintește data de 24 octombrie 1847, preotul fiind în vârstă de 60 de ani³ și murind din cauza plămânilor, caz în care anul nașterii sale ar fi anul 1787.

Conform primei surse, în 1797 a fost primit în școala regimentului din Năsăud și a absolvit în 1805, apoi a fost înaintat ca fruntaș. În 1810 a fost ales și trimis de comună candidat la preoție la Blaj și în 25 mai 1812, a fost consacrat ca preot și introdus în satul natal, Nepos⁴. Preotul Iacob Maiorean s-a implicat în problemele sociale ale comunității, atrăgându-și muștrarea și atenționarea din partea vicarului, în 8 aprilie 1847, care amintea ordinul episcopului din 19 noiembrie 1833, prin care era „interzis preoților să se amestece în afacerile civile procesuale sătești și să le facă oamenilor scrisori”⁵. Aceeași poruncă îi interzicea să plece la Viena, în problema certurilor de hotar pe care le aveau cu sașii.

La preoție i-a urmat fiul său Macedon, născut în 18 februarie 1815, căsătorit, în 26 februarie 1846, cu fiica preotului din Mintiu⁶. În 26 ianuarie 1847 a fost sfințit de preot în Cluj, prin episcopul Ioan Lemeni⁷. Din septembrie până în decembrie același an, a slujit în Parva, apoi a revenit în satul natal. Locuind în aceeași casă cu părintele său, au avut mai multe discordii care nu au scăpat neobservate de săteni, astfel că în 15 iunie 1847, o mențiune arată că „parohul Maiorean și femeia sa mai ales, trăiesc rău cu fiul cooperat și cu nora. Ocări, certe, etc.”⁸. La sfârșitul anului parohul s-a stins, slujba preoției revenindu-i fiului său, Macedon Maiorean, care a slujit în Nepos până în martie 1897.

Dintre copiii săi știm că Iacob s-a născut în 20 iulie 1850⁹, Teodora a venit pe lume în 15 martie 1852¹⁰ și s-a căsătorit în vârstă 21 de ani, în 23 februarie 1873, cu tânărul Ilie Ioan Oproaie¹¹ de 23 de ani. Ecaterina s-a născut în 1 octombrie 1854¹², dar a decedat în primele zile ale vieții. La puțin timp după ultima naștere a murit și tânăra preoteasă în vârstă de numai 27 de ani, decesul său prematur fiind pus pe seama unei tuse. A murit în 5 decembrie 1854¹³. Ana s-a măritat în 16 februarie cu Donise Ileni¹⁴, tânăr gospodar din sat, iar Asinefta s-a măritat și ea la 20 de ani, cu

¹ Acest articol face parte din cartea recent apărută, intitulată Familii de preoți greco-catolici din Țara Năsăudului 1700-1948, Cluj-Napoca, Editura Mega, pp. 175-180. Mulțumim autoarei pentru bunăvoința arătată în publicarea acestui fragment din carte.

² Iuliu Moisil, *Ziarul grănicerului Vasile Crăciun din Nepos*, în AS, nr. 20, Năsăud, 1936, p. 233.

³ ANBN, fond *Colecția registrelor parohiale greco-catolice de stare civilă*, registrul 811, f. 19.

⁴ Iuliu Moisil, *loc.cit.*, p. 234.

⁵ Virgil Șotropa, *Acte, corespondențe și ordonanțe vicariale...*, p. 268.

⁶ Iuliu Moisil, *loc.cit.*, p. 250.

⁷ *Ibidem*, p. 251.

⁸ Virgil Șotropa, *loc.cit.*, p. 268.

⁹ ANBN, fond *Colecția registrelor parohiale greco-catolice de stare civilă*, registrul 803, f. 28.

¹⁰ *Ibidem*, f. 29 v.

¹¹ *Ibidem*, registrul 809, ff. 27-28.

¹² *Ibidem*, registrul 803, f. 32.

¹³ *Ibidem*, registrul 811, f. 23.

¹⁴ *Ibidem*, registrul 809, ff. 11-12.

DR. ELISABETA SCURTU

Ioan Palagrișu de 28 de ani, tot din Nepos, în 16 februarie 1870¹.

Din familia preotului Macedon i-a urmat la preoție singurul fecior, Iacob. Acesta a slujit la început pe lângă tatăl său în Nepos. În 1878, pentru că sătenii din Rebrîșoara au cerut un al doilea preot, tânărul Iacob a fost numit să slujească în biserica de pe Gersa.

Slujirea în această parohie nu a fost lipsită de incidente neplăcute. În mai 1878, parohul Ștefan Pop era mâhnit că a fost obligat să împartă veniturile parohiale cu tânărul slujitor². Din păcate, numirea lui Maiorean în această parohie a adâncit ruptura dintre credincioși, pentru că o parte îl susțineau pe Ștefan Pop, care nu-l dorea capelan, și ceilalți care doreau numirea încă a unui slujitor. (Tânărul preot nimerise între ciocan și nicovală). În acest context, parohul l-a acuzat că încearcă să-și câștige sătenii de partea sa, oficiind slujbe sub stolă, îndemnându-i să nu plătească taxele stabilite și făcând slujbe numai pe mâncare și băutura³. A amintit de asemenea de un incident neplăcut, când „fiind beat intră în casa mea (a preotului Ștefan Pop, n.n.) însoțit de clericul Teodor Mureșanu, mă sfădește și pe mine și pe femeia mea că nu știu nici boteza”⁴. Cât despre tatăl tânărului, Macedon Maiorean, același paroh susținea că „venind să îngroape pe femeia lui Simion Olaritiu, după cum mărturisesc vecinii, fiind amețit de beat, nimic nu a putut zice la prohod, fără s-a dus împleticindu-se în picioare și au țipat (mortul, n.n) în groapă”⁵. În încheierea scrisorii, avea un singur lucru de spus despre preoții din Nepos: „tinerelul ducă-se la poporul său și bătrânul pască-și poporul lui”⁶. Probleme s-au ivit și cu prilejul „umblatului” cu crucea, cei doi slujitori având de împărțit comunitatea, mai târziu fiecare îl acuza pe celălalt că a încălcat învoiala și a slujit la credincioșii care nu aparțineau de partea lor de sat⁷, și prin urmare obținuseră beneficii care nu li se cuveneau.

Deși se bucura de sprijinul sătenilor din Gersa, statutul lui Iacob Maioreanu era incert, parohul rebrîșorean făcând demersuri pentru înlăturarea sa. În 2 februarie 1879, tânărul avertiza Vicariatul despre abuzurile și nedreptățile la care era supus, cum parohul din loc îl acuza de lucruri nedrepte și îl intimida permanent⁸. Chiar de la începutul anului se plângea că parohul rebrîșorean refuză să-i dea partea din veniturile parohiale sau din porția canonică. Răspunzând acuzațiilor, în 16 aprilie 1897, Ștefan Pop a refuzat categoric să împartă ceva cu tânărul capelan, (ceea ce arată că acuzele erau adevărate), argumentând că tânărul nu era dispus în funcția de cooperador definitiv, prin urmare nu avea de ce să împartă cu el veniturile stolare sau parohiale, și apoi pământurile care au fost deținute în trecut de Ioan Mureșan au fost cumpărate, astfel încât acestea constituiau proprietatea privată a parohului, iar terenurile parohiale erau slabe și dădeau rod puțin și abia ajungeau unui singur preot⁹. Cum conflictul nu avea să se sfârșească aici, a cerut ca Iacob Maiorean să fie înlăturat pentru că nu îl ajuta la funcțiuni și urmărea numai foloase stolare, iar dacă acestea i s-ar acorda (ar fi necazul suprem de pe lume, completăm noi, pentru că...) „ar avea un venit mai mare decât preotul și prin urmare parohul ar deveni cooperadorul cooperadorului, ce va duce la dezbinări, ură și pismă între poporeni”¹⁰. (De parcă funcția parohială ar fi fost condiționată de avere, iar sătenii nu mai puteau de grijă că un popă avea mai mult mălai decât celălalt). Spre sfârșitul anului, parohul a cerut din nou ca Iacob Maiorean să fie înlăturat pentru că slujea în partea lui de sat și percepea taxe sub stolă să-i poată atrage pe săteni la sine, iar în locul lui dorea să fie numit Vasile Dumbravă¹¹.

În 9 februarie 1880, parohul s-a plâns din nou că Maioreanu a vestit un cuplu în biserică

¹Ibidem, ff. 23-24.

²Idem, fond Vicariatul Rodnei, dosar 402, f. 72.

³Ibidem, ff. 141-142.

⁴Ibidem.

⁵Ibidem.

⁶Ibidem.

⁷Ibidem, f. 7 r-v.

⁸Ibidem, ff. 217-220.

⁹Ibidem, dosar 417, ff. 80-81.

¹⁰Ibidem.

¹¹Ibidem, f. 125.

FAMILIA MAIOREAN DIN NEPOS

fără știrea lui, prin urmare cerea Vicariatului să nu-și dea consimțământul privitor la căsătoria tinerilor. De ce? Doar pentru ca pe viitor, capelanul să mai îndrăznească să facă slujbe poporenilor care aparțineau de biserica din sat, iar credincioșii să nu mai apeleze la serviciile sale¹.

Din corespondența parohului Ștefan Pop în această perioadă reiese un singur lucru: era hotărât să scape de capelanul din Nepos. Era atât de determinat, încât a ajuns să facă personal propuneri Vicariatului pentru funcția de cooperador, al doilea pe listă, după Dumbravă, fiind Teodor Mureșanu. Consistoriul prevedea, în 7 mai 1881, ca preotului Maiorean să i se dea partea de porțiune canonică deținută înaintea de Ioan Mureșan². Nici vorbă ca parohul rebrișorean să se supună, el nu avea de împărți cu nimeni nimic, dar a îmbogățit lista propunerilor. Vicariatul avea de ales între Teodor Mureșan și Anton Precup, amândoi fiind preferați de preot, pentru că erau originari din localitate și aveau sesiune patrimonială, prin urmare nu ar fi dependenți de pământurile parohiale³ (și prin urmare, completăm din nou cu răutate, parohul n-ar fi nevoit să-și „ajusteze” veniturile). O parte din săteni, conduși de Alexa Muthi și Sidor Bohai, au cerut ca funcția capelanială să fie încredințată lui Teodor Mureșan⁴.

De când a început să fie vehiculat numele lui Teodor Mureșan ca viitor preot în Rebrișoara, Iacob Maiorean a intrat într-un con de umbră pentru că disputele s-au mutat în mare parte privind alegerea sau respingerea acestuia, fiecare tabără aducând argumente pro și contra. Tot în acest context au fost făcute cunoscute și intențiile lui Anton Precup din Piatra, nepotul lui Ștefan Pop, care de asemenea dorea să ajungă capelanul comunității. Iacob Maiorean s-a retras din acest conflict care avea să dureze încă mulți ani, acceptând să îl ajute pe tatăl său în Nepos. În contractul încheiat între cei doi, în 9 noiembrie 1881, pentru împărțirea și îndeplinirea sarcinilor și veniturilor, Macedon Maiorean a acceptat să dea fiului jumătate din toate veniturile preoțești⁵. La rândul său, Iacob Maiorean s-a angajat să slujească alături de tatăl său, să-i fie supus și ascultător și să poarte toate sarcinile care i se vor cere.

Slujirea lui Iacob Maiorean a fost liniștită în general, documentele amintesc din când în când despre unele neplăceri, precum cea din 28 martie 1892, când preotul l-a acuzat pe Grigore Crăciun că a luat 800 fl. din banii destinați construirii noii biserici⁶, însă toate neînțelegerile au fost rezolvate în cele din urmă.

Preotul Iacob Maiorean a fost căsătorit cu Laura, despre a cărei familie deocamdată nu deținem foarte multe date, iar primul copil care li s-a născut a fost Nicolae, apoi Aurelia, în 14 august 1878⁷, Iacob, născut în 2 august 1880⁸ mort la 12 zile de la naștere, Iacob, născut în 16 iulie 1881⁹, Maria, născută în 6 aprilie 1884¹⁰, Ieronim, născut în 25 mai 1886¹¹, mort în anul următor, Otilia, născută în 29 aprilie 1888¹², Macedon, născut în 15 aprilie 1891¹³, Letiția, născută în 19 februarie 1894¹⁴, Ioan, născut în 30 iulie 1896¹⁵. Dintre aceștia ne interesează mariajul Aureliei, căsătorită la 19 ani, în 19 septembrie 1897, cu tânărul teolog absolvent din Rebrișoara, George Moldovan¹⁶ de 24 de ani, fiul gospodarului Nicolae Moldovan și al Fironicăi. El i-a urmat la altar

¹*Ibidem*, dosar 433, f. 5.

²*Ibidem*, f. 70.

³*Ibidem*, f. 80.

⁴*Ibidem*, ff. 90-91.

⁵*Ibidem*, f. 215 r-v.

⁶*Ibidem*, dosar 668, ff.80-81.

⁷ANBN, fond *Colecția registrelor parohiale greco-catolice de stare civilă*, registrul 805, ff. 8-9.

⁸*Ibidem*, ff. 15-16.

⁹*Ibidem*, ff. 20-21.

¹⁰*Ibidem*, ff. 40-41.

¹¹*Ibidem*, registrul 806, ff. 9-10.

¹²*Ibidem*, ff. 27-28.

¹³*Ibidem*, ff. 60-61.

¹⁴*Ibidem*, ff. 95-96.

¹⁵*Ibidem*, registrul 807, ff. 5-6.

¹⁶*Ibidem*, registrul 810, ff. 34-35.

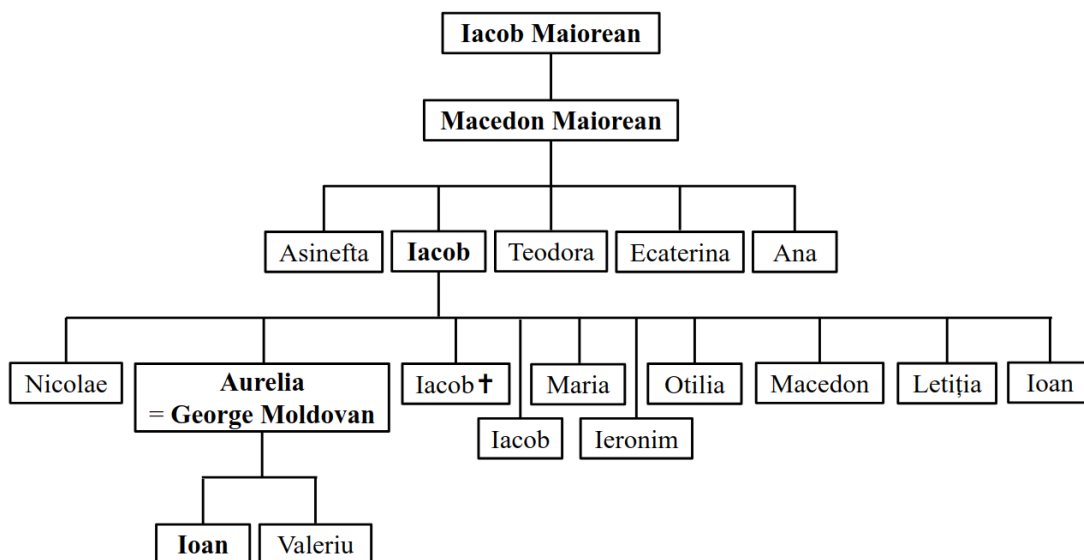
DR. ELISABETA SCURTU

socrului său din 1897 până în anul 1945.

George Moldovan s-a născut în 2 mai 1873 în Rebrîșoara, a absolvit opt clase și Academia Teologică. În 28 februarie 1911, datorită neînțelegerilor dintre preoții din Sângeorz, s-a hotărât ca această parohie să fie administrată o vreme de George Moldovan¹, totuși cea mai mare parte din slujire a fost dedicată credincioșilor din Nepos. În anul 1927, pentru meritele sale, a fost ridicat la rangul de protopop onorar cu facultatea de a purta brâu roșu, iar în 1939 a fost numit asesor al Veneratului Consistoriu din Cluj².

Preotul George Moldovan și Aurelia, născută Maiorean, au avut doi băieți, Ioan și Valeriu. Ioan i-a urmat profesional îndeaproape tatălui său. A absolvit teologia în 1921-1922, apoi a urmat cursurile facultății filosofice, a fost pedagog și profesor la mai multe școli printre care Gimnaziul Iosif Vulcan și Școala elementară și superioară de Comerț pentru Băieți din Oradea, în 1931 dorind să devină preot.

Preotul George Moldovan a murit în 16 decembrie 1944, la 72 de ani, dintre care, 47 de ani a fost preot.

¹Idem, fond Vicariatul Rodnei, dosar1070, f. 3.

²Ibidem, dosar 1409, f. 16.

LOCUITORI DIN COMUNA NEPOS PARTICIPANȚI LA PRIMUL RĂZBOI MONDIAL

ALEXANDRU DĂRĂBAN¹

TABLOU NOMINAL

cu locuitorii români din comuna Nepos care au luat parte la Primul Război Mondial
între anii 1914-1918 ca parte activă, ca soldați pe front și cei decorați

Nr. curent	Numele și prenumele	Născut în comuna	Ocupațiunea civilă	Gradul avut la miliție	A fost decorat cu medalia	A luat parte la mișcările impuse de război			
						Chemat fiind			A fost refugiat
						La partea activă, ca soldat pe front	La partea secundară, pentru servicii auxiliare sau mobilizat pe loc	Pentru a fi arestat sau internat	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	Silivan Anuță	Nepos	Plugar	Caporal	Bronz Argint II	X	-	-	-
2	Grigore George	Nepos	Plugar	Soldat	Bronz	X	-	-	-

¹ Arhivele Naționale Sibiu, *Fond Astra - Tablou nominal despre locuitorii români care au luat parte la războiul din anii 1914-1918, județul Năsăud, comuna Nepos*, ff. 186-188 (f.-v.) și f. 189 (f.). Despre aceste documente din Fondul Astra au mai scris: Andreea DăncilăInoan, *Investigând Primul Război Mondial din perspectiva unei anchete interbelice*, în „Astra Sabesiensis”, Sebeș, 2016, nr. 2, pp. 193-202; Ioan Popa, Laurențiu Toma, Tetiana Popa, *Românii din comitatele Sălaj, Sibiu și Solnoc-Dăbâca în Primul Război Mondial*, Cluj-Napoca, Editura Mega, 2019, 323 p.; Tetiana Popa, Laurențiu Toma, Victor Sibiianu, Rafael Țichindeleanu (coordonator Ioan Popa), *Românii din comitatele Bistrița-Năsăud, Ciuc, Mureș-Turda, Odorhei, Târnava Mare, Târnava Mică, Trei Scaune și Turda Arieș*, Cluj-Napoca, Editura Mega, 2019, 566 p.; Alexandru Bucur, Vasile Mărculeț, *Participarea românilor din fostul județ Timiș-Torontal la Primul Război Mondial*, în „Revista Bistriței”, Cluj-Napoca, Editura Accent, XXXIII/2019, pp. 101-123.

Tablou nominal cu locuitorii români din comuna Nepos care au luat parte la Primul Război Mondial între anii 1914-1918 ca parte activă, ca soldați pe front și cei decorați

3	Ioan Anuță	idem	idem	Caporal	Bronz Crucea Carol	X	-	-	-
4	Călăment Urs	idem	idem	Soldat	Bronz Crucea Carol	X	-	-	-
5	Iacob Pop	idem	idem	Sergent	Crucea Carol	X	-	-	-
6	Gavrilă Bota	idem	idem	Caporal	Crucea Carol	X	-	-	-
7	Vasile Niculai	idem	idem	Plutonier	Bronz Argint I Argint II Crucea Carol	X	-	-	-
8	Silivan Leonte	idem	idem	Soldat	Bronz Argint I Argint II Crucea Carol	X	-	-	-
9	Ioan Viorel	idem	idem	Fruntaș	Bronz Argint II	X	-	-	-
10	Iacob Gabor	idem	idem	Soldat	Bronz Argint II	X	-	-	-
11	Gabor Călăment	idem	idem	Caporal	Bronz Argint I	X	-	-	-
12	Vasile Urs	idem	idem	Fruntaș	Bronz Crucea Carol	X	-	-	-
13	Ioan Crăciun	idem	idem	Soldat	Bronz Crucea Carol	X	-	-	-
14	Ținca Petru	Parva	idem	idem	Bronz Argint II	X	-	-	-
15	Pop Ioan	Nepos	idem	idem	Crucea Carol	X	-	-	-
16	David Cifor	idem	idem	Sergent	Crucea Carol	X	-	-	-
17	Ezechil Urs	idem	idem	Soldat	Crucea Carol	X	-	-	-
18	Ioan Cimpoieș	idem	idem	Caporal	Argint I Argint II	X	-	-	-
19	Domide Onoie	idem	idem	Plutonier	Bronz Argint I Crucea Carol	X	-	-	-
20	Ioan Petri	idem	idem	Sergent	Bronz Argint I	X	-	-	-
21	Ioan Anuță	idem	idem	Caporal	Bronz	X	-	-	-

Tablou nominal cu locuitorii români din comuna Nepos care au luat parte la Primul Război Mondial între anii 1914-1918 ca parte activă, ca soldați pe front și cei decorați

22	Iftode S. Grigore	Măgură	idem	Soldat	Bronz	X	-	-	-
23	Leonte Petre	Nepos	idem	idem	Bronz	X	-	-	-
24	Ștefan Găloge	idem	idem	Sergent	Bronz Argint I Argint II	X	-	-	-
25	Ioan Tofan	Nepos	Plugar	Soldat	Bronz Argint I Argint II	X	-	-	-
TOTAL PAGINA 1						25	-	-	-
26	Pop Iacob	Nepos	Plugar	Caporal	Bronz Argint I Argint II	X	-	-	-
27	Onoie Silivan	idem	idem	Sergent	Bronz Argint II	X	-	-	-
28	Maiorean Ioan	idem	idem	idem	Bronz Argint I Argint II	X	-	-	-
29	Onoie Ioan	idem	idem	idem	Bronz Argint II	X	-	-	-
30	Pop George	idem	idem	idem	Bronz	X	-	-	-
31	Vărărean George	idem	idem	Caporal	Bronz	X	-	-	-
32	Pop Gavrilă	Lușca	idem	Caporal	Crucea Carol	X	-	-	-
33	Onoie Costan	Nepos	idem	Soldat	Crucea Carol	X	-	-	-
34	Bumbu Todor	idem	idem	idem	Crucea Carol	X	-	-	-
35	Grigore Vărărean	idem	idem	Fruntaș	Argint II	X	-	-	-
36	Pop Vasile	idem	idem	Soldat	Argint II	X	-	-	-
37	Podoba Alecsandru	Rodna	Fierar	Soldat	-	X	-	-	-
38	Niculai Cifor	Nepos	Plugar	idem	Bronz Crucea Carol	X	-	-	-
39	Ioan Gabor	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
40	Gaugoi Petru	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
41	Ioan Urs	idem	idem	idem	Crucea Carol	X	-	-	-
42	Cârccu Ioan	Rebrișoara	idem	idem	-	X	-	-	-
43	Baieș George	Nepos	idem	idem	-	X	-	-	-
44	Niculai Dumitru	idem	idem	Caporal	-	X	-	-	-
45	Pop Ioan	idem	idem	Sergent	Aur I	X	-	-	-
46	Petre Urs	idem	idem	Soldat	Bronz	X	-	-	-
47	Nechita Ani	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
48	Bota Grigore	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
49	Bozbeci Petru	idem	idem	Caporal	-	X	-	-	-
50	Vasile Băieș	idem	idem	Soldat	-	X	-	-	-

Tablou nominal cu locuitorii români din comuna Nepos care au luat parte la Primul Război Mondial între anii 1914-1918 ca parte activă, ca soldați pe front și cei decorați

51	Grigore Gabor	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
52	Marica George	idem	idem	Caporal	-	X	-	-	-
53	Grigore Leonte	idem	idem	Soldat	-	X	-	-	-
54	Dumitru Niculai	idem	idem	Caporal	-	X	-	-	-
55	Bota Ioan	Nepos	Plugar	Soldat	Bronz	X	-	-	-
TOTAL PAGINA 1+2						55	-	-	-
56	Grigore Rognean	Nepos	Plugar	Caporal	-	X	-	-	-
57	Niculai Dumitru	idem	idem	Soldat	-	-	X	-	-
58	Izachil Onoie	idem	idem	Sergent	Bronz	X	-	-	-
59	Petre Login	idem	idem	idem	-	-	X	-	-
60	Silivan Niculai	idem	idem	idem	Bronz Crucea Carol	X	-	-	-
61	Dumitru Login	idem	idem	Sergent	Bronz Argint II Crucea Carol	X	-	-	-
62	Lazar Vasile	idem	idem	Sergent	-	X	-	-	-
63	Tomi Traian	idem	idem	Soldat	-	X	-	-	-
64	Donisă Niculai	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
65	Istrate Firidau	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
66	Sălvan Iosif	idem	idem	Sergent	Bronz Argint II Crucea Carol	X	-	-	-
67	Istrate Ezechil	idem	idem	Caporal	Bronz Crucea Carol	X	-	-	-
68	Duca Ioan	Maieru	idem	Soldat	Argint II	X	-	-	-
69	Onoie Grigore	Nepos	idem	idem	-	X	-	-	-
70	Cifor Grigore	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
71	Petre Tomi	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
72	Dorel Login	idem	idem	idem	Bronz	X	-	-	-
73	Niculai Grigore	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
74	Istrate Grigore	idem	idem	Sergent	Bronz Argint I Argint II Crucea Carol	X	-	-	-
75	Drădici Donisă	idem	idem	Soldat	-	X	-	-	-
76	Mihăilă Silivan	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
77	Ani Ioan	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
78	Ioan Urs	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
79	Bota Donisă	idem	idem	Sergent	-	-	X	-	-
80	Rognean Donisă	idem	idem	Caporal	-	X	-	-	-

Tablou nominal cu locuitorii români din comuna Nepos care au luat parte la Primul Război Mondial între anii 1914-1918 ca parte activă, ca soldați pe front și cei decorați

TOTAL PAGINA 2+3						77	3	-	-
81	Ani Niculai	Nepos	Plugar	Soldat	Bronz Crucea Carol	X	-	-	-
82	Ani Iacob	idem	idem	Caporal	Bronz Argint II	X	-	-	-
83	Isip Ioan	idem	idem	Fruntaș	Argint II	X	-	-	-
84	Istrate Ioan	idem	idem	Soldat	-	X	-	-	-
85	Marica George	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
86	Rognean Ioan	idem	idem	Plutonier	Bronz Argint I Argint II Crucea Carol	X	-	-	-
87	Pop Ioan	idem	idem	Soldat	-	X	-	-	-
88	Istrate George	idem	idem	Sergent	Argint I Crucea Carol	X	-	-	-
89	Istrate Silivan	idem	idem	Plutonier	Bronz Argint I Argint II Crucea de Fier și Merit	X	-	-	-
90	Nuculae Dionise	idem	idem	Soldat	-	X	-	-	-
91	Popițian Silivan	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
92	Petri Grigore	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
93	Lup Leon	Rebrișoara	idem	idem	-	X	-	-	-
94	Niculae Iacob	Nepos	idem	idem	Bronz	X	-	-	-
95	Cifor Onofrim	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
96	Bota Dionise	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
97	Belei Terente	Rodna V.	idem	idem	-	X	-	-	-
98	Ignat Ioan	Nepos	idem	idem	Bronz Crucea Carol	X	-	-	-
99	Pop Traian	idem	idem	Sergent	Bronz Crucea Comemorativă	X	-	-	-
100	Răcilă Ioan	idem	idem	Soldat	Bronz Crucea Carol	X	-	-	-
101	Petre Ani	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
102	Ioan Cifor	idem	idem	Fruntaș	-	X	-	-	-
103	Dumitru Pop	idem	idem	Caporal	-	X	-	-	-
104	Lup Donise	idem	idem	idem	Bronz	X	-	-	-
105	Palage Dorel	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
106	Bota Iacob	idem	idem	Soldat	Bronz	X	-	-	-

Tablou nominal cu locuitorii români din comuna Nepos care au luat parte la Primul Război Mondial între anii 1914-1918 ca parte activă, ca soldați pe front și cei decorați

107	Salvan Petru	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
108	Salvan Silivan	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
109	Baieș Grigore	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
110	Istrate Vasile	Nepos	Plugar	Sergent	-	X	-	-	-
TOTAL PAGINA 3+4						107	3	-	-
111	Istrate Vasile	Nepos	Plugar	Caporal	Bronz Argint II Crucea Carol	X	-	-	-
112	Anuța Grigore	idem	idem	Soldat	-	X	-	-	-
113	Istrate Ioan	idem	idem	idem	Crucea Carol	X	-	-	-
114	Dumitru Ioan	idem	idem	Fruntaș	Crucea Carol	X	-	-	-
115	Ioan Petri	idem	idem	Soldat	-	-	X	-	-
116	Isip Gavrilă	idem	idem	idem	-	-	X	-	-
117	Rognean Vasile	idem	idem	Sergent	Argint I	X	-	-	-
118	Silivan Rognean	idem	idem	Fruntaș	-	X	-	-	-
119	Isip Vasile	idem	idem	idem	Argint II	X	-	-	-
120	Ioan Ileni	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
121	David Petri	idem	idem	Sergent	Bronz Argint II Crucea Carol	X	-	-	-
122	Anuța Silivan	idem	idem	Caporal	-	X	-	-	-
123	Grivase Ioan	idem	idem	Soldat	-	-	X	-	-
124	Măierean Ioan	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
125	Istrate Petre	idem	idem	idem	Bronz Crucea Carol	X	-	-	-
126	Dionisa Măierean	idem	Învățător	Locotenent	Aur I Argint I Argint II Crucea Carol	X	-	-	-
127	Istrate Izachil	idem	Plugar	Fruntaș	-	X	-	-	-
128	Tomi Ezechil	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
129	Niculai Niculai	idem	idem	Soldat	-	-	X	-	-
130	Pop Dionisă	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
131	Pădure Ioan	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
132	Bota Donisă	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
133	Ciobotari Petre	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
134	Bota Donisă A.	idem	idem	idem	-	-	X	-	-
135	Vasile Marica	idem	idem	Caporal	-	X	-	-	-

Tablou nominal cu locuitorii români din comuna Nepos care au luat parte la Primul Război Mondial între anii 1914-1918 ca parte activă, ca soldați pe front și cei decorați

136	Machidon Ileni	idem	idem	Sergent	Bronz Argint I Argint II Crucea Carol	X	-	-	-
137	George Petri	Nepos	Plugar	Soldat	-	X	-	-	-
138	Vasile Bota	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
139	Istrate Ioan	idem	idem	Fruntaș	Bronz Argint II Crucea Carol	X	-	-	-
140	Dumitru Ioan	idem	idem	Sergent	Argint II Crucea Carol	X	-	-	-
TOTAL PAGINA 4+5						132	8	-	-
141	Tofan Ioan	Nepos	Plugar	Caporal	-	X	-	-	-
142	Cârcu leon	idem	idem	Soldat	-	X	-	-	-
143	Niculai Câmpan	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
144	Macidon Gabor	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
145	Onoie Petre	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
146	Rognean Grigore	idem	idem	idem	-	-	X	-	-
147	Ioan Maiorean	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
148	Grivase Emil	idem	idem	Sergent	Bronz Argint II Crucea Carol	X	-	-	-
149	Bozbici Traian	idem	idem	Sergent	Bronz Argint I Argint II Crucea Carol	X	-	-	-
150	Safer Mihail	idem	idem	Caporal	-	-	X	-	-
151	Silivan Popișan	idem	idem	Soldat	-	X	-	-	-
152	Lazar Ezechil	idem	idem	Sergent	Bronz Argint II Crucea Carol	X	-	-	-
153	Bota Ioan	idem	idem	Soldat	-	X	-	-	-
154	Pop Traian	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
155	Ioan Petri	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
156	Cifor Silivan	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
157	Dionisă Cifor	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
158	Timoc Florea	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
159	Pop Costan	idem	idem	Sergent	Bronz Argint I Argint II Crucea Carol	X	-	-	-

Tablou nominal cu locuitorii români din comuna Nepos care au luat parte la Primul Război Mondial între anii 1914-1918 ca parte activă, ca soldați pe front și cei decorați

160	Angelus Vasile	idem	idem	Sergent	Argint I Argint II Crucea Carol	X	-	-	-
161	Bota Grigore	Nepos	Plugar	Soldat	-	X	-	-	-
162	Pop Ioan	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
163	Silivan Mihăilă	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
164	Iosif Pop	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
165	Ilie Petri	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
166	Dumitru Grigore	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
TOTAL PAGINA 5+6						156	10	-	-
TOTAL GENERAL						166			

Nepos la 18 februarie 1922.

TABLOU NOMINAL
cu soarta locuitorilor români din Nepos care au luat parte la Primul Război Mondial între
anii 1914-1918 și urmările sale

Nr. crt.	Numele și prenumele	Soarta îndurată în timpul războiului					În urma decedatului sau dispărutului a rămas		Observare	
		Mort pe câmpul de luptă	Mort în temniță, în pribegie, în spital, în urma bolilor sau rănilor	S-a reîntors acasă			Dispărut	Văduvă		Numărul orfanilor
				Ca invalid	Rănit, bolnav, însă în prezent e sănătos	Deplin sănătos				
1	2	11	12	13	14	15	16	17	18	19
1	Silivan Anuță	-	-	-	X	-	-	-	-	-
2	Grigore George	-	-	-	X	-	-	-	-	-
3	Ioan Anuță	-	-	-	-	X	-	-	-	-
4	Călăment Urs	-	-	-	-	X	-	-	-	-
5	Iacob Pop	-	-	-	-	X	-	-	-	-
6	Gavrilă Bota	-	-	-	X	-	-	-	-	-
7	Vasile Niculai	-	-	X	-	-	-	-	-	-
8	Silivan Leonte	-	-	-	X	-	-	-	-	-
9	Ioan Viorel	-	-	-	-	X	-	-	-	-
10	Iacob Gabor	-	-	-	-	X	-	-	-	-
11	Gabor Călăment	-	-	-	X	-	-	-	-	-
12	Vasile Urs	-	-	-	-	X	-	-	-	-
13	Ioan Crăciun	-	-	-	-	X	-	-	-	-
14	Ținca Petru	-	-	-	-	X	-	-	-	-
15	Pop Ioan	-	-	-	-	X	-	-	-	-

Tablou nominal cu soarta locuitorilor români din comuna Nepos care au luat parte la Primul Război Mondial între anii 1914-1918 și urmările sale

16	David Cifor	-	-	-	-	X	-	-	-	-
17	Ezechil Urs	-	-	-	-	X	-	-	-	-
18	Ioan Cimpoieș	-	-	-	-	X	-	-	-	-
19	Domide Onoie	-	-	-	X	-	-	-	-	-
20	Ioan Petri	-	-	-	-	X	-	-	-	-
21	Ioan Anuță	-	-	-	-	X	-	-	-	-
22	Iftode S. Grigore	-	-	-	-	-	X	1	-	-
23	Leonte Petre	-	-	-	X	-	-	-	-	-
24	Ștefan Găloge	-	-	-	X	-	-	-	-	-
25	Ioan Tofan	-	-	-	X	-	-	-	-	-
TOTAL PAGINA 1		-	-	1	9	14	1	1	-	-
26	Pop Iacob	-	-	-	-	X	-	-	-	-
27	Onoie Silivan	-	-	-	-	X	-	-	-	-
28	Maiorean Ioan	-	-	-	-	X	-	-	-	-
29	Onoie Ioan	-	-	-	-	X	-	-	-	-
30	Pop George	-	-	-	X	-	-	-	-	-
31	Vărărean George	-	-	-	-	X	-	-	-	-
32	Pop Gavrilă	-	-	-	-	X	-	-	-	-
33	Onoie Costan	-	-	-	X	-	-	-	-	-
34	Bumbu Todor	-	-	X	-	-	-	-	-	-
35	Grigore Vărărean	-	-	-	X	-	-	-	-	-
36	Pop Vasile	-	-	-	X	-	-	-	-	-
37	Podoba Alecsandru	-	-	-	-	X	-	-	-	-
38	Niculai Cifor	-	-	-	-	X	-	-	-	-
39	Ioan Gabor	-	-	-	-	X	-	-	-	-
40	Gaugoi Petru	-	-	-	-	X	-	-	-	-
41	Ioan Urs	-	-	-	-	X	-	-	-	-
42	Cârccu Ioan	-	-	-	X	-	-	-	-	-
43	Baieș George	-	-	-	-	X	-	-	-	-
44	Niculai Dumitru	-	-	-	-	X	-	-	-	-
45	Pop Ioan	-	-	-	X	-	-	-	-	-
46	Petre Urs	-	-	-	-	X	-	-	-	-
47	Nechita Ani	-	-	-	-	X	-	-	-	-
48	Bota Grigore	-	-	-	-	X	-	-	-	-
49	Bozbici Petru	-	-	-	-	X	-	-	-	-
50	Vasile Băieș	-	-	-	-	X	-	-	-	-
51	Grigore Gabor	-	-	-	-	X	-	-	-	-
52	Marica George	-	-	-	-	X	-	-	-	-
53	Grigore Leonte	-	-	-	-	X	-	-	-	-
54	Dumitru Niculai	-	-	-	X	-	-	-	-	-
55	Bota Ioan	-	-	-	-	X	-	-	-	-
TOTAL PAGINA 1+2		-	-	2	16	36	1	1	-	-
56	Grigore Rognean	-	-	-	-	X	-	-	-	-
57	Niculai Dumitru	-	-	-	-	X	-	-	-	-
58	Izachil Onoie	-	-	-	X	-	-	-	-	-
59	Petre Login	-	-	-	-	X	-	-	-	-
60	Silivan Niculai	-	-	-	-	X	-	-	-	-
61	Dumitru Login	-	-	-	X	-	-	-	-	-
62	Lazar Vasile	-	-	-	-	X	-	-	-	-

Tabloul nominal cu soarta locuitorilor români din comuna Nepos care au luat parte la Primul Război Mondial între anii 1914-1918 și urmările sale

63	Tomi Traian	-	-	-	-	X	-	-	-	-
64	Donisă Niculai	-	-	X	-	-	-	-	-	-
65	Istrate Firidau	-	-	-	-	X	-	-	-	-
66	Sălvan Iosif	-	-	-	X	-	-	-	-	-
67	Istrate Ezechil	-	-	-	-	X	-	-	-	-
68	Duca Ioan	-	-	-	X	-	-	-	-	-
69	Onoie Grigore	-	-	-	-	X	-	-	-	-
70	Cifor Grigore	-	-	-	-	X	-	-	-	-
71	Petre Tomi	-	-	-	-	X	-	-	-	-
72	Dorel Login	-	-	-	X	-	-	-	-	-
73	Niculai Grigore	-	-	-	-	X	-	-	-	-
74	Istrate Grigore	-	-	-	X	-	-	-	-	-
75	Drădici Donisă	-	-	-	-	X	-	-	-	-
76	Mihăilă Silivan	-	-	-	-	-	X	1	1	-
77	Ani Ioan	-	-	-	X	-	-	-	-	-
78	Ioan Urs	-	-	-	X	-	-	-	-	-
79	Bota Donisă	-	-	-	-	X	-	-	-	-
80	Rognean Donisă	-	-	-	-	X	-	-	-	-
TOTAL PAGINA 2+3		-	-	3	24	51	2	2	1	-
81	Ani Niculai	-	-	-	-	X	-	-	-	-
82	Ani Iacob	-	-	-	X	-	-	-	-	-
83	Isip Ioan	X	-	-	-	-	-	1	2	-
84	Istrate Ioan	-	-	-	-	-	X	-	-	-
85	Marica George	-	-	-	X	-	-	-	-	-
86	Rognean Ioan	-	-	-	X	-	-	-	-	-
87	Pop Ioan	-	-	-	X	-	-	-	-	-
88	Istrate George	-	-	-	X	-	-	-	-	-
89	Istrate Silivan	-	-	-	X	-	-	-	-	-
90	Nuculae Dionise	-	-	X	-	-	-	-	-	-
91	Popițian Silivan	-	-	X	-	-	-	-	-	-
92	Petri Grigore	-	-	-	X	-	-	-	-	-
93	Lup Leon	X	-	-	-	-	-	1	4	-
94	Niculae Iacob	-	-	-	X	-	-	-	-	-
95	Cifor Onofrim	-	-	-	-	-	X	1	1	-
96	Bota Dionise	X	-	-	-	-	-	1	1	-
97	Belei Terente	X	-	-	-	-	-	1	-	-
98	Ignat Ioan	-	-	-	-	X	-	-	-	-
99	Pop Traian	-	-	-	-	X	-	-	-	-
100	Răcilă Ioan	-	-	-	-	X	-	-	-	-
101	Petre Ani	-	-	X	-	-	-	-	-	-
102	Ioan Cifor	-	-	-	-	-	X	1	1	-
103	Dumitru Pop	-	-	-	-	-	X	1	-	-
104	Lup Donise	X	-	-	-	-	-	-	-	-
105	Palage Dorel	-	-	-	-	X	-	-	-	-
106	Bota Iacob	-	-	-	X	-	-	-	-	-
107	Salvan Petru	-	-	X	-	-	-	-	-	-
108	Salvan Silivan	-	-	-	-	X	-	-	-	-
109	Baieș Grigore	-	-	-	-	X	-	-	-	-
110	Istrate Vasile	-	-	-	X	-	-	-	-	-

Tablou nominal cu soarta locuitorilor români din comuna Nepos care au luat parte la Primul Război Mondial între anii 1914-1918 și urmările sale

	TOTAL PAGINA 3+4	5	-	7	34	58	6	9	10	
111	Istrate Vasile	-	-	-	X	-	-	-	-	-
112	Anuța Grigore	-	-	-	-	X	-	-	-	-
113	Istrate Ioan	-	-	-	-	X	-	-	-	-
114	Dumitru Ioan	-	-	-	-	X	-	-	-	-
115	Ioan Petri	-	-	-	-	X	-	-	-	-
116	Isip Gavrilă	-	-	-	-	X	-	-	-	-
117	Rognean Vasile	-	-	-	X	-	-	-	-	-
118	Silivan Rognean	X	-	-	-	-	-	1	2	-
119	Isip Vasile	X	-	-	-	-	-	1	3	-
120	Ioan Ileni	X	-	-	-	-	-	1	3	-
121	David Petri	-	-	-	X	-	-	-	-	-
122	Anuța Silivan	-	-	-	X	-	-	-	-	-
123	Grivase Ioan	-	-	-	-	X	-	-	-	-
124	Măierean Ioan	-	-	-	-	X	-	-	-	-
125	Istrate Petre	-	-	-	X	-	-	-	-	-
126	Dionisa Măierean	-	-	-	-	X	-	-	-	-
127	Istrate Izachil	-	-	-	X	-	-	-	-	-
128	Tomi Ezechil	-	-	-	-	-	X	-	-	-
129	Niculai Niculai	-	-	-	-	X	-	-	-	-
130	Pop Dionisă	-	-	X	-	-	-	-	-	-
131	Pădure Ioan	-	-	X	-	-	-	-	-	-
132	Bota Donisă	-	-	-	X	-	-	-	-	-
133	Ciobotari Petre	-	-	-	X	-	-	-	-	-
134	Bota Donisă A.	-	-	-	X	-	-	-	-	-
135	Vasile Marica	-	-	-	-	X	-	-	-	-
136	Machidon Ileni	-	-	-	X	-	-	-	-	-
137	George Petri	X	-	-	-	-	-	1	4	-
138	Vasile Bota	-	-	-	-	-	X	1	-	-
139	Istrate Ioan	-	-	-	X	-	-	-	-	-
140	Dumitru Ioan	-	-	-	X	-	-	-	-	-
	TOTAL PAGINA 4+5	9	-	9	46	68	8	14	22	
141	Tofan Ioan	-	-	-	X	-	-	-	-	-
142	Cârcu Ion	-	-	-	X	-	-	-	-	-
143	Niculai Câmpian	-	-	-	-	-	X	-	-	-
144	Macidon Gabor	-	-	-	X	-	-	-	-	-
145	Onoie Petre	-	-	-	-	X	-	-	-	-
146	Rognean Grigore	-	-	-	-	X	-	-	-	-
147	Ioan Maiorean	-	-	-	-	X	-	-	-	-
148	Grivase Emil	-	-	-	-	X	-	-	-	-
149	Bozbici Traian	-	-	-	-	X	-	-	-	-
150	Safer Mihail	-	-	-	-	X	-	-	-	-
151	Silivan Popițan	-	-	-	X	-	-	-	-	-
152	Lazar Ezechil	-	-	-	-	X	-	-	-	-
153	Bota Ioan	-	-	-	-	X	-	-	-	-
154	Pop Traian	-	-	-	-	X	-	-	-	-
155	Ioan Petri	-	-	-	-	X	-	-	-	-
156	Cifor Silivan	-	-	-	X	-	-	-	-	-
157	Dionisă Cifor	-	-	-	-	X	-	-	-	-

Tablou nominal cu soarta locuitorilor români din comuna Nepos care au luat parte la Primul Război Mondial între anii 1914-1918 și urmările sale

158	Timoc Florea	-	-	-	-	-	X	-	-	-
159	Pop Costan	-	-	-	-	X	-	-	-	-
160	Angelus Vasile	X	-	-	-	-	-	1	4	-
161	Bota Grigore	-	-	-	-	-	X	1	3	-
162	Pop Ioan	-	-	-	-	X	-	-	-	-
163	Silivan Mihăilă	-	-	-	-	-	X	1	1	-
164	Iosif Pop	-	-	-	-	-	X	1	1	-
165	Ilie Petri	-	-	-	-	X	-	-	-	-
166	Dumitru Grigore	-	-	-	-	-	X	1	2	-
TOTAL PAGINA 4+5		10	-	9	51	82	14	19	33	
TOTAL GENERAL		166						19	33	

Concluzii privind locuitorii din comuna Nepos participanți la Primul Război Mondial conform statisticii ASTRA

Conform statisticii care a fost realizată de Societatea „ASTRA” din Sibiu la câțiva ani după terminarea războiului, Tabelul Nominal cu toți combatanții care au participat la Primul Război Mondial din localitatea Nepos a fost întocmit de o oficialitate locală (semnătură indescifrabilă) la data de 18 februarie 1922.

În anii Primului Război Mondial (1914-1918) au fost mobilizați în Armata austro-ungară 166 de bărbați din localitatea Nepos.

Majoritatea combatanților au fost plugari în număr de 164, 1 fierar și 1 învățător.

Din totalul de 166 de bărbați:

- au murit pe câmpul de luptă: 10
- au fost dați dispăruți: 14

În urma lor au rămas:

- 19 văduve
- 33 de orfani.

S-au întors acasă:

- Deplin sănătoși: 82
- Invalizi: 9
- Răniți, bolnavi, dar deveniți sănătoși: 51

Din punct de vedere al gradelor militare avem următoarea situație:

- Soldați: 97
- Frunțași: 12
- Caporali: 25
- Sergenți: 27
- Plutonieri: 4
- Locotenent: 1

Au fost decorați cu:

- Medalia de Aur, clasa I: - 2.
- Medalia de Argint pentru vitejie, Clasa I – 19.
- Medalia de Argint pentru vitejie, Clasa a II-a – 35.
- Medalia de Bronz pentru vitejie – 55.
- Medalia Crucea Carol – 39.
- Medalia Crucea de Fier cu Merit: - 1.

TABLOU CU LOCUITORII DIN NEPOS DECORAȚI ÎN PRIMUL RĂZBOI MONDIAL

Nr. crt.	Numele și prenumele	Ocupația	Gradul	Decorațiile						
				Medaliile						Crucea de Fier
				Aur I	Argint I	Argint II	Bronz	Crucea Carol		
1	Silivan Anuță	plugar	caporal	-	da	da	-	-	-	
2	Grigore George	idem	soldat	-	-	-	da	-	-	
3	Ioan Anuță	idem	caporal	-	-	-	da	da	-	
4	Călăment Urs	idem	soldat	-	-	-	da	da	-	
5	Iacob Pop	idem	sergent	-	-	-	-	da	-	
6	Gavrilă Bota	idem	caporal	-	-	-	-	da	-	
7	Vasile Niculai	idem	plutonier	-	da	da	da	da	-	
8	Silivan Leonte	idem	soldat	-	da	da	da	da	-	
9	Ioan Viorel	idem	fruntaș	-	-	da	da	-	-	
10	Iacob Gabor	idem	soldat	-	-	da	da	-	-	
11	Gabor Călăment	idem	caporal	-	da	-	da	-	-	
12	Vasile Urs	idem	fruntaș	-	-	-	da	da	-	
13	Ioan Crăciun	idem	soldat	-	-	-	da	da	-	
14	Ținca Petru	idem	soldat	-	-	da	da	-	-	
15	Pop Ioan	idem	soldat	-	-	-	-	da	-	
16	David Cifor	idem	sergent	-	-	-	-	da	-	
17	Ezechil Urs	idem	soldat	-	-	-	-	da	-	
18	Ioan Cimpoieș	idem	caporal	-	da	da	-	-	-	
19	Domide Onoie	idem	plutonier	-	da	-	da	da	-	
20	Ioan Petri	idem	sergent	-	da	-	da	-	-	
21	Ioan Anuță	idem	caporal	-	-	-	da	-	-	
22	Iftode S. Grigore	idem	soldat	-	-	-	-	da	-	
23	Leonte Petre	idem	soldat	-	-	-	-	da	-	
24	Ștefan Găloge	idem	sergent	-	da	da	da	-	-	
25	Ioan Tofan	idem	soldat	-	da	da	da	-	-	
26	Pop Iacob	idem	caporal	-	da	da	da	-	-	
27	Onoie Silivan	idem	sergent	-	-	da	da	-	-	
28	Maiorean Ioan	idem	sergent	-	da	da	da	-	-	
29	Onoie Ioan	idem	sergent	-	-	da	da	-	-	
30	Pop George	idem	sergent	-	-	-	da	-	-	
31	Vărărean George	idem	caporal	-	-	-	da	-	-	
32	Pop Gavrilă	idem	caporal	-	-	-	da	-	-	
33	Onoie Costan	idem	soldat	-	-	-	da	-	-	
34	Bumbu Todor	idem	soldat	-	-	-	da	-	-	
35	Grigore Vărărean	idem	fruntaș	-	da	-	-	-	-	
36	Pop Vasile	idem	soldat	-	da	-	-	-	-	
37	Niculai Cifor	idem	soldat	-	-	-	da	da	-	
38	Ioan Urs	idem	soldat	-	-	-	-	da	-	
39	Pop Ioan	idem	sergent	da	-	-	-	-	-	
40	Petre Urs	idem	soldat	-	-	-	da	-	-	
41	Bota Ioan	idem	soldat	-	-	-	da	-	-	
42	Izachil Onoie	idem	sergent	-	-	-	da	-	-	
43	Silivan Niculai	idem	soldat	-	-	-	da	da	-	
44	Dumitru Login	idem	sergent	-	-	da	da	da	-	
45	Sălvan Iosif	idem	sergent	-	-	da	da	da	-	
46	Istrate Ezechil	idem	caporal	-	-	-	da	da	-	
47	Duca Ioan	idem	soldat	-	-	da	-	-	-	
48	Dorel Login	idem	soldat	-	-	-	da	-	-	
49	Istrate Grigore	idem	sergent	-	-	da	da	da	-	
50	Ani Niculai	idem	soldat	-	-	-	da	da	-	
51	Ani Iacob	idem	caporal	-	-	da	da	-	-	
52	Isip Ioan	idem	fruntaș	-	-	da	-	-	-	

TABLOU CU LOCUITORII DIN NEPOS DECORAȚI ÎN PRIMUL RĂZBOI MONDIAL

53	Rognean Ioan	idem	plutonier	-	da	da	da	da	-
54	Istrate George	idem	sergent	-	da	-	-	da	-
55	Istrate Silivan	idem	plutonier	-	da	da	da	-	da
56	Niculai Iacob	idem	soldat	-	-	-	da	-	-
57	Ignai Ioan	idem	soldat	-	-	-	da	da	-
58	Pop Traian	idem	sergent	-	-	-	da	da	-
59	Răcilă Ioan	idem	soldat	-	-	-	da	da	-
60	Lup Donise	idem	caporal	-	-	-	da	-	-
61	Bota Iacob	idem	caporal	-	-	-	da	-	-
62	Istrate Vasile	idem	caporal	-	-	da	da	da	-
63	Istrate Ioan	idem	soldat	-	-	-	-	da	-
64	Rognean Vasile	idem	sergent	-	da	-	-	-	-
65	Lup Vasile	idem	fruntaș	-	-	da	-	-	-
66	David Petri	idem	sergent	-	-	da	da	da	-
67	Istrate Petre	idem	soldat	-	-	-	da	da	-
68	Dionisă Măierean	Învățător	locotenent	da	da	da	-	da	-
69	Machidon Ileni	Plugar	sergent	-	da	da	da	da	-
70	Istrate Ioan	idem	fruntaș	-	-	da	da	da	-
71	Dumitru Ioan	idem	sergent	-	-	da	da	-	-
72	Grivase Emil	idem	sergent	-	-	da	da	da	-
73	Bozbici Traian	idem	sergent	-	da	da	da	da	-
74	Lazar Ezechil	idem	sergent	-	-	da	da	da	-
75	Pop Costan	idem	sergent	-	da	da	da	da	-
76	Angheluș Vasile	idem	sergent	-	da	da	-	da	-
TOTAL				2	19	35	55	39	1
TOTAL GENERAL				151					

POEZII DIN RĂZBOI SCRISE DE UN AUTOR DIN NEPOS ÎN PRIMUL RĂZBOI MONDIAL

GAVRIL ISTRATE

Versul primăverii 1915

Primăvară, primăvară
Mult mi inima amară
Unde văd că pluguri ară
Și eu sunt străin în țară,
Primăvara ne-a sosit
Și-i timpul de plugărit
Și plugarii toți s-au dus
Către sârb și către rus.
Nu mai vezi flăcăi la plug
Mânând patru boi la jug,
Ies plugurile din sat
Fără de nici un bărbat
Și plecă către ogor
Moșnegi cu nepoții lor.
Două vaci prinse la jug
Vai, amar de acela plug
Că nu-i cine să-l dereagă
Nici brazda cine s-o tragă,
Pingă boi cine să umble
Și plugu cine să-l schimbe.
De coarne ține-un moșneag
Plugul două vaci îl trag
Ș-o nevastă supărată
Strigă hois, cea câteodată
Și pășește pe ogor
La bărbat gândind cu dor,
Că s-a dus la bătălie
Tot așteaptă să-i mai scrie
Și-așteaptă cu drag să vie
Plugu de coarne să-l ție,
La țară-au prins la ogor
Prin Carpați bărbații mor,
Jos la țară-au prins la plug
La Carpați mereu se duc
Batalioane deplin,
Care se duc nu mai vin.
Merge-un rând și-aceia mor
Și duc alții-n locu lor.
De-acolo dragă Mărie

Sunt puțini care să vie
Căci acolo câți se duc
Nu mai pun mâna pe plug
Și de-acolo care vin
Nu mai sunt oameni deplin.
Primăvara care vine
Nu ne cântă cucu bine,
Vin sfintele sărbători
Cu lacrimi și cu flori
Iar în ziua Învierii
Suntem pe pragul durerii.
Mulți plâng soarta lor amară
Că sunt pribegiți în țară
Și mai mulți ce plâng acasă
Pe care doru-i apasă.
Plâng nevestele cu dor
După dulce soțul lor
Că s-a dus și le-a lăsat
Cu jele și cu bănat,
Plâng copiii după tați
Neveste după bărbați,
Plâng și eu Marie dragă
Plânge astăzi țara-ntreagă
Căci nu știu care dintre noi
Ne-om mai vedea doi cu doi.
Mulți copii pe vreme odată
N-or ști cine le-a fost tată
Tot or aștepta cu dor
Să mai vie tata lor
Dar or trece ani pe rând
Până le-a ieși din gând.
Tot așa multe neveste
Vor uita ca o poveste
Și ca visul ce-a trecut
Pe soțul ce l-au avut.
Toate-ar trece așa pe rând
Dacă ar fi dorul mai blând,
Dar dorul unde se lasă
Lacrărilor face casă
Inima o tot apasă,
Astăzi geme, mâne plânge
Până inima se stinge.

**POEZII DIN RĂZBOI SCRISE DE UN AUTOR DIN NEPOS ÎN PRIMUL RĂZBOI
MONDIAL**

Acestea dragă Mărie
Am avut vreme-a le scrie
În Duminica de Flori
Cu necaz și cu fiori,
Le trimit să le cetești
Și la mine să gândești,
Căci și eu pe când le scriu
Gândul tot la tine-l țin,
Scriu un rând și iară șed
Tot mă uit și nu te văd,
Vine mândra primăvară
Și eu tot străin în țară,
Dar a-ntoarce Dumnezeu
Și mai bine, nu tot rău,
Căci nici bine nu tot ține
Dar nici rău nu-i tot mereu,
Căci și binele se gată
Dar și răul trece-odată
Și iar-om fi laolaltă
Cum am fost și până-acum
Doară Dumnezeu e bun.
Până atunci, dragă Mărie
Sănătate, bucurie
Și Dumnezeu să Vă ție
Pe toți care v-am lăsat
Supărați când am plecat.
Sărbătoarea care vine
Să o petreceți cu bine
Și să o petrec și eu
Cum a scrie Dumnezeu.
Înc-odată mai doresc
Voie bună vă poftesc,
Ție nevastă, dorită
Și măicuța mea iubită,
Doresc încă totodată
Multă sănătate tată
Și la cei doi copilași
Domnița și Găvrilaș,
Ce-or umbla a ouă roși,
Să-i mai găsec sănătoși¹.

Rămas bun

Rămas bun, dragă Mărie
Eu mă duc la cătănie,
La oaste țara ne cheamă
Tu rămâi la copii mamă,

De-oiu mai înturna vreodată
Iar oiul fi copiii la copiii tată,
De n-oiu mai veni-napoi
Să ai grijă de-amândoi.
Rămas bun Măicuță dulce
Vine vremea și ne-om duce,
Roagă-te lui Dumnezeu
Să-mi ajute-n drumul meu
Să ne mai tâlnim o dată
Cu tine și cu al meu tată,
Și cu draga mea Mărie,
Vai, inima mea pustie,
Și cu cei doi pui golași
Domnița și Găvrilaș,
Mititei și drăgălași. –
Frunză verde, frunzulea
Dulce-a fost ș-amu-i amară
Îndulcește-o Doamne iară!
De mi-a fi mândră-mpărțit
Prin tabără de murit
Știu că n-oiu muri pe pat
Nici pe lepedeu curat
Nici pe perină de in
Cu lumină de „ștarin”,
Pământu gol mi-a fi pat
Iarba lepedeu curat
Pușca perină de in
Și lumină de „ștarin”.
Mândră când oiul muri eu
Nu-i da peste copârșău
Colaci de sufletu meu,
Nu mi-ngenunchea la cruce
Nici îi plânge când m-or duce
Cu cosița despletită
Și cu inimuța friptă.
Doamne pune pace-n țară
Să-mi mai văd nevasta iară
S-o mai strâng o dată-n brațe
Și-apoi rămas bun viață,
Să-mi sărut pruncii cu dor
Și-apoi pe dată să mor,
Să-mi mai văd părinții o dată
Să dăm mână laolaltă.
Ție, Doamne, nu ți greu
Unde vezi năcazul meu?
Ție, Doamne, nu ți jele
De necazu mândrii mele?

¹ Emil Precup, *De dor și jale – patimi și suferințe*, Gherla, 1920, pp. 9-10.

**POEZII DIN RĂZBOI SCRISE DE UN AUTOR DIN NEPOS ÎN PRIMUL RĂZBOI
MONDIAL**

Mărie, floare de in
Năcăjitu-s și străin
Ziua și noaptea suspin
Nu suspin de-al meu necaz,
Numai după ce-a rămas,
După cei doi copilași.
Doru-mi de-ai mei părinți
Care-au rămas năcăjiți,
Dar dintre toți mai întâie
Mi dor de tine Mărie¹!

Și ți-aș scrie de-aș putea

Și ți-aș scrie de-aș putea
Dorul mei și jelea mea,
Dar n-am destulă hârtie
Dorul meu să ți-l pot scrie
Și nu-i pană și condeu
Ce să scrie dorul meu,
Dorul meu care m-apasă
După cei rămași acasă,
După draga mea soție
După plug, după moșie,
După vaci și după boi,
După părinți amândoi,
După frunzele de fagi
După doi copilași dragi,
Doi copii ca două flori,
Ce-i visez de multe ori,
Și visez pe mama lor
Când mi somnul mai ușor.
Ardă-te focul băracă
C-a rămas mândra săracă,
Ea săracă, eu străin,
De-mi tot vine să suspin.
Hai mândră până la mine,
Să-mi împart dorul cu tine.
Mândră, traiul nost cel dulce
Pe Murăș, în jos se duce,
Pe Someș în vale vine,
Tot vine, nu rătăcește
Până la mine sosește
Și nu-mi dă pace să dorm
Tot mă trezește din somn².

Primăvara cea verzie

Primăvara cea verzie
Cu cosițe aurie.
Ne-a sosit voioasă-n țară
Mult dorita primăvară,
A sosit dar nu s-arată
Voioasă ca altă dată,
Când flăcăi cu negre plete
Nalți la trup și lați la spete
De cu zori și până-n sară
Toți eșiau la câmp afară
De suna câmpu de șuer
Și de dulce glas de fluier
Și de glas de ciocârlie
Și de cuc, dragă Mărie.
Astăzi câmpu sun-a jele
Bubuit de tunuri grele
Și pe sate se mai stâng
Nevestele care plâng.
Păcurarii nu mai trag
Din al lor fluer cu drag
Că și-au pus fluieru bine
Și s-au dus în țări străine
Cu inima supărată
Și-au lăsat turma săcreată³.
Paserile nu mai cântă
Pe sub cea pădure mândră,
Numai cucu mai horește,
Sturzu și mierla jelește,
Nice biata ciocârlie
Nu cântă, dragă Mărie,
Că când se ridică sus
Aude tunul la rus
Și se lasă pe răzor
Nu poate cânta de dor,
Tot întrebă de-un sâtari
Unde-s duși bieții plugari.
Cucule pasere dragă
Mi-ai cântat sus de pe creangă,
Să-mi las nevasta cea dragă
Să mă duc în lumea largă.
Cucule să te socoți,
Să mai cânti și-amu de poți

¹ *Ibidem*, pp. 10-11.

² *Ibidem*, p. 11.

³ Pustie.

**POEZII DIN RĂZBOI SCRISE DE UN AUTOR DIN NEPOS ÎN PRIMUL RĂZBOI
MONDIAL**

Să se strângă acasă toți.
Cucule când ai plecat,
Pe toți acas i-ai lăsat
Veselindu-se prin sat,
Cucule, când ai venit
Pe nime n-ai mai găsit
Numai satu năcăjit.
Ai lăsat fete voioase
Și feciorii toți acasă,
Și neveste-n voie bună
Cu bărbații dimpreună.
Cucule, când ai venit
Nici un ficior n-ai găsit
Că după tine-au pornit.
Cuce, când ai înturnat
N-ai găsit nici un bărbat
Că după tine-au plecat,
Ai găsit cuce găsit
Înapoi când ai venit
Numai maicele plângând
De-a lor ficiori întrebând
Și nevestele cu dor
Întrebând bărbații lor
Și fetele năcăjite
Ca florile veștezite.
Cucule, cui-i cânta
Că nu-i cine te-asculta,
Că cine te-a acultat
De când te-ai dus, au plecat,
Ș-apoi la cei ce-au rămas
Le cântă numai de necaz.
Cântă-mi cuce cum îi ști
Să te-aud de unde-oiu fi
Și mai cântă cuce-o dată
La copiii fără tată
Cântă și la mama lor
Ce plânge cu mare dor,
Și te blastămă mereu
Pentru ce i-ai cântat rău.
Du-te cuce peste munți
Peste ape făr punți
Că le-ai cântat rău la mulți.
Cucule, cu jele multă
La mulți cântă și nu te-ascultă,
Nice nu te-or asculta
Și iarna de le-ai cânta.
Mergi cuce la toți pe rând

Și le cântă la mormânt,
Și te-așază jos pe cruce
Și le cântă una dulce,
S-audă din copârșeu
Cucule, cântecul tău,
Că azivară le-ai horit
La arat și la cosit
Ș-amu le cântă prin Carpați
Care pe unde-s picați.
Cucule cu pene mici
Vină cântă și pe-aici...
Pe câți îi vedea calici
Fără mâni, fără picioare,
Ce ies la amiază a soare,
Îmbrăcați în haine sure
Ca porumbii de pădure,
Cucule, ce-ai cugetat
Azivară când ai cântat,
Că toți câți te-au ascultat,
De-acasă, toți au plecat?
Spune cuce, ce-ai gândit
Azivară când-ai horit
Că toți câți te-au auzit,
De-acasă, toți au pornit¹.

Cuprins e cerul de stele

Cuprins e cerul de stele
Și lumea de mare jele
Și munții de taberi grele!
Plin e câmpul celei lupte
De cai morți și arme rupte
Și trupuri de necaz supte!
Iar pe sate frica crește
Căci colera se ivește
Și cu moartea pustiește,
Și câți au rămas acasă
Încă plâng pe lângă masă
De necazu ce-i apasă.
- Doamne fii îndurător
De prunci nepricepători
Care rămân cerșitori. –
După ce tata lor moare
Dus pe câmpu de onoare
Nu mai văd zile cu soare
Iar rămași fără de tată
Vine colera turbată

¹ Emil Precup, *op. cit.*, Gherla, 1920, pp. 11-13.

**POEZII DIN RĂZBOI SCRISE DE UN AUTOR DIN NEPOS ÎN PRIMUL RĂZBOI
MONDIAL**

De Tine Doamne mânată,
 Și seceră fără teamă
 Dulce a copiilor mamă
 Ce mereu plângând o cheamă.
 Dar vrea Dumnezeu să vie
 După crunta bătălie
 Boale grele și urgie,
 Focul groaznic nu se stinge
 Zac voinici soldați în sânge
 Lângă ei nime nu plânge.
 Mor feciorii toți pe rând
 Nu văd maicile plângând
 Lângă dânșii priveghind,
 Mor bărbați cu pușca-n mână
 Prăvăliți jos în țărână
 Fără leacă de lumină;
 Pleacă capu jos și moare
 Supt de vânt și ars de soare
 Nu-ntreabă nime ce-l doare;
 Nu-și vede pruncii plângând
 Și nevasta suspindând
 La sălaș ingenunchind;
 Capu jos pe iarbă-l lasă
 Din el sângele se varsă
 Cu gându la cei de-acasă...
 Ah! Copilaș și muiere!
 Rămas bun din acest ceas
 Că eu mă duc și vă las
 Înconjurați de necaz.
 Doamne, multă lume moare
 Călcați de cai în picioare
 Ne-ntrebând nime ce-i doare.
 Alei neică, alei dragă
 Cine poate să-nțeleagă
 Cât mi lumea de pribeagă!
 Alei draga mea Mărie
 Cine-ar fi să poată scrie
 Jelea ce mi dată mie?
 Nu ști nime pe ce lasă
 Din a sa iubită casă
 De la dorita lui masă,
 Când pornește la bătaie
 Unde om pe om se taie
 Inima-i arde-n văpaie.
 Nu știi dacă ai noroc
 Să te mai întorci din loc
 Să-i găsești pe toți la loc;
 Nu știi mai găsești acasă

Biata nevestă rămasă
 De mare durere arsă.
 Nu știi dacă-i mai vedea
 Pruncii ce plâng pingă ea
 Și nu poate mângâia.
 Nu știi dacă cineva
 Cu dor te-a mai aștepta
 Acasă când îi înturna,
 Ori găsi-vei scumpa casă
 Goală, pustie rămasă,
 Iarba mare pingă masă
 Și pe-afară prin ceteri
 Găuri de cicănituri
 De te-or cuprinde fiori,
 Grajdu pustii și gol
 Iarbă mare prin ocol
 Și scai uscați pe ogor,
 Plugu-n șură ruginit
 Jugul de cari găurit
 Jos de-o parte părăsit.
 Fântâna de sub părete
 Cuprinsă de iarbă verde
 De numai de-abia se vede!
 Marie, floare de in
 Depărtat sunt și străin
 Lacrămile vale-mi vin!
 Săracă inimă arsă
 Mult îți vine dor de-acasă
 De la nevasta rămasă,
 Dar n-a rămas singurea
 Că-i cu puii lângă ea
 Și nu-i poate mângâia.
 Așa-mi vine o jele lină
 După maica că-i bătrână
 Și după mine suspină.
 Și m-ajunge dorul lin
 După tata, că-i bătrân
 Și-acum l-am lăsat străin.
 Și m-ajunge-un dor fierbinte
 Când îmi vin copiii-n minte
 De inima mi se-aprinde.
 De-aș mai putea și-aș mai scrie
 Și mai mult dragă Mărie
 La cei doi puiuți și ție,
 Dar când mă gândesc la tine
 Mare dor și jele-mi vineri
 De nu poate crede nime,
 Nu pot crede nice eu

**POEZII DIN RĂZBOI SCRISE DE UN AUTOR DIN NEPOS ÎN PRIMUL RĂZBOI
MONDIAL**

Nu ști numai Dumnezeu
 Jelea mea și dorul meu.
 Vă trimit acestea șire
 Dorindu-vă fericire
 Și veselă întâlnire.
 Pân-atunci, dragă Mărie
 Dumnezeu cu voi să fie
 Și sănătoși să Vă ție.
 Pân-atunci dorită mamă
 Nu lua necazu-n seamă
 Ci-l acoperi c-o năframă,
 Pân-atunci tată iubit
 Te mai du cu coasa-n rât
 C-așa ne-a fost împărțit.
 Iar voi pui de turturea
 Mai trăiți cum îi putea
 Până când ne-om mai vedea.
 Dor de-aici și dor de-acasă
 După nevasta rămasă
 Plângând cu inima arsă,
 După dulci părinții mei
 Și doi copii mititei
 Ce mi tare dor de ei...
 Toți dorm...
 Ceasul bate nouă
 Eu mai scriu un rând ori două
 Pe-afară-norat și plouă,
 Cerul negru și-norat
 Eu străin și supărat
 Și de-ai mei îndepărtat.
 Eu străin și mândra iară
 La cea margine de țară
 Și mi lumea tot amară;
 Eu străin, părinții acasă
 Și copiii pingă masă
 Petrec cu inima arsă¹.

Frunză verde de scumpie

Frunză verde de scumpie
 Mă sui în deal la vie
 Mă uitai peste câmpie
 Și văzui casa pustie
 Și nevasta-n văduvie
 Și copiii-n sărăcie
 Și oamenii-n bătlie
 Și nu le pot toate scrie
 Ce-am văzut dragă Mărie.
 Ș-am zis verde de neghină
 Văzui pe maica bătrână
 Cum plânge pingă fântână,
 Pe tata fără hodină
 Tremurând cu coasa-n mână,
 Văzui nevasta străină
 Cum tot plânge și suspină
 Toată ziua prin grădină
 Cu doi copilași de mână.
 Și-am zis verde și-nflorită
 Văzui iarba necosită,
 Galbină și bătrănită
 Și nevasta năcăjită
 Și copiii fără pită.
 Și-am zis verde de năgară
 În ast vară n-a fost vară
 C-o fost numai foc și pară,
 De m-o ars la inimioară
 Că-mi plâng copiii pe-afară
 Cu dor și cu jele-amară².

¹ *Ibidem*, pp. 13-15.

² *Ibidem*, p. 15.

Toate fotografiile cu Neposul (Vărarea) sunt de pe site-ul „Vărarea veche” administrat de părintele paroh ortodox din Nepos Vasile Rus, prilej cu care îi aducem cele mai calde sentimente de prețuire și mulțumire.

Doamne,

Nu mă lăsa să mă tem, ci să cred.
Nici să disper, ci să sper.
Să nu forțez , ci să-Ți încredințez.
Nu cu îngrijorare, ci cu o ancorare...
în Tine și în promisiunile Tale.

REBECA HOLBURĂ

e prea puțin...
ce rămâne după crunta întâlnire dintre om și moarte?
niște aplauze pe care nu le mai aude?
flori pe care nu le mai poate vedea?
rugăciuni ce nu mai schimbă nimic?
regrete care nu-i mai schimbă soarta?
un trup aruncat ușor în groapă?
te-ai gândit?
că poza pe care o faci azi, poate fi portretul pus pe sicriul tău mâine?
că trupul îngrijit atât de minuțios, cândva nu va mai simți nimic?
că faptele tale vor deveni doar niște amintiri trecătoare în mintea celor din jur?
atât să fie moartea unui om?
un impact de o zi? o lacrimă de o secundă? un regret de o clipă? o trezire de moment?
totul se înlocuiește, iar în câteva zile se uită o altă existență?
ce rămâne după noi?...

În memoria prof. DANIELA BUIEA,
Rebeca Holbură